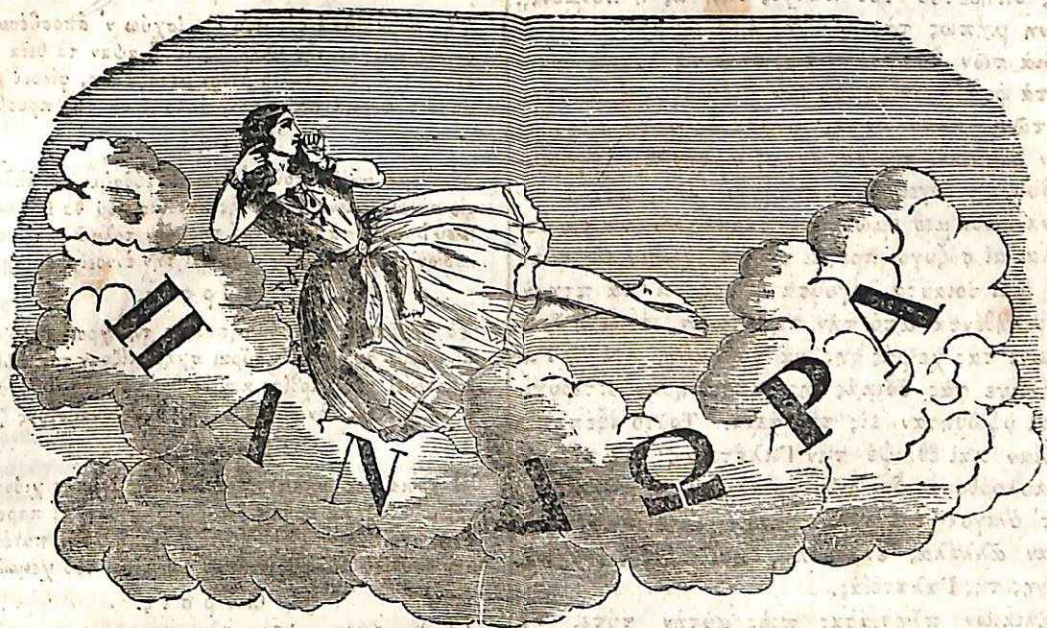

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 59.

Η ΓΑΛΑΤΕΙΑ

(Συνέχεια. "Ιδε Φυλλ. 58.)

—ο—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. (*)

Πότε θ' αξιωθῶ νὰ ζῶ εἰς ἀγρούς; πότε θὰ γείνω κύριος οἰκίσκου εἰς συκᾶς τεθαμμένον; ἐπεθύμουν νὰ ἦτον πλησιέστατα ἑπαυλὶς, κῆπος, λειμῶν καὶ μελισσῶν κυψέλλαι· ῥίαζ' ἔρπων ὑπὸ ῥοδοδάφνας νὰ περικυκλῶν τὸ κράτος μου, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι μου νὰ μὴ ὑπερβαίνωσι τὸν ῥύακα τοῦτον. Ἐνταῦθα θὰ διηγῶν ἡμέρας εὐδαίμονας, ἐργαζόμενος, περιδιαβάζων, ἀναγινώσκων θὰ διηγῶν ὅλην μου τὴν ζωὴν. Νὰ εἶχον νὰ ζῶ καὶ νὰ χαρίζω ἀκόμη, διότι ἄνευ τούτου, εἰς οὐδὲν ὁ πλοῦτος, οὐδὲν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζῇ μόνον δι' ἑαυτόν. Καὶ ν' ἀπῆλθον πάντων τούτων τῶν ἀγαθῶν μετ' ἀγαθῆς καὶ φίλης συζύγου, καὶ νὰ ἐβλεπα τὰ τέκνα μου παίζοντα ἐπὶ τῆς χλοερᾶς πεδιάδος, καὶ ἀμιλλώμενα ποῖον πρῶτον νὰ τρέξῃ καὶ ἐλθὼν νὰ πέσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς του· τοιοῦτοτρόπως ζῶν θὰ διήγειρον τὸν φθόνον τῶν φθονητῶν βασιλέων τοῦ κόσμου.

Τοιαύτη ἦν ἡ τύχη τῶν ποιμένων, ὧν γράφω τὴν

(*) Παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης ν' ἀναγνώσῃ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον Δρακίων καὶ Σιλβία ἀντὶ τῶν ἡμορτημέων Δρακίων καὶ Σιλβερία.

ἱστορίαν· γλυκὺς γάμος ἔστερε σχεδὸν πάντοτε μακρὸν πάθος. Ὁ Δρακίων, ἐραστὴς τῆς Σιλβίας, ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ νυμφευθῇ. Ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς δὲ τοῦ ἡλίου πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου καὶ τῶν πέριξ εὐρίσκοντο ἤδη εἰς τὴν ὠρισμένην θέσιν, κρατοῦντες ὁ μὲν στεφάνους, ἵνα κοσμήσῃ τὴν θύραν τῆς οἰκίας τῶν μελονύμφων, ὁ δὲ διὰ τοῦ τυμπάνου καὶ τοῦ αὐλοῦ του ἔτερπεν αὐτοὺς μὲ χαριέστατον κῶμον· ἐδῶ ἠκούετο ὁ ἀγροτικὸς αὐλὸς, ἐκεῖ τὸ ἐναρμόνιον βάρβιτον, καὶ ἀπώτερον τὸ ἀρχαῖον ψαλτήριον· οὗτος ἀνεδεῖτο ταινίαις τοὺς κρατάφους του, ἐκεῖνος ἐκόσμει δι' ἀνθοδέσμησιν τὸν πῖλον του, ἕκαστος ἐπεθύμει ν' ἀρέσῃ εἰς τὴν ἐρωμένην του, καὶ πάντες ἦσαν εὐθυμοὶ διὰ τε τὸν ἔρωτά των καὶ διὰ τὸν γάμον.

Οἱ δὲ νεόνυμφοι ἀνυπομόνως περιμενόμενοι ἐράνησαν τέλος, ἐνδεδυμένοι τὴν λαμπροτέραν στολὴν των. Τὴν μὲν Σιλβίαν συνώδευον ἡ Γαλάτεια καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, τὸν δὲ Δρακίωνα περιστοίχιζον οἱ ποιμένες καὶ ὁ Βελικίων. Ἐν τοιαύτῃ τάξει ἐχώρει πρὸς τὸν ναὸν ἡ ἀξίεραστος ἐκείνη συνοδία ἐν μέσῳ παντοειδῶν μουσικῶν ὁργάνων. Μετὰ δὲ τὴν περικαινώνας πίστews καθομολόγησιν, οἱ δύο σύζυγοι ἐπανῆλθον διὰ τῆς ἀγορᾶς, ἐν ᾗ αἱ παρθένοι πᾶσαι ἐσπευδον νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν νύμφην τὰ ὠρισμένα δῶρα, ἡ μὲν κανοὺν ὀπωρῶν, ἡ δὲ ἐν τῷ πῖλῳ τῆς ἀρτίτοκα ὡς τῶν ὀρνίθων τῆς, ἄλλῃ ὄρνιν καὶ ἄλλῃ ἀλέκτορα. Πᾶσαι προσφορὰν τινα ἀνάλογον ἐκάστη τῆς καταστάσεώς της.

Ἐρεξῆς δὲ καὶ ἡ Γαλάτεια πλησιάζουσα προσέφερε δύο περιστερὰ, συλληφθεῖσας πρὸ μικροῦ διὰ βροχῶν

ὕπο τινος ὑπηρετοῦ τοῦ πατρὸς τῆς, ἃς ἡ ποιμενίς, φοβουμένη μήπως τὰς βλάβη, ἀπαλῶ, καὶ μόλις ἐκράτει διὰ τῶν δακτύλων τῆς, ἐν ᾧ τὰ λευκὰ πτερύγων, τὰ ῥοδόχροα ῥάμφη των διέρευον ἀπαύστως μετὰ τῶν δακτύλων τῆς· φθᾶσεν δὲ μετὰ σπουδῆς πρὸς τὴν Σιλβίαν, καὶ χαριέντως αὐτὴν προσαγορεύσασα, ἰδοὺ, τῇ λέγει, ἀγαπητή μου φίλη, πτηνὰ θέλοντα νὰ ζῶσι μεθ' ὑμῶν σὲ παρηκολῶ νὰ τὰ δευχθῇ· ὅλοι αἱ σύζυγοι πρέπει νὰ παρέχουσιν εἰς αὐτὰ ἄσυλον. Καὶ τοιαῦτα λέγουσα προσφέρει τὰ πτηνὰ, ἅτινα ὠρελῆθεντα ἀπὸ τὴν περιστάσιν, ἐν ᾧ ἡ Σιλβία ἐξέτινε τὰς χεῖρας τῆς νὰ τὰ λάβῃ, καὶ ἡ Γαλάτεια ἤνοιγε τὰς ἐδικὰς τῆς, ἀπέπησαν πτερυγίζοντα καὶ ὑψώθησαν εἰς τὸν ἀέρα. Τοῦτο ἐξέπληξε τὴν Σιλβίαν καὶ ἔθλιψε τὴν Γαλάτειαν. Ἀμρότεραι δὲ παρηκολούθουν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πτηνὰ, ἅτινα μετ' ὀλίγον ἐγένοντο ἀφανῆ. Τότε ἀμρότεραι ἐθεώρησαν ἀλλήλας· ἐν σιωπῇ, καὶ πάντες ἐγέλων, πλὴν μόνῃς τῆς Γαλατείας.

Ὁ Ἑλικίων πλησιάζας πρὸς αὐτὴν τότε, τὰ πτηνὰ ταῦτα, τῇ λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ, πρὸς τιμωρίαν σου ἐφυγον, διότι δὲν τὰ ἐπεμελείσαι· ἀλλὰ θὰ αἰσθάνῃται τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ σὲ ἴδωσι καὶ πάλιν, καὶ εἰμὶ βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιστρέψωσι.—Ἀδιαφορῶ, εἶπεν ἡ Γαλάτεια, καὶ παρηγοροῦμαι ὅτι εἶνε εὐτυχέστερα. Ἐν τούτοις πᾶραυτα πέμψασα ἔφερεν ἀπὸ τὸ ποίμνιον ὠρεῖον ἀρνίον πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν περιστρεφῶν.

Προσφερομένων δὲ τῶν δώρων, πολλὰ τράπεζαι ἦσαν περικταμέναι ὑπὸ σκιάδας ἐκ φύλλων, κεκαλυμμέναι ἀπὸ παντὸς εἶδους βρωμάτων. Ὁ πανηγυρίζων Δρακίων ἐκάθισε τὰς μητέρας τοὺς γέροντας καὶ τὰς παρθένους κατὰ τάξιν, τὰ δὲ παιδιὰ ἀρῆκεν ἵνα ὑπηρετῶσι κατὰ τὴν τράπεζαν. Μακρότερα δὲ ἐτοποθετήθησαν οἱ μουσικοὶ ἐπὶ τῶν πίθων θεατροειδῶς διατεθειμένων. Ἡ μουσικὴ συμφωνία ἤρχισε τότε, διακοπτομένη πολλάκις ἀπὸ χαρμωσύνους φωνᾶς· ἡ φαιδρότης, καὶ ἡ εὐθυμία λάμπουσιν εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα· ὁμιλοῦσιν, ἀκούουσι, γελῶσι πάντες συγχρόνως· καὶ πάντες εἶνε εὐχαριστημένοι, πάντες εὐτυχεῖς ὡς ἂν ἕκαστος ποιμὴν αὐτὸς πρὸ ὀλίγου εἶχε νυμφευθῇ τὴν ἐρωμένην του. Ὅπως δὲ μὴ ἐλείψῃ κατὰ τὴν πανηγυριν οὐδὲν εἶδος εὐθυμίας, ὁ Δρακίων ἐπρότεινε μετὰ τὴν τράπεζαν ἀγῶνα μετὰ τῶν ποιμένων, καὶ ἡ Σιλβία λαβοῦσα τὸν στέφανόν τῆς προσέθηκεν αὐτὸν ἄλλον πρὸς τὸν ὅστις ψάλλῃ καλλιτέρας τὴν ἐρωμένην του. Τότε τὰ μουσικὰ ὄργανα ἔπαυσαν, καὶ αἱ μὲν νέαι πᾶσαι ἔρριψαν βλέμμα πρὸς τοὺς μνηστῆρας των, οἱ δὲ ποιμένες παρεσκευάζοντο νὰ τραγουδήσωσι. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἑραστρὸς ἠθέλησε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ στάδιον, ἀλλ' ἅμα εἶδε τὸν Θύρτιν ἐγεσθῆντα, ἐκάθητε· διότι οὐδεὶς μετ' ἐκείνου ἐτίλμα νὰ συναγωνισθῇ. Μόνος δ' ὁ Ἑλικίων, Ποιμὴν, τῷ λέγει, δὲν ἀξίω μὲν νὰ διακηρυχθῇ μετὰ σοῦ περὶ τοῦ βραβείου, ἀλλὰ θέλω νὰ ἐξυμνήσω τὴν ἐρωμένην μου. Τότε, βαθείας σιωπῆς κατὰ τὴν ὁμήγουριν ἐπελθούσης, οἱ δύο ἀντίζηλοι ἐψάλλον ἐξ ὑπακοῆς τῶν λόγων τούτων:

Θύρσις.

Τὴν πυρκαϊάν ἐντός μου δὲν ἰσχύω ν' ἀποσβέσω·
δεινὰς φλόγας τῆς Φιλίδος μ' ἤναψαν τὰ θεῖα κάλλη.
Πλὴν τ' ὠρεῖον τοῦτο ῥόδον μεταξὺ σας, φίλοι! θάλλει,
ἀπὸ τ' ὄνομά τῆς εἶπον, ἄλλο τί νὰ σᾶς προθέσω;

Ἑλικίων.

Τ' ὄνομα αὐτῆς ποῦ μ' ἔχει εἰς εὐδαίμονας ἀλύσεις,
εἰς τὰ ἐλκυσμένα βάθη τῆς καρδίας μου θὰ θάψω.
Φεῦ! οὐδὲ τὰ θελήτριά τῆς δὲν τολμῶ νὰ περιγράψω·
κωρινὸς τοῦ κάλλους εἶνε καὶ τὴν ἐννοεῖ· ἐπίσης.

Θύρσις.

Τὸ ὠρεῖον πρόσωπόν τῆς ἔχει τὴν χροίαν τοῦ μήλου,
αἱ ὀφρὺς αὐτῆς αἱ μαῦραι σχηματίζουν τὸς ἄψιδος.
Γοητεύει τὰς καρδίας καὶ ἐν βλέμμα τῆς Φιλίδος,
καὶ αἱ καρδίαι τὴν λατρεύουν μετ' ἐνθουσιώδους ζήλου.

Ἑλικίων.

Ἡ χροιά τῆς στιλπνοτέρα εἶνε τῆς λευκῆς χιόνος,
καὶ μ' ἐρύθημα τοῦ ῥόδου ζωγραφοῦντ' αἱ παρειαί τῆς.
Τὴν στιλπνότητα δὲν χάνει ἡ λευκὴ χιὼν ποτέ τῆς,
καὶ ἐρυθρὴ τὸ ῥόδον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος.

Θύρσις.

Δύο ἔτη δοῦλον μ' ἔχει ἡ ἀγγελικὴ μορφή τῆς·
ἅμα μ' ἐρρίψαν ἐν βλέμμα οἱ ὠρεῖοι ὀφθαλμοὶ τῆς,
μ' ἔλκυσαν καὶ με ἐλκύουν, ὡς τὸν σίδηρον μαγνήτης,
καὶ ἡ ἄλυσίς μου εἶνε κόμη ἡ χρυσασπυγὴ τῆς.

Ἑλικίων.

Ἐρως τῶν ψυχῶν ὁ ἄρχων, με φαρέτρην εἰς τὴν χεῖρα,
εἰς τοὺς δύο ὀφθαλμούς τῆς κάθηται καὶ με τοξεύει,
καὶ ἡ φίλη μου ὁπόταν ἡ με βλέπῃ ἡ με νύχῃ,
ἡ οὐράνιος μορφή τῆς παραδείσου πνέει μύρη.

Θύρσις.

Μυριάκις εἰκονίζει κάτοπτρον συνθεραυσμένον
τὴν αὐτὴν μορφήν, καὶ τέρπει τὸν θεώμενον μεγάλως.
Οὕτως εἰς τὴν τετρασυσμένην τὴν καρδίαν ταύτην μένον,
εἰκονίζεται παντοίως τῆς Φιλίδος μου τὸ κάλλος.

Ἑλικίων.

Ὡς τὸ πρόβατον βελάζον τὴν ἀμνάδα περιμένει,
ὡς προσμένει γῇ αὐχμῶτα δρόσον πρωινήν τὸ θέρος,
Οὕτω τὴν ζητεῖ με γόους ἡ ψυχὴ μου τεθλιμμένη,
καὶ ἐνὸς βλέμματός τῆς δρόσον ὁ θερμὸς μου ζητεῖ ἔρως.

Θύρσις.

Εἰς τὴν φίλην μου νὰ δώσω μέλλω εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς
δύο μόσχους λευκοστίχτους, τετραμμένους με φροντίδα.
Ἄντ' αὐτῶν δὲ θέλω λάβει ἀπὸ τὴν καλὴν Φιλίδα
τοὺς κυάνους ὁποῦ στέφουν τὴν ὠρεῖαν κεφαλὴν τῆς.

Ἑλικίων.

Εἰς τὴν προσφιλὴ θεάν μου οὐδὲν ἔχω νὰ δωρήσω,
εἰμὶ τὸν πιστόν μου κύνα καὶ καρδίαν τὴν θερμὴν μου·
τὴν καρδίαν μου δὲν ἔχω πλέον εἰς διάθεσίν μου,
τὸν δὲ κύνα μου προθύμως θὰ τῇ τὸν παραχωρήσω.

Καθὼς δ' οἱ δύο ποιμένες ἔπαυσαν τραγουδῶντες,
ἡ Σιλβία διατάζουσα ἠέλητε νὰ προσέρῃ δύο βραβεῖα. Τὰ προτερήματά σας, λέγει πρὸς αὐτοὺς, εἶνε ἴσα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν τολμῶ οὐδὲ δύναμαι νὰ ἐκλέξω εἰς ποῖον ἐκ τῶν δύο ἀνέκει τὸ βραβεῖον, ἃς λάβῃ ἕκαστος ὑμῶν δάφνης κλάδον, καὶ συγκατανεύσατε νὰ προσφέρω τὸν στέφανον εἰς τὴν καλλιτέραν μου φίλην· καὶ συγχρόνως προτέφρην εἰς μὲν τὸν Θύρτιν καὶ τὸν Ἑλικίον· δύο στεφάνους ὁμοίους, πρὸς δὲ τὴν Γαλάτειαν στραφείσα. ἔθηκεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τὸν στέφανον τῶν ἀνθέων. Καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν

πράξιν ταύτην ἡ μουσικὴ ἔδωκε τὸ σημεῖον τοῦ χοροῦ. Ὁ Ἑλικίων ἐλθὼν τότε, παρακαλεῖ τὴν Γαλάτειαν νὰ χορεύσῃ μετ' αὐτοῦ. Ἡ ποιμενίς ἐρυθρίασε μὲν κατὰ πρῶτον, ὅμως συγκατετέθη. Ἡθέλετε εὐχαριστηθῇ, εἶπεν ὁ Ἑλικίων μετὰ ταπεινὴν φωνήν, ἐάν ὁ Θύρσις μόνον ἐλάμβανε τὸ βραβεῖον; ὅχι, ἀπεκρίθη ἡ Γαλάτεια· θὰ ἐλυπούμην διὰ τὴν τιμὴν τοῦ χωρίου μας ἂν σ' ἐβλεπον ἡττημένον ὑπὸ ξένου. Μετὰ τὰς ὀλίγας δὲ παύτας λέξεις δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ ὁμιλήσωσι.

Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτός, πάντες ἦλθον νὰ δειπνήσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δρακίωνος πλὴν τῆς Γαλατείας, ἀπελθούσης μετὰ τῆς Ἀνθούς καὶ τῆς τεθλιμμένης Θεωνούς εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἀμα δ' αἱ τρεῖς ἀνεχώρησαν, ὁ Ἑλικίων διευθύνθη πρὸς τὴν καλύβην του μετὰ τοῦ Ἑράστρου, Θύρσιος καὶ τοῦ Δάμονος, διότι οἱ δύο τελευταῖοι ἦσαν πρὸ πολλοῦ φίλοι τοῦ Ἑλικίωνος, τοῦ ὁποῦ ἐγνώριζον τὸν ἔρωτα καὶ τὴν θλίψιν.

Δὲν εἶχον δὲ ἀκόμη προχωρήσειν πολὺ, ὅτε διαβαίνοντες ὑπὸ τὰς ὑπώρειας ἀρχαίου τινὸς ἐρημιτηρίου κειμένου ἐπὶ μικροῦ λόφου ἤκουσαν φθόγγον πηκτίδος (ἄρπας). Ἄς σταθῶμεν, λέγει πρὸς τοὺς ὁδοιπόρους τοῦ ὁ Ἑραστρὸς, ν' ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν νέου τινὸς πρὸ δεκαπέντε περίπου ἡμερῶν ἐλθόντος καὶ μονάζοντος ἐνταῦθα, μεθ' οὗ πολλάκις ἦλθον εἰς συνέντευξιν, ἀναγκασθέντος, ὡς νομίζω, ἀπὸ μέγα δυστύχημα νὰ ἀρνηθῇ τὸν κόσμον· καὶ ἐάν ἡ Γαλάτεια ἐμμένη βασανίζουσα με, ἀπεφάσισα νὰ ἐλθω καὶ νὰ μονάσω μετ' αὐτοῦ.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἑράστρου ἐνέπνευσαν ἐπιθυμίαν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ποιμένας νὰ γνωρίσωσι τὸν Ἑρημίτην· διὸ καὶ ἀναβαίνοντες ἐν σιωπῇ τὸν λόφον εἶδον νέον τὸ εἰκοστὸν δευτέρου περίπου ἄγοντα τῆς ἡλικίας ἔτος, καθήμενον ἐπὶ ἀποξήματος (τεμαχίου βράχου), ἐφόρει δὲ χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα, σχοινίον ἀντὶ ζώνης φέρων, γυμνήπους καὶ ἀνυπόδητος, καὶ εἰς τὰς χεῖρας κρατῶν πηκτίδα γοερῶς φθεγγόμενην· οἱ κάθυγοι ὀφθαλμοὶ του ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐν ᾧ ἀπὸ τὰς παρειᾶς του κατήρχοντο δύο μεγάλαι πηγαὶ δακρύων. Ἡ σιωπὴ τῆς νυκτός, ἡ ἐξησθενημένη λάμψις τῆς Σελήνης, ἡ σεβαστὴ τοῦ ἐρημιτηρίου φρίκη, τὰ πάντα ἐφαίνοντο διατιθέμενα τὴν ψυχὴν εἰς τοὺς λυπηροὺς τόνους τοῦ ἐρημίτου, ὅστις ἀφ' οὗ τοὺς ἀντεχειρέτισε λαβὼν μετ' ὀλίγας στιγμὰς τὴν πηκτίδα του ἔψαλε ταῦτα:

Ματαίᾳ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εἰκτὰ μεμψιμοιρία,
Ἦν καθ' ἐκάστην με κλαυθμὸς καὶ θρήνους ἀπευθύων·
Ἐκτὸς τῆς εὐσπλαχνίας του κατήντησα νὰ μείνω,
Καὶ τύχη καὶ ἔρως καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ φίλια
Συνώμωσαν πρὸς Ολίψιν μου καὶ πρὸς τάλαιπωρίαν...
Νὰ πῶ μ' ἔχ' ἡ μοῖρά μου βεβαίως πεπρωμένον,
Τοῦ βίου τὸ ποτήριον με Ολίψις μεμιγμένον,
Ζωὴν νὰ ζῶ με ὥρισεν ἀβύσσος, ἀθλίαν.

—ο—

Φίλι! ἀγνή καὶ ἱερὰ! ὦ! παῦσον τὰ δεινὰ μου.
Ἀπόδος μοι τὴν ἡσυχον ζωὴν μου τὴν προτέραν,
Νὰ πνέω αὐρὰν ἔρωτος καὶ λύπης ἐλευθέρην!...
Ναί! σὺ, ἡ πρῶτη φίλη μου καὶ σήμερον ἐχθρὰ μου,

Τὸ ἅγιόν σου βαλσαμὸν εἰς τὴν ψυχὴν μου χύσε,
Τὴν ἀψινθον τοῦ βίου μου μετὰβάλε εἰς μέλι,
Ἡ τῆς ὀργῆς σου κατ' ἐμοῦ ἐκκένωσον τὰ βέλη,
Καὶ λύχον μου τὸν τρέμοντα ὀλοτελῶς κἂν σβύσῃς!...

Ἀμα ὁ ἐρημίτης ἐσιώπησεν, ἡ κεφαλὴ του ἐκλίνθη ἐπὶ τοῦ ὤμου του, αἱ χεῖρές του ἀφίσασαν τὰς χορδὰς τῆς πηκτίδος ἡρέμα κατέπεσαν πρὸς τὰ πλευρά του. Οἱ δὲ ποιμένες σπεύδουσι πρὸς βοήθειάν του· ὁ Ἑραστρὸς τὸν ἀναλαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ μόλις ὁ ἐρημίτης συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, ὅστις, ἀφ' οὗ πολὺν χρόνον τὸν παρετήρησεν, ὡς ἀπὸ βαθύς ἐγεσθῆς ὕπνου, Ποιμὴν, τῷ λέγει, αἱ περὶ ἐμοῦ μερίμναι σου ἐπαυξάνουσι μόνον τὰ δεινὰ μου, ἀνθ' ὧν κενὴν μόνον εὐγνωμοσύνην δύναμαι νὰ σοὶ παρέξω. Δύνασαι, εἶπεν ὁ Θύρσις, νὰ μᾶς διακοινώσῃς τὸ αἴτιον τῆς δυστυχίας σου· ἡ τρυφερά φίλια, ἣν ἦδ' ἡμᾶς ἐνέπνευσες, εἶνε ἀξία τοιαύτης ἐμπιστοσύνης. Ἀχ! ἡ φίλια!... ἐπανέλαθεν ὁ ἐρημίτης· τί λέξεις σὲ διέφυγε! Ἀλλ' ὅμως θὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν σας, τοσούτω μᾶλλον, καθ' ὅσον εἶμαι ὑποχρεωμένος· ἐπειδὴ ὅσας καταφεύγω εἰς τὸ χωρίον σας, ζητῶν τὴν ἀπολύτως ἀναγκαίαν τροφὴν πρὸς συντήρησιν τῆς ἀθλίας ζωῆς μου, μοὶ προσφέρουσι πάντοτε περισσότερον παρ' ὅτι ἔχω ἀνάγκην· καὶ ἐπειδὴ εἰς ὑμᾶς χρεωστώ τὴν ζωὴν μου, δίκαιον εἶνε νὰ σᾶς καταστήσω καὶ τῶν δεινῶν μου εἰδήμονας. Τοιαῦτα λέγοντα τὸν περιεκύκλωσαν οἱ ποιμένες, ὡς ἐφεξῆς τὰ δεινὰ του ἐξιστοροῦντα.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐνδοξον πόλιν τοῦ Χέρη, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους ἡ Ἀθηνα καὶ ὁ Ἄρης πάντοτε ἐπροστάτευσαν, ἔζη νέος τις ἱππότης Θιμβρίων ὀνομαζόμενος, οὗτινος ἡ μεγάλη ἀνδρεία ἦτο τὸ ἐλάχιστον τῶν προτερημάτων του. Ἀπὸ ἀκαταγώνιστόν τινα συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν συρόμενος, μετεχειρίσθη ὅλας μου τὰς δυνάμεις νὰ ἐπιτύχῃ τὴν φίλιαν του, καὶ τὸ κατώρθωσα. Ἡ πόλις ἅπασα ἐλησμόνησε πάραυτα τὰ ὀνόματα τοῦ Θιμβρίωνος καὶ Φαβιανοῦ, τοῦτο εἶνε τὸ ὄνομά μου, καὶ μᾶς ἐκάλουν ἀπλῶς οἱ δύο φίλοι.

Δικαίως ἠξιώθημεν τοιαύτης ἐπιφθόνου ἐπωνυμίας, καθότι τὰ ὠρεῖα τῆς ζωῆς μας ἔτη παρήρχοντο ὡς στιγμαί· μόνῃ ἡμῶν ἐνασχόλησις ἦτο αἱ πολεμικαὶ ἀσκήσεις, ἀντὶ τῆς πρότερον θήρας, τὸ πάθος μας ἦτο ἡ φίλια. Ἡ τοιαύτη εὐτυχία διήρκεσε μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ὁλεθριωτάτης πασῶν τῶν ἡμερῶν τοῦ βίου μου, καθ' ἣν ὁ Θιμβρίων ἦλθεν εἰς ἔριδα μετὰ τινος ἱπποτοῦ Πρανσίλου. Ἐπειδὴ δὲ ἠναγκάσθη ὁ φίλος μου ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του ν' ἀπομακρυνθῇ, ἀπερχόμενος ἔγραψε πρὸς τὸν Πρανσίλον, ὅτι ἔρχεται εἰς Νεάπολιν, ὅπου προθύμως τὸν περιμένει νὰ δώσῃ πέρας τῆς μετὰ τῶν διαφορᾶς ὅπως ἀρμόζει εἰς εὐγενεῖς. Ἐγὼ δ' ἀσθενῶν τότε δὲν ἠδυνήθην με λυτὴν μου νὰ παρακολουθῶ τὸν φίλον μου, ἀφ' οὗ ἀπεχωρίσθην, χύσας μετ' αὐτοῦ πικρὰ δάκρυα· τῷ ὑπεσχεθῆν ὅμως ὅτι ἅμα ἡ ὑγεία μου μοὶ τὸ ἐπιτρέψῃ, θέλω σπεύσειν πρὸς ἐντάμωσίν του. Ἀλλ' ἡσθάνθην αἰετως ὅτι ἡ ἀπουσία του με κατέτρυχε περισσότερον

ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν μου, καὶ γνωρίζων ὅτι ὑπῆρχον ἐν Γαδεΐροις τέσσαρες λιβυρινίδες (galéres) (1) ἀποπλέουσαι δι' Ἰταλίαν, ἀπεφάσισα νὰ ἐπιβιβάσθω ἐν αὐταῖς, ἐνθαβρύνειν περὶ σφόδρα ἀπὸ τὴν φιλίαν παρὰ ἀπὸ τὰς ἐκλιπούσας δυνάμεις μου. ὅθεν ἐπιβιβάσθεις καὶ οὐριοδρομῶν ἐβλῆκα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς Νεάπολιν.

Ὅτε ἐβλῆκα εἰς τὸν λιμένα ἦτο νύξ· ἀποβιβάσθεις λοιπὸν εἰς τὴν ξηρὰν ἤκουσα, ὁδὸν τινα διερχόμενος, κλαγγὴν ξιφῶν, καὶ παρατηρήσας εἶδον ἀνθρώπον ἐπεριδιδόμενον τὰ νῶτα ἐπὶ τοίχῳ, καὶ μόνον ὑπερασπισζόμενον κατὰ τῆς τῆς δολοφονίας. Καὶ τοῦ μὴ εἰδὼς σπεύδω εὐθὺς εἰς βοήθειάν του, παρακλουθόμενος ἀπὸ πολλοὺς ὑπηρέτας μου, καὶ εὐθὺς οἱ ἀνδρῶν ἐκεῖνοι ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἐφοδόν. Τότε τρέχω πρὸς τὸν ἀγνωστον ἀνθρώπον, τὸν ὀμιλῶ, καὶ προσβλέψας βλέπω τὸν Θιμβρίωνα, ὃν περιλαβὼν εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐσφιγγον, κατὰ βρέχων αὐτὸν μὲ δάκρυα. Ἀλλὰ πολὺ ἀκριβὰ ἐπλήρων τὴν χαρὰν τὸς γλυκεῖς ἐνώσεως, διότι ὁ φίλος μου ἦτο τετραυματισμένος, καὶ συγκινηθεὶς ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς παρουσίας μου ἀπώλεσε πάσας τὰς δυνάμεις του, καὶ λελειποθυμημένος καὶ ὅλως κατημαγμένος ἐρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἄνευ ἀναβολῆς πέμπω ζητῶν ἱατρικὴν βοήθειαν, καὶ ἕως νὰ φθάσῃ ὁ χειρουργὸς συνῆλθεν εἰς αὐτὸν, καὶ μόλις βεβαιωθεὶς ὅτι ἡ πληγὴ δὲν εἶναι θανατηφόρος παραγορήθη. Τὰς χειρὰς μὲς δὲ ἀντὶ φοβέου παρασχόντες μετεκομίσμην αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐμάθον καὶ τὴν αἰτίαν τῆς δολοφονίας.

Ὁ Θιμβρίων δηλονότι φθάσας εἰς Νεάπολιν εἶχεν ἐγχειρίσειν ἐπιστολὰς ἐξ Ἰσπανίας πρὸς τινα τῶν προϋχόντων τῆς πόλεως, οὕτινος ἡ οἰκογένεια ἦτον Ἰσπανική. Ἰποδελθεὶς ὁ ἀξέριστος φίλος μου ὡς συμπολίτης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ προϋχόντος ἐτρώθη ἀπὸ τὰ κάλλη τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ Νισίδης, τῆς ὠραιοτάτης ἄμῃ καὶ συνετωτάτης πασῶν τῶν Νεαπολιτιδῶν. Τὸ δὲ σέβας καὶ ἡ δειλία του δὲν τῷ ἐπέτρεψαν ποτὲ νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά του. Ἄλλος δὲ τις Ἰσπανὸς Πρίγκιψ, ἐραστὴς τῆς Νισίδης, προμαντεύων ὅτι εἶχεν ἀντίζηλον, καὶ φοβούμενος τὸς τὴν ἀνδρίαν ὅσον καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ Θιμβρίωνος συνέλαβε τὴν ἀγενῆ ἰδέαν νὰ τὸν δολοφονήσῃ.

Τὸ συμβεβηκὸς δὲ τοῦτο διαβρυλληθὲν καθ' ὅλην τὴν πόλιν, ἐφθασε καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ πατρὸς τῆς Νισίδης, ὅστις παροργισθεὶς ὅτι ἐνείχετο ἐν τούτῳ καὶ τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς του ἀπηγόρευσε αὐτῇ ῥως εἰς τε τὸν Πρίγκιπα καὶ τὸν φίλον μου νὰ μὴ ἴδωσι δευτέραν φορὰν τὸ κατώφλιον τῆς θύρας του.

Ἡ ἀπαγόρευσις βέβαια αὕτη ἦτο ἀλγεινότερα εἰς τὸν Θιμβρίωνα ἀπὸ τὴν πληγὴν του, καταβιβασμένου ἀπὸ πάθος, ἐπυξάνομενον καὶ ἀπὸ ἄλλα διάφορα αἰτία· λυπούμενος δὲ ὅτι δὲν ὁμολόγησε τὸ πρᾶγμα παρρησία, ὅταν ἦτο καιρὸς, ἠθέλησεν ἤδη νὰ δοκιμάσῃ κατὰ πόσον τιμᾶται ἀπὸ τὴν Νισίδαν. Ὅλα τὰ μετὰ τῷ ἐφαίνοντο συντελεστικά, καὶ τὰ

(1) Εἶδος μικρῶν ταχυπλόων πλοίων.

αὐτὰ πάλιν ἀδύνατα· ἔγραψεν ἑκάτον ἐπιστολάς, καὶ πάλιν τὰς ἐσχίζε, καὶ μυρία τοιαῦτα ἀκατόρθωτα σχέδια διεδέχοντο ἀλλήλα τὸ πνεῦμά του. Ἐν ὅλοιον τοσαῦται ἀνησυχίαι τοσαῦται λύπαι ἐφλόγισαν τὴν πληγὴν τοῦ φίλου μου, καὶ ὁ κίνδυνος ἐφάνετο ἄφευκτος, ἀπεφάσισα εὐρὺν τρόπον νὰ εἰσδύσω εἰς τὴν οἰκίαν τῆς φίλης του, καὶ νὰ τὸν σώσω.

Ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν ἐνδύθεις ὡς αἰχμάλωτος ἄρτι λυτρωθεὶς, καὶ λαβὼν κιθάραν περιηρόμενην πᾶσαν ἐσπέρην τὴν οἰκίαν τῆς Νισίδης, ψάλλον παθητικὰ τινα ᾄσματα, καὶ νομιζόμενος ὡς τις αἰχμάλωτος Ἰσπανὸς διαφυγὼν χειρὰς ἀπίστους. Τὸ ὄνομά μου εὐθὺς ὡς τοιούτου ἀντήχησε καθ' ὅλην τὴν πόλιν, καὶ πάντες ἔδραμον νὰ ἀκούσῃ τοὺς παθητικῶτάτους φθόγγους κιθάρας μουσικοῦ τινος αἰχμάλωτου, ἐν οἷς καὶ ὁ πατήρ τῆς Νισίδης, ὃς προσκαλέσας με εἰς τὴν οἰκίαν του παρεκάλε νὰ κρούσω τὴν κιθάραν μου. Ἐνταῦθα πρῶτον εἶδον τὴν Νισίδαν, ἐνταῦθα ἀπώλεσα τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς μου, καθότι τολμήσας ν' ἀντιβλέψω τὸ οὐράνιον ἐκείνο πρόσωπον, τὸ χαριέστατον ἀνάστημα καὶ τοὺς γλυκυτάτους ὀφθαλμούς, ὃν ἡ λάμψις ἦτο συγκερασμένη δι' ἐλαφροῦ τινος μεγαγχολίας ἀπεικονίσματος, ἡσθάνθη παρὰ τὰ φάρμακον περιτρέχον τὰς φλέβας μου, καὶ εἶδον ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ φύγω· ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην πλέον, καὶ μόνῃ ἡ στιγμή ἐκείνη μὲ κατέστησεν ὡς καὶ τὸν Θιμβρίωνα ἀσθενῆ. Οἱ προσκαλέσαντές με δὲν ἔπαυον παρακαλοῦντες νὰ τραγωδήσω, ἂν καὶ μόλις ἠδυνάμην νὰ ὀμιλήσω. Ἐνδοὺς τέλος εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν ἐξελεξάμενη Ἀνατολικὸν τι ᾄσμα, ὅπερ εἶχον μάθει ἀπὸ αἰχμάλωτον Πέρσην.

Ἐνταῦθα οἱ ποιμένες πάντες ἐπιμόνως παρεκάλεσαν τὸν ἐρημίτην νὰ τοῖς τὸ ἐπαναλάβῃ, ὅτε καὶ ἀνταδῶν τὴν ἄρπην του ἔψαλλε μὲ φωνὴν γλυκαῖαν τὰ ἑξῆς:

Εὐδαίμων ὁ Ἑρμῦλος ἡγάπα τὴν Εἰρήνην,
ὁ ἔρως μετὰ τῶν σφοδρῶν ἀντανεκλάτο,
πάν δ' ἐκτὸς τούτου πάθος ἐντός των ἐκοιμάτο,
καὶ ἐπέρα ἡ ζωὴ των μ' ἀγάπην καὶ γαλήνην.
Ἀλλὰ τῶν ἐραστῶν μετ' ἡ μοῖρα κ' εὐτυχία
εἰς ῥόδου συνεδέθη ἐν φαῦ! ἐν μόνον φύλλον.
Νὰ θλίψῃ τὴν Εἰρήνην, νὰ σφάξῃ τὸν Ἑρμῦλον.
λεπτὴ ῥιπὴ Ζεφύρου ἐξήρκει μόνον μία.

—ο—

Ἐν ὅσῳ διετῆρει αὐτὸ τὰ πέταλά του, καὶ ἡ ζωὴ ἐπέρα ἀνοῦσα τοῦ Ἑρμῦλου· ἡ ἀπαισία πτώσις ἐνός πλην μόνου φύλλου καὶ εἰς αὐτὸν ἐχρήσθη παρατίσις θανάτου. Ἐλάτρευε τὸ ἄνθος ἐκείνο ἡ Εἰρήνη καὶ τὸ ἐκαλλιέργει δειλὴ κ' ἐρυθρίωσα... ὦ! ὄνειρα ἐλπίδος καὶ ἔρωτος ὅποσα ῥοδεῖα τῇ παρεῖχεν ἡ νεανθὴς ἐκείνη!

—ο—

Ὁ δούστηνος Ἑρμῦλος, ἐλθὼν μίαν πρωΐαν, εἰς τὸν εὐωδιδόντα ὠραῖον κάλυσά του κρυφίως ἐπιβέβη ἐν φλέγον φύλλῳ καὶ ὁ δ' ἔρως τὴν Εἰρήνην εἰς πρᾶξιν ὀλεθρίαν ὥσπερ, τὸ φύλλον αὐτὸ νὰ ὑφαρπάσῃ. Ἐν ὅ πλην, ἐπιβέβη τὰ ῥοδιὰ τῆς χειλῆς,

καὶ δάκρυα τὸ μέρος ἐκείνο κατέφθει, τῶν φύλλων ἀκουστικῶς ὀλγα ἐκτινάσσει.

—ο—

Τὸ ἔραστον τῆς τότε τὴν δάδα μόνῃ σδύνει, καὶ ἐναγκαλιζομένη τὸ φίλον αὐτοῦ πτωμα, τὸ καίμενον ἐμπρὸς τῆς χωρὶς πνοῆς καὶ χρωμα, εἰς τὰ ὠχρά τοῦ χεῖλι ἐν φλογὶ ἀφίνει... Πλην ἦτο τελευταῖον αὐτὸ τὸ φύλλον τῆς. Ἀπέπτη ἡ ψυχὴ τῆς ἐπάνω τοῦ αἵθερος, καὶ ἐκεῖ τὴν ὑπεδέχθη ὁ θριαμβεύων ἔρως, ὁ πρωτοεργὸς εἰς ὅλα τὰ θλιβερά δαίνα τῆς.

Ἡ Νισίδα εἶχε καὶ δευτερότοκον ἀδελφὴν Λεύκην, ὠραίαν σχεδὸν ὡς καὶ ἡ πρωτότοκος. Ἡ Λεύκη ἐφαίνετο ἀκούονσα τὸ ᾄσμα μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς παντὸς ἄλλου, ἐγκωμιάζουσα πολὺ τὴν φωνὴν μου, ἐγὼ δὲ τὴν εὐχαρίστουν τὸ βλέμμα ἔχων ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς· τὸ ᾄσμα μου τοσούτον τοὺς ἐθέλξεν ὥστε ὁ πατήρ των μὲ παρεκάλε νὰ τὸ ἐπαναλάβω. Πλην ἡ δὲ χρόνον ἐταλανεύομην πρὶν ὠφεληθῶ ἀπὸ τῆς ἀδείας· ἐκείνης· ἤμην βέβαιος ὅτι τὸ βέλος τὸ καταξέσχίζον τὴν καρδίαν μου εἰσέδυσσε βαθύτερον· ἀλλ' ἀναγκάζομενος ἀφ' ἐνός μὲν ὑπὸ τοῦ φίλου μου, ἀφ' ἐτέρου δὲ παρασυρόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἔρωτός μου, περιηρόμενη τὴν οἰκίαν τῆς Νισίδης, ἦν ἰδὼν καὶ δεύτερον ἀπώλεσα πᾶσαν ἐλπίδα θεραπείας.

Συμπεράντες τότε ποιοὶ ἀντιθετοὶ διαλογισμοὶ διήρχοντο τὴν ψυχὴν μου· διότι τὸν μὲν Θιμβρίωνα ἡγάπων περισσύτερον τῆς ζωῆς μου, τὴν δὲ Νισίδην περισσύτερον ἔτι παρ' ὅτι ὁ Θιμβρίων· χάριν λοιπὸν τοῦ φίλου μου τὴν ἐβλεπον καθ' ἐκάστην, ὅστις καὶ τοῖς ἐξισθημένους καὶ εἰς ἀνάρρωσιν εὐρισκόμενος διετηρεῖτο ὅμως καθ' ὅσον ἡλπιζεν εἰς τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ μερίμνας μου. Ὁ χρόνος ἐν τούτοις ἀντὶ ν' ἀνακουφίσῃ ἐπὶ ἔτι τὰ δεινὰ μου, διπλασιαζόμενον πᾶσαν στιγμὴν τοῦ πάθους μου, τοῦ συνειδότης μᾶλλον ἐλέγχοντος, καὶ τῶν πόνων αὐξανόμενων, πρὸς τὰ ὅποια ἡ υἱία μου δὲν ἀντεῖχε πλέον· οἱ ἐσβεσμένοι καὶ κοῖλοι ὀφθαλμοὶ μου μόλις ἠδύναντο νὰ στρέψωσι πρὸς αὐτήν, τὸν θάνατόν μου ἐπάγουσαν διέκρινον τὴν ἀνησυχίαν τοῦ πατρὸς τῆς Νισίδης, παρακαλοῦσας με πρὸ πάντων μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς Λεύκης μετὰ πολλῆς εὐγενείας νὰ μὴ κρύψω ἀπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῶν δεινῶν μου. Ἐκράτεινα λοιπὸν τὴν καρδίαν μου, καὶ ἀνακαλέσας τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸν φίλον μου χρέος ἤρχισα μίαν ἡμέραν ὡς ἐφ' ἑξῆς διηγούμενος, προτιμήσας θάνατον μᾶλλον παρὰ νὰ προδώσω τὸν φίλον μου.

Περὶ σφόδρα θὰ κινήθητε εἰς οἶκτον διὰ τὰ δεινὰ μου, εἶπον πρὸς αὐτάς, ὅταν μάθητε ὅτι αἰτία αὐτῶν εἶναι ἡ φιλία καὶ ἀκούσατε. Νέος τις ἱππότης, συμπολίτης μου καὶ στενός μου φίλος ἤρσθη τὸ ὠραιότερον τοῦ κόσμου πλάσμα, ἀλλὰ τὸ πρὸς αὐτὸ σέβας τοῦ τὸν ἐμπαρθίζει νὰ ὁμολογήσῃ τὸ πάθος του, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ του· τὸν λυποῦμαι, διότι εἶνε ὁ ἐρασιμώτερος τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἀτυχὲς ἔρως ἐντὸς ὀλίγου θὰ τὸν πέμψῃ πρόωρα εἰς τὸν Ἄδην.

Τότε ἡ Νισίδα, φασγανῶ, μοι εἶπεν, ἂν καὶ δὲν

ἔπεσα εἰς παγίδα· ἔρωτος, ὅπως εὐθὺς εἶνε, μοι φαίνεται, νὰ προτιμήσῃ τις ν' ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ μετὰ παρρησίας πρὸς γυναῖκα ὅτι τὴν ἀγαπᾷ· ἐν πρώτοις ἡ τοιαύτη ὁμολογία δὲν δύναται νὰ τὸν βλάψῃ· ἔπειτα, ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι δὲν ἠκούσθη εὐνοϊκῶς, τῷ δίδεται καιρὸς ν' ἀποθάνῃ. — Ὡραία Νισίδα, τῇ λέγω τότε, ὅταν τις ἐξετάξῃ τὸν ἔρωτα μὲ ὁμῶς ἀδιάφορον, νομίζει ὅτι βλέπει παιδίον μόνον παίζοντα, γλευχῶν αὐτὰ καὶ οἰκτεῖρων· ἀλλ' ὅταν ἡ καρδία του ἦνε τετρωμένη ἀπὸ τὰ φάρμακα αὐτοῦ βέλη, τότε ὅχι μόνον δὲν μᾶς ὠφελοῦσι τὰ πνεῦμα καὶ ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἀποπλανῶσι. Τοιαύτη εἶνε ἡ κατὰστασις τοῦ φίλου μου, εἰς τοῦ ὁποῦ τὰς πολλὰς ἐνδοὺς παρακλήσεις ἐδέχθη νὰ προσφέρω ἐπιστολήν, ἣν ἔγραψα πρὸς τὴν ἐρωμένην του, ἐλπίζων ὅτι θὰ εὖρω ποτὲ καιρὸν νὰ τὴν ἐγχειρίσω. — Δὲν ἐμπορῶ νὰ τὴν ἴδω; ἔχω πολλὴν περιέργειαν νὰ ἴδω τὸ ὕψος ἐπιστολῆς ἀληθῶς ἐρωτολήπτου!

Δὲν ἀρῆκα νὰ μοι διαφύγῃ τόσον καλὴ εὐκαιρία· διὸ ἀμέσως ἔστρεψα ἀπὸ τοῦ κόλπου μου ἐπιστόλιον ἐγχειρισθέν μοι πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ Θιμβρίωνος, ταῦτα αὐτολεξεῖ περιέχον:

α. Ἀπίφασιν εἶχον, κυρία, οὐδέποτε νὰ διαρρήξω τὰ δεσμὰ τῆς σιωπῆς· προσέτιμ' ἀποθάνω, ἀφ' ὅτι κινήσω τὸν οἶκτόν σου μᾶλλον, παρὰ νὰ ζῶ ὑπὸ τὴν ὀργήν σου. Ἀλλ' ἤθελεν εἶσθαι πολὺ δεινὸν νὰ μὴ σοὶ γνωστοποιήσω ὅτι σὲ λατρεύω· ἐὰν μὲν ἡ τοιαύτη ὁμολογία μου δὲν σὲ πειράξῃ, αἰσθάνομαι ὅτι θὰ ἐπιθυμήσω εἰσεῖν τὴν ζῶν, ἵνα τὴν ἀφιερῶ πρὸς λατρείαν σου· ἐὰν δὲ ἡ διαβεβαίωσις μου αὕτη σοὶ φαίνεται ἀξιοποῖνος, ὁ θάνατός μου νὰ πάσκατα θὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν δίκην.

Ἡ Νισίδα τὸ ἐπιστόλιον τοῦτο ἀναγνοῦσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς, νομίζω, μὲ εἶπε, ὅτι τοιαύτη ἀποκαλύψις ἔρωτος μὲ τόσον σέβας προσφερομένη, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀρῇ. Σὲ προτρέπω λοιπὸν νὰ τὸ ἐγχειρίσῃς, πεποιθὼς περὶ τοῦ αἰσίου ἀποτελέσματος. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται πλέον ἀναβολήν, τῇ ἀπεκρίθη, ὁ φίλος μου ἀποθνήσκει, καὶ δύνασαι νὰ τὸν σώσῃς. — Λοιπὸν! πῶς; — Ἀποκρίθητι εἰς τοιαύτην ἐπιστολήν, ὡς ἐὰν ἀπευθύνετο πρὸς σὲ, καὶ ἡ ἀθῶα αὕτη πανουργία οὐ μόνον αὐτὸν θὰ σώσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐμὲ θὰ δώσῃ καιρὸν νὰ ἐπιτύχω οὐ τινος ἐπιθυμῶ. — Ὅχι, οὐδέποτε ἀπεκρίθη εἰς ἐρωτικὰς ἐπιστολάς, καὶ δὲν ἐπεθύμουν ἀρχὴ τοῦ ἔρωτός μου νὰ ἦνε ψεύδος· ἀλλὰ σὲ τί ἐμποδίζει ν' ἀναφέρῃς πρὸς τὸν φίλον σου ὅτι πρὸ ὀλίγου συνεδῆ, θέτων ἀντὶ τοῦ ἐμοῦ τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης του; Νὰ εἴπῃς δηλαδὴ, ὅτι ἀνέγκυσε τὴν ἐπιστολήν σου, ὅτι σὲ προσέτρεψε νὰ τὴν ἐγχειρίσῃς, ὅτι ἀληθῶς σὺ δὲν ἐτόλμησες νὰ εἴπῃς ὅτι ἡ ἐπιστολὴ χωρὶς ὀργῆς. Ἡ ἀπάτη αὕτη ὅτι ἡλπίζεσθαι θὰ τὴν δεχθῇ χωρὶς ὀργῆς. Ἡ ἀπάτη αὕτη ἀποβῇ πρὸς τὸν συμπολίτην σου ὠφέλιμος, καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ παρ' οὐδενὸς ὡς ψεύδος, ἀφ' οὗ μὲλλης μετ' ὀλίγον νὰ ὀμιλήσῃς πρὸς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἐρωμένην. Ἐκπλαγεὶς λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἐπίνοιάν τῆς ταύτης, ἐβέβαια εὐχαριστήριους τινὰς πρὸς αὐτὴν λόγους, καὶ ἔσπευσα ν' ἀναφέρω ταῦτα πᾶντα πρὸς τὸν Θιμβρίωνα.

βρίονα. Ἡ ἐλπίς τῆς ἐπιτυχίας, ἡ κατάστασις τῆς παραφορᾶς του, ἡ εὐγνωμοσύνη του ἦσαν τόσα δεσμά κρατοῦντά με δεσμευμένον περισσότερο ἐπὶ τοῦ καθήκοντός μου. Ἐδείκνυνον διπλάσιαν ἀνησυχίαν παρὰ τῇ Νισίδῃ, θύμα γενόμενος πάθους αὐξανομένου ἀπὸ τῆς παρουσίας της, καὶ μόνον περὶ τοῦ φίλου μου τῇ ὠμίλουν. Μετεχειρίζομαι περὶ αὐτοῦ ἐκφράσεις οἷας δι' ἐμὲ αὐτὸν ὑπηγόρευεν ἡ καρδιά μου, καὶ ὑπερέτουν τὴν φιλίαν μέχρις αἰσθήματος, ὅπου ἐμελλε νὰ τὴν διαλύσῃ.

Ἐπὶ τέλους ἐτόλμησα νὰ δηλώσω εἰς τὴν Νισίδαν τὸ πᾶν, βεβαιῶν αὐτὴν ὅτι ὁ φίλος μου Θιμβρίων δι' αὐτὴν συνέλαβε τὴν ιδέαν ἐν ἀποτυχίᾳ νὰ ζητήσῃ τὸν θάνατον· ἐξύμνουν τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, τὸν ἐξωγράφισα ὡς ἐὰν ἦτο παρών. Ἡ δὲ Νισίδα δὲν τὸν εἶχεν ὅλως λησμονήσειν, καθότι μοὶ ἐδείξεν ἐκπληξίν τινα εἰλικρινῇ παρὰ προσποιητῇ, μὲ ἐπέπληξε διὰ τὴν θρασύτητά μου, καὶ μὲ ἠπειλήσεν ὅτι θὰ καταγγεῖλῃ ταῦτα πάντα πρὸς τὸν πατέρα της· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς προσποιητικῆς ταύτης ὀργῆς παρετήρησα σαφῶς ὅτι ἡγάπα τὸν Θιμβρίωνα.

Ὡ! τοῦτο ἦτον ἡ τελευταία δι' ἐμὲ πληγὴ, ἣν πρὸ πολλοῦ μὲν περιέμενον, ἀλλ' εἰσέτι τοῦλάχιστον μοὶ ἦτον ἀναισθητός. Ἀπεφάσισα ν' ἀναγγεῖλω πρὸς τὸν φίλον μου Θιμβρίωνα τὴν εὐτυχίαν του, καὶ μετὰ ταῦτα ν' ἀπέλθω εἰς ἐρημίαν, ὅπου οἰκτρῶς νὰ καταλύσω τὸν βίον, ἐννοῶν μὲ ὁποίας δυσχερείας εἶχον ν' ἀντιπαλαίσω· καὶ ὅταν ἐπρίφρονον εἰς τὴν ἀντίζηλόν μου ὅτι ἡγάπατο, ἀπόλεσα τὸ λογικόν μου· οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπληρώθησαν δακρύων, καὶ μάτην ἐπροσπάθουν νὰ κρύψω τὴν ἀνησυχίαν μου, προδιδόμενος ἀπὸ τοὺς λυγμούς· αἱ δυνάμεις μου μ' ἐγκατέλιπον, καὶ πεσὼν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου μου τὸν κατέβρεχον μὲ δάκρυα.

Ὁ δὲ Θιμβρίων θαυμάσας καὶ ἐκπλαγείς μὲ κρατεῖ, μ' ἐναγκαλιέζεται, μ' ἐπερωτᾷ θέλων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς τοσαύτης λύπης μου. Ὅσῳ δὲ μᾶλλον ἐσιώπων, τόσῳ μὲ ἠνάγκαζε, τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὴν γῆν ἔχοντα κεκλιμένους. Ἀχ! ἀνέκραξε... σὲ ἐννοῶ, ἀπὸ ἔρωτα, ἀπὸ ἔρωτα εἶσαι κατεστειλημένος. Φεῦ! καὶ πῶς ἠδύνασο νὰ μὴ ἐρωτευθῇς! Ἡ καρδιά σου θρηνεῖ θέλουσα νὰ γείνῃ σφάγιον εἰλικρινούς φιλίας, ἐγὼ δὲ θὰ ἦμην ἀνάξιος τοιαύτης, ἀν τὴν ἐδεχόμην. Ἀγάπα τὴν Νισίδαν, δὲν θὰ τὴν ἴδω ποτὲ, θὰ ζήσω ἴσως ἄνευ αὐτῆς. Εὐχαρίστως ἐδεχόμην τὸν θάνατον, ἐὰν ἦτο πρὸς εὐτυχίαν της. Τοιαῦτα λέγων ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του, ἵνα σπογγίσῃ τὰ δάκρυά του, συσφίγγων με συγχρόνως εἰς τὸ στήθος του.

Τότε τὸ αἰσθητὸν τῆς φιλίας πάραυτα μ' ἐνεθάρρυνε, καὶ ἠσθάνθην ἐμαυτὸν ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἡπατήτης φίλε, τῷ λέγω, δὲν ἀγαπῶ τὴν Νισίδαν, ἀλλὰ τὴν ἀδελφὴν της, ἥς τὴν καρδίαν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐκλύσω, καὶ ἡ παραφορὰ ἔρωτος ἀπορρίφθεντος εἶνε μόνη αἰτία τῆς ἀπελπισίας μου. Δὲν μὲ ἀπάτας; μὲ εἶπε, πρὸς με ἐνατενίσας.—Οὐδ' ὅλως, φίλτατέ μου Θιμβρίων· ἀγαπῶ τὴν Λεύκην περιφρονούσαν τὰς εὐχάς μου, καὶ σὲ ζητῶ συγγνώμην ἐὰν ἡ σύγκρισις τῆς εὐτυχίης ἐδικῆς σου τύχης πρὸς τὴν ἐδικήν μου

ἀπέσπασε δάκρυα πρὸ μικροῦ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Σὲ ὑπόσχομαι νὰ μὴ κλαύσω πλέον. Ὑπαγε, αἰσθάνομαι ὅτι πλησίον σου ἡ εὐτυχία μου δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἔρωτα.

Ὁ Θιμβρίων ἀκούσας ταῦτα μὲ ἐπίστευσεν, ἡ προσεποιήθη ὅτι μὲ πιστεύει· καὶ εἶχεν ἀποφασίσαι νὰ βεβαιωθῇ μὲ τὸν καιρὸν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου· ἀπεφάσισα δὲ μάλιστα καὶ ἐγὼ νὰ ἀναδεχθῶ πᾶσαν θυσίαν πρὸς ἡσυχίαν του, διότι δὲν ἤρκει μόνον νὰ θυσιάσω τὸ ἀληθές μου πάθος, ἀλλ' ἔπρεπε καὶ νὰ ὑποκρίνομαι ὅτι αἰσθάνομαι ἄλλο τι. Τὴν δὲ ἐπαύριον ἀνεκάλυφα εἰς τὴν Λεύκην τίς ἤμην, καὶ τῇ ὁμίλησα περὶ τοῦ ἔρωτός μας, ὅτε καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ιδίας ἤκουσα ὅτι ἡγαπώμην· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, καὶ μόλις ὅτε ἐπέσθη ὅτι ἡγαπᾶτο τὸ ἐφανερώσε πρὸς τὴν ἀδελφὴν της. Ἡ τοιαύτη ἐμπιστοσύνη ἀποδίδει καὶ πρὸς τὴν Θιμβρίωνα ὠφέλιμος. Ἡ Νισίδα ἐναντιουμένη εἰσέτι πρὸς τὸ αἰσθητὸν, δ' ἐφοβεῖτο, ἐξεπλάγη ὀλιγώτερον ὅταν εἶρε καὶ ἄλλην ὁμοιοπαθῇ, καὶ ἐτόλμησε νὰ κάμῃ λόγον περὶ τοῦ ἔρωτός της χωρὶς νὰ προδῇ περαιτέρω. Ἦδη καὶ αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐνεθάρρυνον ἀλλήλας, σιωπηλῶς δηλοῦσαι τὰς ὑποφίας των· ἡ δὲ ἠδονὴ ὅτι ἐνεπιστεύοντο τὰ ἐνδοτέρω τῆς ψυχῆς των αἰσθητὰ ἐμετρίαζε τὴν τοῦ ἔρωτός των.

Βοηθεία δὲ τῆς μνημονευθεύσης ὑποκρίσεώς μου εἶχον ἐλευθέραν πρόσδοτον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Νισίδης, φέρων ἐπιστολὰς τοῦ φίλου μου καὶ παρηγορῶν αὐτὸν ἐνίοτε ὅτι εἶδον τὴν ἐρωμένην του, ἐπιτείνων τότε μάλιστα τὴν προσοχήν μου περὶ τῆς Λεύκης. Ὁ Θιμβρίων εὐχαρίστως παρατηρῶν πόσον ἡγαπώμην μ' ἐσφίγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ μ' ἐμακάριζε διὰ τὴν εὐτυχίαν μου, ὁμνύων ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῇ τὴν Νισίδαν εἰμὴ καθ' ἣν ἡμέραν καὶ ἐγὼ τὴν ἀδελφὴν της· ἐγὼ δὲ ὑποχωρῶν εἰς ὅ,τι ἡ φίλις ἠθελεν ὑπαγορεύειν ἐταπείνουν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐν ᾧ δὲ δὲν περιεμένομεν πλέον ἄλλο, εἰμὴ εἰδήσεις ἐκ τῆς Ἰσπανίας ἵνα ζητήσωμεν τὴν χεῖρα τῆς Λεύκης καὶ τῆς Νισίδης. Πρανσίλος ὁ ἱππότης ἐκεῖνος, ὁ μετὰ τοῦ Θιμβρίωνος ἐν Χέρεσ εἰς ἐρίδα ἐλθὼν, ἐφθασεν εἰς Νεάπολιν διὰ τὴν προκληθείσαν μονομαχίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἱκανοποίησις ἔπρεπε νὰ δημοσιευθῇ, ἀπῆτετο χρόνος μέχρις οὗ λάβωσι τὴν ἀδειαν παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως, καὶ προσδιορισθῶσι δικασταί. Ἡ τρομερὰ αὕτη πάλῃ ὠρίσθη νὰ γείνῃ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀδείας εἰς εὐρύχωρον πεδιάδα ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς πόλεως. Ἡ διαθυλληθεῖσα αὕτη εἰδήσις, μ' ὄλην τὴν πρόνοιάν μας, ἐφθασε καὶ μέχρι τῶν ὄτων τῆς Νισίδης, ἥς ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ λύπη ἦσαν ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ ἔρωτός της ζωηρά. Ἐρωτόληπτος καὶ τεθλιμμένη διήγε θρηνούσα καὶ αἰτεῖτο καθ' ὅλας τὰς ὀκτὼ ἡμέρας τῆς ἀναβολῆς τῆς μονομαχίας, αἰτίνες τῇ ἐφαινοντο τόσον μακρὰ καὶ τόσον βραχεῖαι. Ἐκ δὲ τῆς δεινῆς περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἀβεβαιότητος, οὐσης καὶ τοῦ δυστυχήματος αὐτοῦ δεινότερας, ἐξηγλήθησαν ἐντὸς ὀλίγου αἱ δυνάμεις της, καὶ ἠσθάνθησεν, ἐφ' ᾧ ὁ πατήρ

της, ἀγνοῶν τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς ἀσθενείας της, ἀπεφάσισε νὰ τὴν μεταφέρῃ πρὸς θεραπείαν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἐν τῷ ἀγρῷ του οἰκίαν.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως, παρμονὴν δὲ τῆς μονομαχίας, ἡ Νισίδα ἐστειλε καὶ μὲ προσεκάλεσεν, εἰς τῆς ὁποίας τὴν κλίνην πλησιάσας μόλις ἠδυνήθην νὰ τὴν γνωρίσω· διότι τὸ πρόσωπόν της ἦτο κάτοχρον, τὸ σῶμά της κάτισχνον, αἱ μακρὰι βλεφαρίδες της βεβρεγμέναι· τότε, φθιδανέ, μοὶ εἶπε, μὲ φωνὴν ἐδύνατον, νὰ προτρέψῃς τοὺς ἀποχαιρετισμούς μου πρὸς τὸν Θιμβρίωνα, νὰ εἴπῃς πρὸς αὐτὸν ὅτι αἱ ἡμέραι μου εἶνε συνδεδεμέναι μὲ τὰς ἐδικὰς του, καὶ ὅτι αὐρίον τελειώνει ἡ ζωὴ μου. Ὅσον δι' ἐσὲ τὸν μόνον μετ' ἐμὲ δυστυχῆ φίλον του, δὲν ἀμφισβᾶλλω ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐγκαταλίπῃς, καὶ ἐὰν συμβῇ καὶ ἀπευκταῖόν τι, θὰ παρευρεθῇς ἐκεῖ νὰ τὸν βοηθήτῃς. Ἀχ! ἐπεθύμουν, ἐὰν μοὶ ἦτο δυνατόν, νὰ τὸν ἠκολούθουν· ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον εἶνε δυνατόν, ἐπρόσθεσε, σείρασά ἀπὸ τοῦ κόλπου της ἁγίον τι λείψανον δακρυβεγμένον, δὸς καὶ αὐτὸ πρὸς αὐτόν, εἶπε, καὶ εἰπέ τῷ, ὅτι ἀπὸ πολλοὺς πολλὰκις μὲ διέσωσε τοῦτο κινδύνους, καὶ ὅτι αὐρίον θὰ τῷ ἦνε ὠφελιμώτατον. Μίαν ἐτι χάριν ἔχω νὰ σὲ ζητήσω· εἶμαι ἐτοίμη ν' ἀναχωρήσω μετὰ τοῦ πατρός μου πρὸς ἀνάγκησίν μου διὰ τὴν ἐν τῷ ἀγρῷ οἰκίαν μας· κειμένην μίαν μόνον λεύκαν μακρὰν τοῦ πεδίου τῆς μάχης· ὑποσχέθητί μου ὅτι ἐρχεσθαι ἐκεῖ εἰς τὴν τὴν στιγμήν νὰ μοὶ ἀναγγέλῃς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πάλης. Καὶ εἰ μὲν ὁ Θιμβρίων εἶναι νικητὴς, θὲς ἐπὶ τοῦ βραχίονός σου τὴν λευκὴν ταύτην ταινίαν, ἥτις μακρόθεν φανεῖσα θὰ μ' ἀπαιρῇ τὴν ἀνησυχίαν μου· ἐὰν δ' ὑποχωρήσῃ, δὲν θὰ ἔχω πλέον τὴν ἀνάγκην σου.

ὑποσχεθείς λοιπὸν ταῦτα πάντα σπεύσας ἔφερον τὸ ἅγιον ἐκεῖνο λείψανον εἰς τὸν Θιμβρίωνα, οὗ τὸ ἀγέρωχον καὶ ἡ ἀνδρία ἐδιπλασιάσθησαν, ἀφ' οὗ τὸ ἔλαβεν, εἶτα μετ' εὐλαβείας αὐτὸ ἀσπασθεὶς τὸ ἔθεσεν εἰς τὸν κόλπον του, καὶ, βέβαιος ὢν περὶ τῆς νίκης του, ἐφαινετο ὅτι προεκάλει τὸ πᾶν εἰς μονομαχίαν.

Ἡ στιγμή τῆς τέλους τῆς μονομαχίας ἐφθασε, καὶ πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Νεαπόλεως παρευρέθησαν εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης. Ὁ Θιμβρίων δὲ καὶ ὁ Πρανσίλος παρουσιάζονται, ἐκλέξαντες ὅπλα μονομαχίας τὴν σπάθην καὶ τὸ ἐγχειρίδιον.

(Ἀκολουθεῖ).

ΕΡΡΙΚΟΣ ΚΛΑΙΥ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

(Τέλος. Ἰδε Φυλλ. 58.)

Παρηκολουθήσαμεν τὸ πολίτευμα τοῦ Κλαίου μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι ἀνεγνώρισαν τὰς πάλαι Ἰσπανικὰς καὶ Πορτογαλικὰς ἐν Ἀ-

μερικῇ ἀποικίᾳ, ὡς πολιτείας ἀνεξαρτήτους, καὶ ἀνέλαβον τὴν περὶ τῆς αὐτονομίας τοῦ Νέου Κόσμου εὐθύνην, ἀποφηνάμεναι ἐπιτήμως, ὅτι θέλουν θεωρήσει ὡς προσβολὴν κατ' αὐτῶν γενομένην πᾶσαν ἐπέμβασιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου. Ὁ Κλαίου ὑπῆρξεν ὁ πρωτοεργὸς τοῦ πολιτικοῦ τούτου συστήματος, τὸ ὁποῖον ἦτο μέγα, τολμηρὸν, ἀλλ' ὄχι θρασύ· διότι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠθάνθη, καὶ ἐξέθεσε τοῦτο διὰ μακρῶν εἰς τοὺς πρὸς τὴν βουλὴν λόγους του, ὅτι ἡ παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης συγκροτηθεῖσα ἱερὰ συμμάχια, ὅσα δὴποτε καὶ ἂν ἐπεθύμει τὴν ἀπόλυτον τῶν νομίμων καθιστώτων διατήρησιν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐξ συμφώνου σταυροφορίαν διαπόντιον ἵνα ἀνορθώσῃ τὴν παρ' αὐτῆς θεωρουμένην νόμιμον ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας· ὅτι ἕκαστος τῶν ἡγεμόνων εἶχε τοὺς ἀπασχολοῦντας αὐτὸν ἰδίους περισπασμούς· ὅτι ἡ ἰσχυροτάτη τῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ἡ Ἀγγλία, ἀντὶ νὰ συμφωνήσῃ εἰς τοιαύτην ἐπιχείρησιν, ἠθελεν ἐξεναντίας ἀντισταθῇ εἰς αὐτήν, διότι προφανῶς εἶχεν ἐμφυχώσει τοὺς ἐπανάστατας· ἡ δὲ χειραφεσία τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς συνέφερε προδήλως εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου, περὶ οὗ πλείστον ἡ Ἀγγλία ἐκίδετο. Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου εἶχεν ἔλθει ὡς πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἰσπανικῆς Ἀμερικῆς, αἱ δ' ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι πρὸ παντός ἄλλου ὠφελον βεβαίως καὶ νὰ ἐννοήσωσι τοῦτο, καὶ, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεώς των, νὰ τὸ κυρώσωσιν. Οὕτω πολιτευόμεναι ἐνίσχουν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἀνεξαρτησίαν, ὅπερ οὐδ' ἄχρηστον, οὐδὲ παράλογον ἦτο εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης εἶχον στρατοὺς πολυαριθμούς καὶ γυμνασμένους, τοὺς ὁποίους δὲν ἤξευρον πῶς νὰ μεταχειρισθῶσι, παρωργισμένοι δὲ ὄντες κατὰ πάσης καινοτομίας, εὐχερῶς ἠσπάζοντο καὶ αὐτὰς τὰς ἀλλοκοτωτέρας περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἀρχαίας τῶν πραγμάτων καταστάσεως ιδέας. Διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἰσπανικῶν χωρῶν ἐμελλε νὰ ἀποβῇ λυσιτελεστάτη καὶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν· ἡ αὐτὴ τοῦ Μαδρίτου, ἐν ὅσῳ ἐκυριάρχει τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἀπέκρουεν ἀπὸ αὐτῶν πᾶν ἔξον ἐμπορεύμα· γενομένην δὲ ἀνεξάρτητοι οὗται ἐμελλον νὰ ἀνοίξωσι τὰς πύλας των· αἱ δὲ Ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι, καθὼς πλησιέστεραι, ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τούτων πλείτερον παντός ἄλλου· ἂν ἐσπευδον μάλιστα, προλαμβάνουσαι τὰς ἄλλας δυνάμεις νὰ τείνωσιν εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους χεῖρα φίλην καὶ ἀρωγόν, ἠδύνατο νὰ λάβωσι ἰδιόζοντα εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν δίκαια καὶ ν' ἀξιοθῶσιν ἐπικερδῶν προνομίων.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ λόγοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐρεῖδόμενος ὁ Κλαῖν ἠγωνίσθη καὶ κατώρθωσε νὰ καταπείσῃ τοὺς ὁμογενεῖς νὰ ἀσπασθῶσι πολιτικὸν σύστημα νέον, νὰ ἀναλάβωσι τὴν προστασίαν τῆς ὅλης Ἀμερικανικῆς Ἡπείρου. Λέγομεν πολιτικὸν σύστημα νέον, διότι ὁ πρωτοεργὸς τῆς ἐλευθερίας τῶν Ὁμοσπονδῶν πολιτῶν, ὁ Οὐάσιγκτων, εἶχε πρεσβεύσει καὶ συστήσει ἐξεναντίας τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἡ πατρίς αὐτοῦ δὲν πρέπει ν' ἀναμειγνύεται εἰς τὰ τῶν ἄλλων πράγματα. Ἀλλ' ὁ Οὐάσιγκτων ἐπολιτεύετο μετὰ τοιαύτης συστολῆς, διότι τὴν ἐπιούσαν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἡ πατρίς ἦτο ἀδύνατος ἀκόμη. Ναί μὲν, ὁ νέος ἐκείνος Ἡρακλῆς δὲν εἶχεν εἰσέτι λάβει τὴν ὅλην αὐτοῦ ῥώμην καὶ ἰσχύν, οὐδὲ καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Κλαῖν τὸν κατέπεισε νὰ λάβῃ τὴν ἀθλητικὴν ταύτην θέσιν, ἀλλὰ διὰ σκιρτήματος γενναίου, εἶχεν ἤδη ἐκπηδήσει ἀπὸ τῆς κοιτίδος αὐτοῦ καὶ εἶχε δοκιμάσει τὰς δυνάμεις. Ὅλα τὰ ὄντα ὅσα κέκτανται δυνάμει εὐρύνουσι, κατὰ νόμον γενικόν, τὴν χώραν τὴν ὁποίαν κατέχουσι, καὶ διαστέλλουσιν ἀδικόπως τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῶν. διὰ νὰ ὑπάρξωσι τὰ τοιαῦτα, ὄντα, ἔχουσι χρεῖαν ἀπαράτητον εὐρυχωρίας. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἔθνη. Πᾶν ἔθνος τοῦ ὁποῦ αἱ δυνάμεις ἀναπτύσσονται εἶναι φιλόδοξον, τὸ δὲ στερούμενον φιλοδοξίας ἔθος παρακμᾷ. ὥστε μάταιον εἶναι τὸ νὰ συμβουλευόμεν εἰς ἔθνος προαγόμενον τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν ὀλιγόρκειαν. Ὅ,τι μόνον εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν ἀπὸ τὰ μεγάλα ταῦτα σώματα, ἐνόσφ ὀργῶσι καὶ σπαργῶσιν, εἶναι ἡ περὶ τὰς ἀξιώσεις μετριότης. ἔτι δὲ νὰ μεταχειρίζονται τὴν ῥώμην αὐτῶν πρὸς τὸ κοινὸν τοῦ πολιτισμοῦ συμφέρον, νὰ μὴ ὑβρίζωσι τὴν δικαιοσύνην, νὰ μὴ καταπατῶσι τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν. Τοῦτο δὲ ἐπεθύμει καὶ ὁ Κλαῖν. διότι οἱ λόγοι αὐτοῦ, αἱ πράξεις αὐτοῦ, αἱ ἐχθραὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐξετέθη ὑποστηρίζων μὲ θαυμαστὴν σταθερότητα τὰς ἀρχὰς τῆς μετριότητος, μαρτυροῦσιν ὅπως ἠθέλην, ὥστε ἡ Ἀμερικὴ, ὑφούσα τὴν σημαίαν τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἐσύστησε εἰς αὐτὴν, νὰ σεβασθῇ συγχρόνως τὰ ἀλλότρια δίκαια. Αἱ ἄπαντος τοῦ βίου, ἀνέστη ἐπιμόνως εἰς τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα, εἰς τὴν ὑπερίσχυσιν τοῦ στρατιωτικοῦ πνεύματος ὡς πρὸς τὰ ἑσῶ πράγματα καὶ ὡς πρὸς τὰ ἑξῶ δι' ἄπαντος τοῦ βίου ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν μέτριος ἄνθρωπος, οὐδ' ἐπτοίγη ποτὲ οὔτε ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τῶν ξένων δυνάμεων, οὔτε ἀπὸ τὰς αὐθάδεις κραυγὰς τῶν ἐσωτερικῶν φατριῶν. Ἀποχωρίζομενος δὲ ἀπὸ τῶν Ἀγγλῶν πληρεξουσίων μεθ' ὧν διεπραγματεύθη καὶ ὑπέγραψε ἐν Γανδαύφ τὴν περὶ εἰρήνης συνθήκην, εἶπεν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀξιωμακτοῦς τοῦτους λόγους. «Ἐπεγράψαμεν μεθ' ὑμῶν, Κύριοί μου, συνθήκην δι' ἧς καταπαύουσι μὲν αἱ πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρίδα ἐχθροπραξίαι, ἀσφαλίζονται δὲ τὰ τῆς ἡμετέρας δίκαια. Δὲν ἠδυνήθημεν νὰ καταπείσωμεν ὑμᾶς ν' ἀναγνωρίσετε ῥητῶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς θαλασσοπλοΐας, διότι εἰς τὸ τέλος τοῦ πολέμου, μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ναπολέοντος, εὐρέθημεν μόνον καὶ ἄνευ φίλων ἀπέναντι ὑμῶν, οἵτινες εἶχατε ὑπὲρ ὑμῶν ἀπάσας τὰς ἄλλας δυνάμεις. Ἀλλὰ

δὲν παρητήσαμεν τὴν περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκείνης ἀξίωσιν, ἣν περὶ πλείστου ποιούμεθα, καὶ ἔστε βέβαιον, ὅτι ἂν ἐπαναλάβετε ποτὲ τὴν ἀδικίαν, θέλομεν ἐν τῇ ἡμᾶς ἐπαναλάβει καὶ ἡμεῖς τὸν πόλεμον.» Δὲν παρεξέτραπεν δὲ τοῦ ὑπερτάτου τούτου πνεύματος τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅταν προέκειτο νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ξένους. Ὅσάκις εἶδε τὴν κυβέρνησιν τῆς πατρίδος τοῦ προτείνουσαι παραλόγους ἀξιώσεις ὡς πρὸς ἄλλα ἔθνη, ὁσάκις εἶδε τοὺς κομματάρχας ἀγωνιζομένους, ἐπὶ δὲ μαγιστῶν, νὰ ἐμπλεξῶσι τὴν πατρίδα τῶν εἰς κατακτητικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀντέστη ἀείποτε εἰς πάντα ταῦτα. Ἀποδείξει τοῦτων ἡδυνάμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν ἀπείρους ἰδίως δὲ οὕτως ἐπολιτεύθη, ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1834 ὁ στρατηγὸς Ἰάκκων ἠπειλήσεν, ἐν τῷ ἐπισημῷ αὐτοῦ διαγγέλματι, ὅτι θέλει διατάξει τὴν κατὰ σχεσίαν ἀπάντων τῶν Γαλλικῶν πλοίων καὶ ἐκπέμψει καταδρομικά κατ' αὐτῶν, ἐὰν ἡ Γαλλία δὲν σπεύσῃ νὰ πληρώσῃ τὴν συμφωνηθεῖσαν μὲν, ἀλλὰ μὴ ὑπὸ τῶν βουλῶν κυρωθεῖσαν ἀποζημίωσιν τῶν 25 ἑκατομμυρίων φράγκων. Οὕτως ἐπολιτεύθη ἐπίσης ὁσάκις ἐγένετο λόγος νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τοῦ Μεξικῶ καμία ἐπαρχία τοῦ. ὁ Κλαῖν ἐπεθύμει ὥστε ἡ Ὁμοσπονδία νὰ μὴ ἀφαιρήσῃ οὔτε ἀπὸ τὴν δημοκρατίαν ταύτην, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλον σπιθαμὴν γῆς. κατὰ τοῦτο διετέλεσε πιστὸς ἀκόλουθος τῆς τοῦ Οὐάσιγκτωνος πολιτικῆς. ἠύλαβετο ὁρθοκευτικῶς τὰ ἀλλότρια δίκαια, ἵνα οἱ ἄλλοι σεβασθῶσι τὰ τῆς πατρίδος του, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἀνεδείκνυε σταθερότητα ἀδιάσειστον. Ἡ μόνη μεταβολὴ ἣν ἐπήνεγκεν εἰς τὰς παραδόσεις τὰς ὁποίας κατέλειπεν ὁ πατὴρ ἐκείνος τῆς πατρίδος ἦτο τὸ νὰ καταστήσῃ τὴν Ἀμερικανικὴν Ὁμοσπονδίαν ἀλληλεγγύον ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ὅλου νέου κόσμου, ἅμα ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη ἠθέλε κινδυνεύει ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Καὶ, ἀνάγκη ἦδη νὰ τὸ ὁμολογήσωσιν αὐτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, ἡ πολιτικὴ αὕτη δὲν ἦτο παράλογος, ἀλλὰ συνετὴ ἅμα καὶ γενναία.

Μετ' ὀλίγον πολλὰ ἐδόθησαν αὐτῷ ἀφορμαὶ νὰ ἀποδείξῃ τὰ συντηρητικὰ αὐτοῦ φρονήματα. Οἱ Ἀμερικανοί, ἀφ' ἡγήσαντο παρὰ τῶν Γάλλων τὴν Λουϊσιανήν, ἔτρεψαν τὴν προσοχὴν τῶν πρὸς τὴν Φλωρίδα, ἥτις περιελαμβάνετο μετὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Μισισσιπίου καὶ τῆς Γεωργίας. ἐπεθύμουν δὲ καὶ ἄλλα παρακείμενα εἰς τὸν ποταμὸν Ἰσπανικὰ κτήματα, διότι, κύριοι ὄντες τοῦ Μισισσιπίου, εἶχον χρεῖαν τῶν κτημάτων αὐτῶν. Ὅθεν περιῆλθον εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὴν Ἰσπανίαν περὶ τῆς ἐπὶ χρήμασι παραχωρήσεως τῆς Φλωρίδος, ἥτις εἰς χεῖρας τῶν Ἰσπανῶν ἦτο παντάπασιν ἄγονος. Ἐν δὲ τῇ μεταξὺ τούτῳ, τῇ 1818, Ἰνδικαί τινες φυλαὶ, παρὰ τὴν Φλωρίδα οἰκοῦσαι, φονεύουσι τινὰς λευκοὺς ἀφ' ὧν ὁμοῦ ἐπαθον προηγουμένως τὰ αὐτὰ παρὰ τῶν λευκῶν. Αἱ Ὁμοσπονδοὶ πολιτεῖαι ἐπεχείρησαν τὴν τιμωρίαν τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἀνέθεντο τὸ ἔργον εἰς τὸν στρατηγὸν Ἰάκκων, τὸν περὶ Νέαν Ἀγγλίαν κατὰ τῶν Ἀγγλῶν νικηροῦσαν καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1812 τοὺς Ἰνδοὺς δεινῶς σαρπρόσαντα, καταλαβόντα μάλιστα, παρὰ τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸν ἐν Φλωρίδα λιμένα τῆς

Πενσικόλας. Ὁ στρατηγὸς Ἰάκκων ἦτο ὅλως ἀνεπιτήδειος νὰ κατορθώσῃ τὴν μεταξὺ λευκῶν καὶ Ἰνδῶν συνδιαλλαγὴν καὶ ἐμελλε προδῆλως νὰ ἐπιχειρήσῃ μᾶλλον τὴν ἐντελὴ τῶν ἰθαγενῶν ἐξόντωσιν. διότι ἦτο μὲν στρατιωτικὸς ἀριστὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦτο εἰς ὑπερβολὴν, πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀδυσώπητος, καὶ ἔτοιμος νὰ τολμήσῃ τὰ πάντα, ἵνα φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν του, ἦτοι εἰς τὴν τῶν Ἰνδῶν καταστροφὴν. Ἐπράξε δὲ τῷ ὄντι κατὰ τῶν Ἰνδικῶν ἐκείνων φυλῶν τὰ αἰσχίστα, καὶ σκανδαλωδῶς παρεβίβασεν, ὡς πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς, τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν. Ὑψώσας πλαστὴν σημαίαν εἰρήνης, παγιδεύει εἰς τὸ στρατόπεδόν του τοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἰνδῶν, καὶ, ἅμα συλλαβὼν αὐτοὺς, διατάσσει νὰ τοὺς κρεμάσωσιν εἰς τὰ δένδρα, ὡς ἄγρια θηρία. Δύο Ἀγγλοὶ συνελθόντες ὁ μὲν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, ὁ δὲ εἰς χώραν Ἰσπανικὴν ὁ πρῶτος δὲν ἔφερεν ὅπλα καὶ ἔλεγεν ἑαυτὸν ἔμπορον, ὅπερ ἦτο ἀλήθεια. ὁ ἄλλος, κατεμνηνέτο, ὅτι εἶχε πληροφορήσει τοὺς Ἰνδοὺς περὶ τῶν δικαίων, τὰ ὁποῖα ἀπέπειμεν αὐτοῖς ἡ ἐν Γανδαύφ συνομολογηθεῖσα συνθήκη, ὅπερ δὲν ἦτο ἐγκλημα μέγα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν παντάπασιν ἐγκλημα δὲν ἦτο. Ὁ Ἰάκκων τοὺς ὑποβάλλει εἰς στρατοδικεῖον, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς τοὺς κατεδικάσεν, ἀλλ' ἔπειτα, ἐπὶ νῆα ἐκτιμῆσει τῶν μαρτυριῶν, ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασιν ὡς πρὸς τὸν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς συλληφθέντα. Οὐδὲν ἦν τὸν ὁ Ἰάκκων πέμψει ἀμφοτέρους εἰς τὴν ἀγχόνην καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν κυβέρνησιν ἀναφορὰν, βεβαιούσαν ὅτι νομίμως ἐδικάσθησαν καὶ κατεδικάσθησαν. Ἐπειτα δὲ, ἐπὶ ἀνυποστάτῳ προφάσει, ἐμβάλλει εἰς τὴν Φλωρίδα, ἐνῷ αἱ Ὁμοσπονδοὶ πολιτεῖαι ἦσαν ἐν εἰρήνῃ καὶ εἰς φιλικὰς μάλιστα διαπραγματεύσεις πρὸς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἐνῷ ῥηταὶ διαταγαὶ τὸν εἶχον δοθῇ ἐξ Οὐάσιγκτωνος νὰ μὴ παραβιάσῃ τὰ Ἰσπανικὰ σύνορα. Ἀλλ' αὐτὸς κυριεύει ἐν Ἰσπανικὸν φρούριον, καὶ τοὶ μηδεῖαν εἰς τοῦτο λαβὼν ἀφορμὴν ὡς ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς πολέμου, οἵτινες εἶχον διαλυθῇ καὶ τραπῇ εἰς φυγὴν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ διοικητὴς τῆς Φλωρίδος τὴν ἐγκαψεν ἀπὸ Πενσικόλας παραπονούμενος διὰ τὴν ἐχθροπραξίαν ταύτην, ὁ Ἰάκκων, εἰς ἀπάντησιν, κυριεύει καὶ αὐτὴν τὴν Πενσικόλαν καὶ ἕτερον προσέτι Ἰσπανικὸν φρούριον.

ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἠθέλει εὐρεθῇ φωνὴ ἰσχυρά, ἵνα στιγματίζῃ τοσαύτας βιαιοπραξίας καὶ ὀμότητας, κινδυνεύει βεβαίως ν' ἀπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ εἶναι ἄξιον τοιαύτης τύχης. Καὶ ὁμοῦ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐδίταξε νὰ ἐπιτιμῇ τὸν στρατηγὸν Ἰάκκων, ὅστις οὐ μόνον μέγα ἴσχυε παρὰ τοῖς πολλοῖς, διὰ τὴν περὶ Νέαν Ἀγγλίαν νίκην, ἀλλὰ καὶ ὅριον δὲν εἶχεν εἰς τὴν παραφορὰν του. Ὁ πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδίας, εἴτε φοβούμενος εἴτε χαριζόμενος εἰς τὸν ἄνδρα, καθὼς ὁμόφρονά, ἐπολιτεύετο πρὸς αὐτὸν μετὰ πλείστης συστολῆς καὶ πολλοὶ τῶν δευτερευόντων ἀρχηγῶν τῆς δημοκρατικῆς μερίδος εἰς ἣν ἀνήκεν ὁ Ἰάκκων καὶ οἵτινες ἐγνώριζον τί φρονεῖ ὁ Μονρόης, ἠθέλουν νὰ ὤφελθωσιν ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν στρατηγὸν εὐνοίαν τοῦ δήμου, ἵνα ἀναδείξωσιν αὐτὸν ὑποψήφιον πρόεδρον κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς. Ἀλλ' ὁμοῦ εἰς τῶν

ἀντιπροσώπων τῆς Γεωργίας ἀνέλαβε νὰ ὑποβάλῃ πρότασιν περὶ ἐπιτιμῆσεως τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἡ ἐξετάσασα τὴν πρότασιν ἐπιτροπὴ παρεδέχθη αὐτήν, ἡ δ' ἐντεῦθεν προκύψασα ἐν τῇ βουλῇ συζήτησις ἀπέβη σφοδρότατη. Τριάκοντα καὶ εἰς βουλευταὶ ἔλαβον τὸν λόγον. ὁ Κλαῖν ἐλάλησε δις. Ὁ Κλαῖν ἐτίμα τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πολεμικὴν ἱκανότητα τοῦ στρατηγοῦ. ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῇ πράξεις αἵτινες κατέστρεφον τὸ κύρος τοῦ νόμου, παρεβίβασεν τὸ σύνταγμα, καὶ περιῶριζον τὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος. Εὐγλωττότατος δὲ ἀνεδείχθη ἐν τῇ συζήτησει καθ' ἣν ἐξετίμησε τὴν διαγωγὴν τοῦ Ἰάκκωνος. ἀρῶ ἀπένειμε τὸν δέοντα ἔπαινον εἰς τὰς παρελθούσας τοῦ ἀνδρὸς ὑπηρετίας, καθικέτευσε θερμῶς τὴν συνέλευσιν, ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, νὰ ἀποδείξῃ, δι' ἀποφάσεώς της, ὅτι δὲν ἐγκρίνει τὰς βιαιοπραξίας ἐκείνης καὶ ἀπειθείας, αἵτινες ἄλλως ἠδύναντο νὰ ἐπιτρέψωσιν ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ματαίως ὁμοῦ ἠγωνίσθη οἱ φίλοι τοῦ Ἰάκκωνος καὶ οἱ ὑπουργικοὶ βουλευταὶ ὑπερίσχυσαν καὶ ἡ πρότασις τῆς ἐπιτροπῆς ἀπερρίθη διὰ πλειονοψηφίας. Ἐλθόντος μετὰ τινὰ χρόνον τοῦ στρατηγοῦ εἰς Οὐάσιγκτωνά, ὁ Κλαῖν, θέλων νὰ τὸν ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν τὸν ἐψεψεν εἰμὴ μὲ λύπην του καὶ διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ καθήκον ἐξόν, δὲ ὅτι δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν τιμᾷ, ὡς καὶ διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ τρανῶς ἐδήλωσεν, ὑπῆγε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ. Ὁ Ἰάκκων δὲν τὸν ἀπέδωκε τὴν ἐπίσκεψίν του, ἐξετραχηλίσθη κατ' αὐτοῦ εἰς ὕβρεις αἰσχυράς, εἰς ἀπειλὰς γελοίας, αἱ ὁποῖαι παντάπασιν δὲν ἐτάραξαν ὁ Κλαῖν, καὶ δὲν ἔπαυεν ἐκτοτε πῆναι μῖσος, ἀδυσώπητον κατὰ τοῦ περιφανοῦς τούτου πολιτικοῦ ἀνδρός. Πολλὰκι δὲ καὶ ἄλλοτε ὁ Κλαῖν, διότι ἠθέλησε νὰ φανῇ ὑπερμαχος τοῦ νόμου, ἀπέκτευσεν ἐχθροὺς ἀδιαλλάκτους, αἵτινες κατεπύκρναν τὸν βίον του.

Μικρὸν δ' ἔπειτα βλέπομεν τὸν ἄνδρα ἀναλαμβάνοντα, ὡς πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ πράγματα, τὸ ἔργον τοῦ διαλλακτοῦ, εἰς ὃ ἦτο μάλιστα ἐπιτήδειος. Τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον προσήκει μᾶλλον παντοῦ καὶ πάντοτε εἰς τὴν κυβέρνησιν, εἶναι καὶ δι' αὐτὴν δυσχερές πολὺ δὲ ἀκανθώδες. Σφοδρὰ ἐρῖς παρήχθη τότε εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ χώρα τοῦ Μισσουρι ἐζήτη νὰ λάβῃ ἐν τῇ Ὁμοσπονδίᾳ τὸ ἀξίωμα καὶ τὰ δίκαια τῆς πολιτείας. Ἡ ἀξίωσις ἦτο δίκαια, διότι ἡ χώρα εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς τὴν κατοικίαν ἄλλ' οἱ πλείονες τῶν κατοίκων τούτων ἠθέλουν συγχρόνως τὴν παρ' αὐτοῖς διατήρησιν τῶν δούλων. Ἡ δ' Ὁμοσπονδικὴ βουλὴ ἀνεγνώρισε μὲν τὸ Μισσουρι ὡς πολιτείαν, ἀλλὰ παρεῖχε τὴν βαθμιαίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐκείνῃ κατάρτησιν τῆς δουλείας. Ἡ γνώμη τῶν κατοίκων τοῦ Μισσουρι ἦτο βεβαίως ὀλεθρία, ἀλλὰ ἦτο γνώμη τῶν πλείονων. ὁ δὲ Κλαῖν, ὅστις ἀείποτε ὑπῆρξε πολέμιος τῇ δουλείᾳ, ἐνόμισεν ἐπὶ τοῦ προλελυμένου, ὅτι ἡ βουλὴ δὲν εἶχε κατὰ τὸ σύνταγμα τὸ δίκαιωμα νὰ παραβιάσῃ τὴν θέλησιν τῶν κατοίκων τοῦ Μισσουρι.

λήψεων. Ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἦτο ὁλος ἄχαρις καὶ δυσπρόσ-
γορος καὶ εἰς τῶν ἐναρέτων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἱ ὅ-
ποιοι δὲν ἔχουσι τὸ προτέρημα νὰ καθιστῶσιν ἀγα-
πητὴν τὴν ἀρετὴν. Αἱ ἐκδουλεύσεις του δὲν ἦσαν
μεγάλαι· ἔδρευεν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὰ βουλευτικά
συνέδρια, ὑπῆρξε πρέσβυς εἰς πλλὰς ξένας αὐλὰς
καὶ εἰς τῶν πέντε ἀντιπροσώπων τῶν διαπραγματευ-
θέντων τὴν ἐν Γανδαύφ συνθήκην. Κύριον συστατι-
κὸν εἶχεν ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ πατρὸς του, ὅστις διετέ-
λεσε πρόεδρος τῶν Ὁμοσπονδίων πολιτειῶν, ἀλλὰ
ὑπῆρξε καὶ οὗτος ἀνθρώπος μέτριος καὶ πολλὰκις
ἤμαρτε περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πολιτικῶν τῆς πα-
τρίδος του συμφερόντων. Καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Ἀμερικανὴν
αἱ πατραρχαίαι δὲν ἰσχύουσι πολὺ. Ὁ Ἰάκκων ἦτο
στρωτικὸς γενναῖος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ παράφορος,
πατριώτης ὅσον ἐνδέχεται, ἀλλὰ πεπεισμένος, ὅτι
ὁ καλῆτερος τρόπος τοῦ νὰ δείξῃ τὸν πατριωτισμὸν
τοῦ ἦτο τὸ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν σπᾶν εἰς τὴν χει-
ρὰ καὶ τὴν ὕβριν τοῦ στόμα· γενναῖος καὶ ἀφωσιω-
μένος πρὸς τοὺς φίλους, ἀλλ' ἀδυσώπητος πρὸς τοὺς
ἐχθρούς· ἔτοιμος νὰ παρεκτραπῇ ἀπὸ τὸν νόμον ἢ καὶ
νὰ τὸν καταστρέψῃ ἅμα εὗρισκεν αὐτὸν ἐμπρὸς του,
ὅταν τὰ παθὴ τοῦ ἦσαν ἐξήμενα· ἀνθρώπος εἰς ὃν
ἦτο ἐπικινδυνώτατος ν' ἀνατεθῇ τὸ ὑπέρτατον πο-
λιτικὸν ἀξίωμα καὶ ἥμισυ ἐπιτηδεύει νὰ ἄρξῃ ἐ-
θνους, τοῦ ὁποίου ὁ ὅλος πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς
ὀργανισμὸς ἐρείδετο εἰς τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας.

Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἡ τύχη ἢ τοσάκις εὐ-
μενὴς ἀναδειχθεῖσα πρὸς τὸν Κλαῖν, τὸν ἐγκατέλειπε
ἐντελῶς, διότι, χρεια νὰ τὸ εἰπώμεν, ἐγκατέλειπε
αὐτὸς ἑαυτὸν. Ὁ ἀφιλοκερδὴς οὗτος ἀνθρώπος ἀνέ-
θετεν εἰς τοὺς φίλους του τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα,
ἵνα ἀσχολῆται ὁλοσχερέστερον εἰς τὰ κοινά. Εἰς τὴν
Λουϊσιανήν, ὅπου εἶχε πλείστας πιθανότητας ἐπιτυ-
χίας, οἱ ἐκλογεῖς, τοῦ προέδρου ἐξελέγοντο τότε ὑπὸ
τῆς βουλῆς· ἦτο δὲ, ὡς ἐκ τῆς συγκροτήσεως τῆς
βουλῆς, τοσοῦτον πρόδηλον, ὅτι θέλει πλειονοψη-
φῇσι ὁ Κλαῖν, ὥστε ὅταν οἱ ὁπαδοὶ τῶν ἄλλων ὑπο-
ψηφίων προέτειναν συμβιβασμὸν, δυνάμει τοῦ ὁποίου
ἐκ τῶν 5 ψήφων αἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν Λουϊσιανήν,
αἱ 4 ἐμελλον νὰ δοθῶσιν εἰς τὸν Κλαῖν, οἱ φίλοι του δὲν
ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν· ἀλλ' ἀπήτησαν καὶ τὰς
5 ψήφους, πεπεισμένοι ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴν τὰς
ἐπιτύχωσιν. Ἐπελθούσης δὲ τῆς ψηφοφορίας, ὁ Κλαῖν
δὲν ἔλαβε κάμμιαν, ἀλλ' ἀπεκρούσθη διὰ ψήφων 30 κατὰ
29. Ἡ πλειονοψηφία αὕτη ἐσχηματίσθη διὰ τοῦ συν-
δυασμοῦ τῶν φίλων τοῦ Ἰάκκωνος καὶ τοῦ Ἀδαμς,
οἵτινες συνεφώνησαν νὰ δώσωσι 3 ψήφους εἰς τὸν
οὗτον καὶ 2 εἰς τὸν δεύτερον. Τινὲς τῶν φίλων τοῦ
Κλαῖν ἦσαν ἀπόντες, διότι εἶχον ἀσθενήσει, δύο δὲ
μόνο ἤρχον ἵνα μεταβάλλωσι τὴν πλειονοψηφίαν.
Ἀν ὁ Κλαῖν ἐλάμβανε τὰς ψήφους τῆς Λουϊσιανῆς,
ἤθελεν ἐνθαιεῖς τῶν 3 υποψηφίων, τῶν λαβόντων
τὰς πλείονα ψήφους, ἐξ ὧν ἡ ὁμοσπονδικὴ βουλὴ
ἐμελλε νὰ ἐκλέξῃ τὸν πρόεδρον, διότι οὐδεὶς τῶν
υποψηφίων ἐπέτυχε τὴν ἀπαιτουμένην ὑπὸ τοῦ συν-
τάγματος πλειονοψηφίαν, ἡ δὲ βουλὴ εἰς τὴν τοσοῦ-
τον ἡγάπατο καὶ ἐτιμᾶτο καὶ τῆς ὁποίας ἀείποτε

ἀνεδείκνυτο πρόεδρος, ἤθελε πιθανώτατα προτιμη-
σῇ αὐτόν. Ἐχουσα δὲ ἤδη νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ Ἀ-
δαμς, τοῦ Ἰάκκωνος καὶ τρίτου τινὸς ὑποψηφίου,
τοῦ Κραουφορδίου, ἐχειροτόνησε τὸν Ἀδαμς. Καθὼς
ἤλθον τὰ πρῶγματα, τοῦτο ἦτο πάλιν τὸ προτιμώ-
τερον, καὶ ὁ Κλαῖν ἐψήφισε τοιοῦτο-τρόπως.

Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς Ἰάκκων, ὃν καὶ δὲν ἐξελέχθη
τότε πρόεδρος, ἤρχισε νὰ μετέχῃ τῶν πολιτικῶν
πραγμάτων, καὶ ἐπενήργησεν ὀλεθρίως εἰς αὐτά. Ὁ
ἐμπαθὴς οὗτος ἀνὴρ ἐξῆψε τὰ πάθη καὶ συνεπήγαγε
τοὺς ἀπαραίτητους αὐτῶν δορυφόρους, τὴν ραδιουρ-
γίαν, τὴν ὕβριν, τὴν λοιδορίαν, τὴν συκοφαντίαν.
Γο καὶ ἑαυτὸν ὁ στρατηγὸς ἦτο ἐντιμώτατος ἀνθρώ-
πος, ἀλλὰ, ἐν ταῖς παραφοραῖς αὐτοῦ, δὲν ἦτο ἱκανὸς
νὰ διακρίνῃ τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἀδίκον, τὴν ἀλήθειαν
ἀπὸ τὸ ψεῦδος. Ἀνδρὲν ἐνεψύχωσε τὰς προσβολὰς τὰς
ὁποίας οἱ περιστοιχίσαντες αὐτὸν ἀγενεῖς συκοφάνται
ἐξετόξευον κατὰ ἀνδρῶν σεβασμίων, κατὰ τοῦ Κλαῖν,
κατὰ τοῦ Ἀδαμς, πρὸ πάντων κατὰ τοῦ πρώτου, ἔδει-
ξε τούλάχιστον ἀνοχὴν πρὸς αὐτοῦς. Καὶ ποτε μά-
λιστα περιέπεσεν εἰς τὸ ἀμάρτημα τοῦ νὰ ὕβρισῃ αὐ-
τὸς προσωπικῶς τὸν μέγαν ἐκείνον πολίτην τοσοῦ-
τον παραλόγως, ὥστε ἡ συκοφαντία ἀπέβη γελοία·
διότι, δι' ἐπιστολῆς τοῦ δημοσιευθείσης καὶ ἐπὶ τούτῳ
γραφείσης, ἰσχυρίσθη, ὅτι ὁ Κλαῖν τὸν εἶπε, ὅτι
δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὥστε ἡ βουλὴ νὰ προτιμῇ τὴν
αὐτὸν ἀπὸ τὸν Ἀδαμς, ἐν τὸν ὑπόσχεται νὰ τὸν διο-
ρίσῃ πρωθυπουργόν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ
στρατηγὸς ἐτιμωρήθη ὑφ' ἐνὸς τῶν ἰδίων ὁπαδῶν,
τοῦ περιφανοῦς Βουχανάν, ὅστις μέχρι τῆς σήμερον
μέγα ἰσχυρεῖν Ἀμερικῇ, καὶ, προκληθεὶς τότε ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ νὰ βεβαιώσῃ ὡς μάρτυς, δημοσίᾳ, τοὺς
λόγους του, ἀπήντησε ῥητῶς, ὅτι ὁ στρατηγὸς ἠπα-
τάτο. Ὅποσον εὐφρόσυνος τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται ἡ χρη-
στότης αὕτη, ὅταν παραβάλλῃ τις αὐτὴν μετὰ τὰς κα-
κοήθεις ἐπιβουλὰς αἱ ὁποῖαι τότε ἐγένοντο κατὰ τοῦ
Κλαῖν!

Ὁ Κλαῖν ὑπῆρξε γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ἡ-
τοι πρωθυπουργός, ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ Ἀδαμς,
ὅστις, διὰ μόνης τῆς ἐπιτηδεύσεως καὶ σταθερᾶς ἐκείνης
χειρὸς, ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὰς παγίδας τὰς ὁποίας
τὸν ἔστησαν, τὰς σατανικὰς τῶν ῥαδιουργιῶν τὰς
ὁποίας ἐσκευώρησαν ὅχι μόνον κατὰ τῆς πολιτικῆς
διαγωγῆς του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου.
Οἱ ἀντιπαλοὶ τοῦ Ἀδαμς καὶ φίλοι τοῦ Ἰάκκωνος
κατήντησαν νὰ παραστήσωσιν ὡς προσβολὴν κατὰ
τῆς δημοσίας ἠθικῆς, τοῦτο, ὅτι ὁ πρόεδρος εἶχεν εἰς
τὸ οἶκόν του μίαν σφαίριστραν (βιλλιάρδον) καὶ ἡ
σφαίριστρα αὕτη, τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει; ἔγεινεν
ἀντικείμενον μεγάλης πολιτικῆς συζητήσεως.

Παρελθόντων τῶν τεσσάρων ἐτῶν, ὁ Ἀδαμς δὲν ἐξε-
λέγη ἐκ νέου, ἀλλὰ προετιμήθη ὁ Ἰάκκων. Ὁ Κλαῖν, φυ-
σικῶς τῷ λόγῳ, παρήτησε τότε τὸ ὑπουργεῖον καὶ ὑ-
πῆγε νὰ ἀναπαυθῇ ἀπὸ τῶν κόπων του εἰς Κεντυ-
κύν. Ἀλλὰ δὲν ἔμεινεν ἀπρακτος. Προςκληθεὶς εἰς
πολιτικά τινα συμπόσια, ἐξεφώνησε λόγους οἱ ὁποῖοι
ἐπροξένησαν πολλὴν ἐντύπωσιν. Ὅσάκις συνέπεσε νὰ
ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ στρατηγοῦ Ἰάκκωνος, δὲν ἐπέ-

στησε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν εἰμὴ εἰς ὅ, τι
ἀξίεπαλλον εἶχον ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἤζευ-
ρεν ἐν τούτοις τρέποντα ἀνεξάντλητον κατ' αὐτοῦ
πάθος. Συνέδραμε δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς
ἀνέσεώς του καὶ τὰς προσπαθείας ὅσας κατέβαλεν ἐ-
παίρειαι τις σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἀ-
πελευθερωμένων Νιγητῶν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1831
χρηρυσάσης μίξ τῶν ἐν τῇ Ὁμοσπονδικῇ γερουσίᾳ θέ-
σεων τῆς Κεντυκίως, προσχειρίσθη γερουσιαστὴς ὑπο-
τῶν συμπολιτῶν· πολλοὶ δὲ συμπολιταὶ τῆς Ὁμο-
σπονδίας ἀνέλαβον νὰ τὸν ὑποστηρίξωσιν ὡς ὑποψή-
φιον πρόεδρον, μετὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης τοῦ Ἰάκ-
κωνος τετραετίας.

Ἄμα εἰσελθὼν εἰς τὴν γερουσίαν τῆς ὁμοσπονδίας,
ὁ Κλαῖν ἐλάβεν ἀφορμὴν θλιβεράν μὲν εἰς τὴν καρδίαν
τοῦ ὡς ἀγαθοῦ πολίτου, ἀλλ' ἐπιτηδεύοντος νὰ ἀνα-
δείξῃ τὴν ἐξοχὸν συμβιβαστικὴν ἱκανότητά του
τὴν δεξιότητα ἣν εἶχε νὰ διαλύῃ τὰς μάλλον περιπε-
πλεγμένας ἔριδας καὶ νὰ σώζῃ τὴν κοινὴν εἰρήνην
ἀπὸ τῶν μεγαλητέρων κινδύνων. Τῷ 1832, ἐκδοθέν-
τος νέου τελωνιακοῦ νόμου, ἡ βουλὴ τῆς μεσημβρι-
νούς Καρολίδος, θεωρήσασα τὸν νόμον αὐτὸν ὡς θυ-
σιάζοντα τὰ συμφέροντα τῶν μεσημβρινῶν πολιτειῶν
πρὸς χάριν τῶν βιομηχανῶν τῆς ἀρκτου, ἠκύρωσεν
αὐτὸν ἐπισήμως, καὶ ἐν τῷ ἅμα παρεσκευάσθη ὡς εἰς
ἄμυναν, ὀργανίσασα τὴν ἐθνοφυλακίαν τῆς καὶ ἀγορά-
σασα πολεμοφόδια. Ὁ ἀπὸ τῆς Καρολίδος ἐκείνης κα-
ταγόμενος ἀντιπρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδίας Καλχούν,
ἡσπασθη τὴν μερίδα τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ παρῇ
τῆς τὸ μέγα ἀξίωμα του, ἵνα ὑποστηρίξῃ αὐτὴν
ἀκωλύτως. Μέγα μέρος τῶν μεσημβρινῶν πολιτεῶν
μετὰ τῆς Καρολίδος συνετάσσετο. Ἡ ὀξύτης τοῦ
Ἰάκκωνος ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ χρησίμος εἰς τὴν κρίσι-
μον αὐτὴν περίστασιν, ἐὰν ἐπειθετο νὰ ἀναμίξῃ αὐτὴν
μετὰ τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ὀντι, κατ' ἐπιφάνειαν τοῦ
λάχιστον, συνήνεσε νὰ πολιτευθῇ μετρίως καὶ δὲν
ἔδειξεν εἰμὴ τὴν δραστηριότητα ὅση ἦτο ἀναγκαία
διὰ νὰ περισταλῇ ἡ Καρολίς. Ἀλλ' ἂν δὲν ἐλάμβανε
τὴν ἐντὸς τῶν βουλῶν συνδρομὴν τοῦ Κλαῖν, πιθανώ-
τατα ἤθελεν ἀποτύχει, καὶ ἤθελεν ἐπέλθῃ ῥῆξις,
διότι δὲν προέκειτο μόνον ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τὰς
παρασκευὰς τῆς Καρολίδος παρασκευαί μεγάληται·
δὲν προέκειτο οὐδὲ νὰ δοθῶσιν ἀπλὰ ὑποσχέσεις εἰς
τοὺς δυσηρεστημένους Καρολινούς· ἀνάγκη ἦτο νὰ
θεραπευθῶσι τὰ παράπονα αὐτῶν τε καὶ ὅλης τῆς
μεσημβρίας, ἥτις ἐθεώρει καταθλιπτικὴν τὴν τελω-
νιακὴν διατίμησιν τοῦ 1832. Συγχρόνως δὲ, θερα-
πευομένων τῶν παράπονων τούτων τῆς μεσημβρίας,
ἀνάγκη ἦτο νὰ μὴ προσβληθῶσι τὰ συμφέροντα τῆς
ἀρκτου, ἀπὸ τῆς ὁμοψήφου συνδρομῆς τῆς ὁποίας εἰ-
χε χρειαὴ ἀπαραίτητον ἡ κυβέρνησις ἵνα συνέχῃ τὰς
παρεκτροπὰς τοῦ Καρολίδος. Ἐν τῇ δυσχερεῖ ταύτῃ
περίστασει, ὁ Κλαῖν δὲν ἐξέτασε τίς ἦτο ὁ πρόεδρος,
δηλαδή ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία θέλει
ἀποδώσει κυρίως τὴν συμφορὰν, ἐὰν συνέβαινε ταύτη,
ἢ τὴν τιμὴν τῆς ἀνορθώσεως τῆς εἰρήνης, ἐὰν κατωρ-
θούτο ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας· ὁ Κλαῖν δὲν ἦτο
ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἄθλιον φθόνον, ὅστις πολ-

λάκις πολλοῦ κατὰ δυστυχίαν τυφλόνει καὶ
παρασύρει ἀνδρας κατὰ τὰ ἄλλα διακεκριμένους. Ἡ
πατρίς ἐκινδύνευεν· ἀδιάφορον ὅτι πρόεδρος αὐτῆς
ἦτο ὁ ἀνθρώπος, ὅστις ἐνεθάρρυνεν ἀγενεῖς κατ' αὐτοῦ
συκοφαντίας, ὅστις ἐζήτησεν ὁ ἴδιος νὰ τὰς ὑποστη-
ρίξῃ καὶ τὸν ὁποῖον ἠδύνατο ἤδη νὰ σπρώξῃ ἢ νὰ ἐγ-
καταλείψῃ ἐν τῷ μέσῳ ἀδιεξίτητων δυσχερειῶν. Μία
καὶ μόνη ἐκυρίευσεν αὐτὸν ἰδέα, πῶς ἠδύνατο νὰ σωθῇ
ἡ πατρίς ἀπὸ ἀξιοδακρύτου ἀμνηστίας καὶ νὰ διατη-
ρηθῇ ἡ ἐνότης τῆς ὁμοσπονδίας. Πρὸς τοῦτο μετεχει-
ρίσθη τὴν βαθεῖαν γνώσιν τὴν ὁποίαν εἶχε τοῦ χαρα-
κτῆρος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀμοιβῶν, αὐτῶν συμ-
φερόντων, τὴν συμβιβαστικὴν αὐτῶν διάθεσιν, τὴν
φιλίαν ἣν εἶχον πρὸς αὐτὸν οἱ πλείστοι τῶν ἀρχηγῶν
ἐκατέρων τῶν μερίδων, τὸ κράτος το ὁποῖον ἐνείμεν
αὐτῷ ἡ ἱκανότης του, αἱ ἐκδουλεύσεις του, ὁ χαρα-
κτὴρ του, τὴν φιλοπατρίαν ἥτις ἐδιπλασιαζεν ἀπά-
σας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις· καὶ εἰς τὴν δέουσαν στιγμὴν,
τὴν ὁποίαν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἤξευρε νὰ ἐκλέγῃ, πα-
ρέστη εἰς τὸ μέσον κρατῶν κλάδον ἐλαίας εἰς τὴν
χείρᾳ τῇ 12 Φεβρουαρίου 1833, προέτεινε τὸν
νόμον, τὸν φέροντα τὸ ὄνομα του (Clay's bill), προσ-
ονομαζόμενον δὲ καὶ συνδιαλλακτικὸν νόμον, δι' οὗ,
ἀντὶ τῆς ἐν ἐτεῖ 1832 ψηφισθείσης διατηρήσεως, εἰς-
ἴγῃ διατίμησιν φθίνουσας, καθ' ἣν, μετὰ δεκαετῇ
προθεσίαν, οὐδὲν τέλος ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰ
20 τοῖς ἑκατὸν, καθιερούτο δὲ ἐν μέρει ἀμέσως, ἐν
μέρει ἀπὸ τοῦ 1842 ἔτους, πλήρως ἀτέλεια διὰ τὰ
ἀκατέργαστα προϊόντα. Περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου
καὶ τὴν 1 Μαρτίου ἦτε βουλὴ καὶ ἡ γερουσία παρεδέ-
χοντο τὸν νόμον τοῦτον, τὸν ὁποῖον τῇ 2 Μαρτίου
ἐπεκύρωσεν ὁ πρόεδρος. Ἡ ὁμοσπονδία ἐσώθη, καὶ,
ἐπὶ ἡμέραν μίαν, πάντες, φίλοι καὶ ἐχθροὶ, ἐκείνον
ἀνεγνώρισαν σωτῆρα.

Ἐνθ' ὃ ὁ Κλαῖν παρεσκευάζε μετὰ τοσαύτης συ-
νέσεως καὶ δεξιότητος τὸν συμβιβασμὸν τοῦτον, ἀπὸ
τοῦ ὁποίου ἐξηρτάτο ἡ κοινὴ εἰρήνη καὶ αὐτὴ τῆς ὁ-
μοσπονδίας ἡ ὑπαρξίς, ἐνθ' μετὰ τοσαύτης φιλοπα-
τρίας, δραστηριότητος καὶ τέχνης ἠγωνίζετο πρὸς ἐπι-
τυχίαν αὐτοῦ, τί ἐπράττεν ὁ στρατηγὸς Ἰάκκων;
Ὁ στρατηγὸς Ἰάκκων κατ' ἐπιφάνειαν μὲν ἐπολι-
τεύετο ἀριστα· ἡ προκήρυξις του ἦτο ἀξιοπρεπὴς καὶ
σταθερά, ἐπιτηδεύει νὰ συνετίσῃ, καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ
ἐκφοβίσῃ τοὺς Καρολινούς· λάθρα δὲ συνέπράττεν
εἰς ἀνοήτους ῥηδιουργίας κατὰ τοῦ Κλαῖν, ἵνα ἀποτύ-
χῃ τὸ νομοσχέδιον τούτου, ὥστε νὰ μὴ φανῇ ὅτι οὗ-
τος κατώρθωσε νὰ εἰρηνεύσῃ πάλιν ἡ πατρίς.

Τί δ' ἐπράττε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀμερικανικὸς λαός;
Ἐτι βρεμύσης τῆς τρικυμίας καὶ τοῦ Κλαῖν μελε-
τῶντος τὸ βούλευμα τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ διασκεδάσῃ
αὐτὴν ὡς ἐκ θαύματος, ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς προσεκ-
λήθη νὰ ἐκλέξῃ τὸν πρόεδρόν του· οἱ δύο ἀντίζη-
λοι υποψήφιοι ἦσαν, ὁ Κλαῖν καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰάκ-
κων· ἡ δὲ πλειονοψηφία· τίνα ἐνθουσιωδῶς ἀνηγό-
ρευε; τὸν στρατηγόν. Ἡ ἐπίσημος τῶν ψήφων δια-
λογὴ ἐγένετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν βουλῶν, κατὰ μῆνα
Φεβρουαρίου τοῦ 1833, κατ' αὐτὴν δηλαδή τὴν ἐ-
ποχὴν, καθ' ἣν ὁ Κλαῖν ὑπεσπείριζε τὸν νόμον του

και επετύγχανε την επιψηφισιν του. Ιδοὺ τί εἶναι ἡ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων! Κατ' εὐτυχίαν τῶν με-
γάλων ἀνδρῶν ὑπάρχει ὑπεράνω ὅλων ἡμῶν, ἐν τῷ
οὐρανῷ, κριτὴς ἀναθεωρῶν ἀπάσας τὰς ἀποφάσεις,
κριτὴς ἀποφαινόμενος καὶ αὐτὸς τὴν κρίσιν του καὶ
καταδεχόμενος νὰ ῥίψῃ μίαν τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἀ-
κτίνα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἵνα, ἐν τῇ ὀριστικῇ
αὐτῶν ἀποφάσει, ρυθμίσωσι τὰς κρίσεις των κατὰ τὴν
ὑπερτάτην ἐκείνην κρίσιν, καὶ μὴ στερεθῶσιν οὐδὲ
τῆς ἐπιγείου ταύτης παραμυθίας οἱ ἐκλιπόντες με-
γάλοι ἄνδρες.

ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡ.

Τὸ ὄνομα τοῦτο θέλει μνημονευθῇ ποτε ἐν τῇ Ἑλ-
ληνικῇ ἱστορίᾳ, διότι τοῦτο τὸ ὄνομα ἔφρεν ἡ Ἀγ-
γλικὴ φρεγάτα, ἐρ' ἥς κατὰ πρῶτον προσήλθεν εἰς τὰ
παράλια ἡμῶν ὁ πρῶτος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος βα-
σιλεύς. Πρὸς χάριν δὲ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, οἱ ἀνα-
γνωσται ἡμῶν δὲν θέλουν ἴσως ἀπαξιῶσαι νὰ γνωρί-
σωσιν ὅπως οὖν ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὴν νῆσον
ἐκείνην.

Ἡ Μαδαγάσκαρα κεῖται εἰς τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν
καὶ ἀπέχει 85 μίλια ἀπὸ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς
Ἀφρικῆς, ἀφ' ἧς τὴν χωρίζει ὁ Μοζαμβικὸς πορθμός.
Τὸ μήκος αὐτῆς, περιλαμβανόμενον μετὰ τοῦ Ἰ2
καὶ 25 βαθμοῦ τοῦ μεσημβρινοῦ πλάτους εἶναι 285
λευγῶν, τὸ δὲ μέσον εὐρος, λευγῶν 40. Διασχίζε-
ται δὲ ἀπὸ βορρᾶ μέχρι μεσημβρίας ὑπὸ ὁρέων, τῶν
ὁποίων ἡ κυριώτερη σειρὰ καλεῖται Ἀμβοϊτσεμέναι
(Ὁρὴ Ἐρυθρὰ), οἱ δὲ πολυάριθμοι κλάδοι σχηματί-
ζουσιν ὠραίας κοιλάδας, ποτιζομένας ἀπὸ πολυα-
ρίθμους ποταμούς καὶ ῥύακας. Πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐκ-
βολαὶ τῶν ῥευμάτων τούτων φράσσονται ὑπὸ ἄμμων,
σωρευομένων αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου ἐνεργείας τῶν
καταρρέοντων ὑδάτων καὶ τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἀνέμων
καὶ ἀποτελούντων εἰς τὸ πλεῖστον τῆς παραλίας τε-
νύγη, ἔχοντα πλουσιωτάτην τὴν βλάστησιν.

Μέγιστον τῆς νήσου μέρος σύγκειται ἐκ γρανίτου,
σηνίτου καὶ λευκοῦ καὶ ῥοδίνου κουαρκίου. Εὕρισκε-
ται δ' ἐν αὐτῇ χαλκός, κασσίτερος, μόλυβδος, ἴσως
καὶ χρυσός καὶ ἄργυρος. Τὸ μεσογαιότερον μέρος
ἔχει ἀφθονά μεταλλεῖα σιδήρου, τὸν ὁποῖον οἱ ἰθα-
γενεῖς κατεργάζονται ἐπιτηδεύως. Ἀγανῇ καὶ ἀθα-
τα δάση καλύπτουσι πολλὰ τῆς νήσου μέρη, ἀλλὰ
τὰ ἀναρίθμητα αὐτῶν προδόντα δὲν εἶναι εἰσέτι ἀπο-
χρώντως γνωστὰ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους Βοτανικούς.
ἄγνωστα εἶναι καὶ πολλὰ τῶν πτηνῶν τῶν οἰκούν-
των εἰς τὰ δάση ἐκεῖνα καὶ εἰς τὰς λίμνας τῆς νή-
σου. Ἐκ δὲ τῶν ζώων, ἀξιοσημείωτα μάλιστα φαί-
νονται τρία ἥδη κυφῶν βοῶν, τὸ πλατύουρον πρό-
βατον, ὁ ὄναγρος, ὁ ἵππος, ὁ ἱπποπόταμος, ὁ κύαγρος
ὁ κύναγρος, ὁ βαδατούκης καὶ ὁ μακῆς, εἰδη πιθήκων,
ὁ αὐ-αὐ καὶ ὁ τανδρέκ, ζῶα περίεργα καὶ ἰδιόχοντα

εἰς τὴν Μαδαγάσκαρα· οἱ ὅφεις εἶναι παρμεγεθεῖς, ἀλ-
λὰ ὀλίγον φαρμακεροί· ἐκ δὲ τῶν ἐντόμων ἄξιζα πα-
ρατηρήσεως εἶναι ὁ μετὰ ζοσκώληξ, χρυσαλλίδες λαμ-
πραὶ, ὁ σκορπίος καὶ μεγάλη τις καὶ φαρμακερὰ ἀ-
ράχνη.

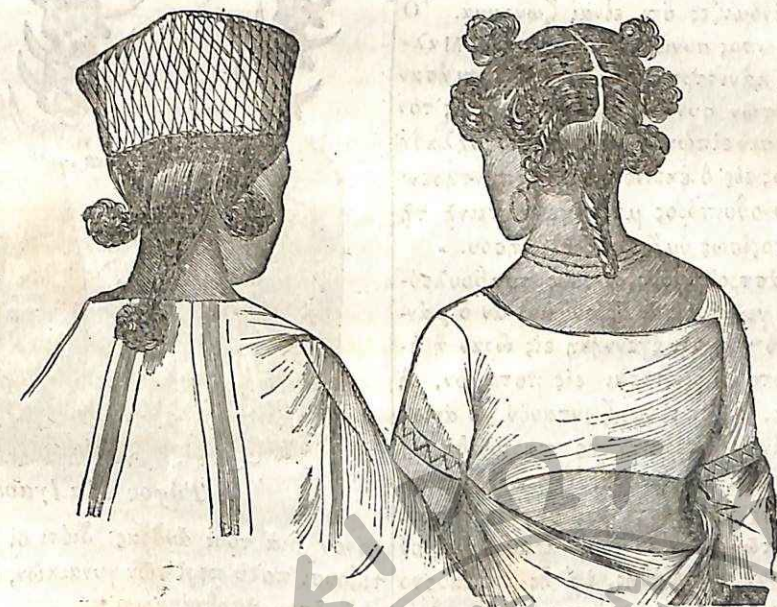
Τινὲς τῶν περιηγητῶν εἶπον ὅτι ἡ Μαδαγάσκαρα
ἔχει 5 ἑκατομμύρια κατοίκων· κατ' ἄλλους δὲν ὑ-
περβαίνουν οὗτοι τὸ ἐν ἑκατομμύριον καὶ 600,000
ψυχῶν. Τὰ δὲ ποικίλα ἔθνη τὰ οἰκοῦντα τὴν νῆσον
δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς δύο κυριωτάτους τόπους·
ὁ μὲν διακρίνεται διὰ χρώματος· χαλκοῦ ἢ μᾶλλον
ἐλαιώδους καὶ διὰ μακρῶν καὶ λείων τριχῶν ὁ δὲ
ἔχει χροῦμα μέλαν ἢ φαῖον ἀλλὰ βαθὺ καὶ εἶναι οὐ-
λόθριζ· Ἡ φυσικὴ κατασκευὴ τῆς μελαίνης φυλῆς,
ἡ σιμὴ αὐτῆς ῥίς καὶ τὰ παχέα χεῖλη δεικνύουσιν
ἀποχρώντως ὅτι κατάγεται ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ἐνῶ
ἡ γλώσσα, τὰ ἦθη καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς ἐλαιοχρόου
φυλῆς ἀνήκουσι προδήλως εἰς τὰ Μαλαισιανὰ ἔθνη.
Πολλὰ δὲ καὶ Ἀράβων μεταναστάσεις ἐγένοντο ἐν
τοῖς νεωτέροις χρόνοις εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν,
αἱ δὲ οἰκογένειαι αὐτῶν ἀπολαμβάνουσι μέχρι τῆς
σήμερον μεγάλα προνόμια παρὰ τοῖς κατοίκους τῆς
μεσημβρίας, τῶν ὁποίων ἀρ' ἑτέρου ἀπεδέχθησαν τὴν
γλῶσσαν καὶ τὰς προλήψεις.

Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς νήσου ἔχουσι πολλὰ προρετή-
ματα καὶ ἐλαττώματα· εἶναι περίεργοι, ἐπιπόλαιοι,
προληπτικοί, φιλόδοξοι, ἐκδικητικοί, φιλήδονοι, φι-
λόξενοι, συμπληκτικοί, εὐπιστοί, ἐλευθέριοι, καὶ νῦν
μὲν νωθροί, νῦν δὲ γεωργοὶ βιομήχανοι καὶ ἄλλοτε
πάλιν μάχημοι· ἡ μέλαινα φυλὴ εἶναι νωθρότερα τῆς
ἐλαιοχρόου, ἡ δ' ἐλαιόχρους φιλεκδικωτέρα καὶ μᾶλ-
λον πλεονεκτικὴ. Ὁ ὄρκος τοῦ αἵματος εἶναι μία
ἀπὸ τὰς ἀγαθώτερας συνηθείας τῶν κατοίκων τῆς
Μαδαγάσκαρα· διότι δι' αὐτοῦ δύο ἄνθρωποι ἐνοῦνται
διὰ παντός καὶ προστατεύουσι καὶ βοηθοῦσιν ἀλλή-
λους, ὡς ἂν ἦσαν συγγενεῖς. Ἡ πλεονεξία εἶναι το-
σοῦτον ἔμφυτος παρ' αὐτοῖς, ὥστε εἰς ὅλα τὰ μεγάλα
χωρία ὑπάρχει δημόσιον παράπηγμα εἰς τὸ ὁποῖον οἱ
περιηγητὰ ἀναπαυοῦνται προσωρινῶς, ἕως οὗ ἐτοίμα-
σθῇ δι' αὐτοὺς δωρεὰν ἰδιαιτέρον κατάλυμα. Ἡ ἔμφυτος
φιλοστοργία ἐνισχύεται ὑπὸ ἐθίμων ἀξιομνημονεύτων.
Εἰς τινὰς περιστάσεις λ· χ· τὰ τέκνα εἶναι ὑπόχρεα
νὰ προσφέρωσιν εἰς τὴν μητέρα ἐν νόμισμα, τὸ ὁποῖον
ὀνομάζεται ἐνθύμησις τῆς βράχως, εἰς μνήμην τῆς
ἀγάπης ἣν αὐτὴ ἐδειξεν εἰς αὐτὰ, ἐπὶ τοσοῦτον χρό-
νον φέρουσα αὐτὰ εἰς τὴν ῥάχιν της, ἐνῶ εἰργάζετο
ἢ ὠδοιπόρει. Πολλὴ πρὸς τοῦτοις ἐπικρατεῖ πρὸς τοὺς
τεθνεώτας εὐλάβεια, ἂν καὶ οἱ Μαδεσάσιοι ἢ Μελ-
γάσιοι, ὡς λέγονται οἱ ἰθαγενεῖς, δὲν ἔχουν ἀσφαλεῖς
περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ιδέας. Ἐν γένει δὲ σκότος
βαθύτατον καλύπτει καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν σκοπὸν
τῶν ὀλίγων θρησκευτικῶν τελετῶν, τῶν τελουμέ-
νων παρὰ τοῖς ἔθνεσιν αὐτοῖς. Ἀν ἐρωτήτης τὸν Μαλ-
γάσιον περὶ αὐτῶν, ἢ σιωπᾷ, ἢ ἀπαντᾷ· α δὲν ἤξεύ-
ρω ποτὲ δὲν ἐσκέφθημεν περὶ τούτου. Ἀκολουθοῦ-
μεν τὰ δόγματα αὐτὰ, διότι μᾶς τὰ διεβίβασαν οἱ
πατέρες μας. Ἀγαπῶσι δὲ οἱ Μελγάσιοι εἰς ὑπερβο-
λὴν τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ποίησιν. Οἱ ἀοιδοὶ των,

ἀδιαλείπτως περιδεδύοντες, ψάλλουσι τὰς ῥαψωδίας
τῶν εἰς τοὺς ἡγεμόνας, φιλοδωροῦμενοι ὑπὸ τού-
των γενναίως. Αἱ ῥαψωδίαὶ αὐταὶ ἀπιδεικνύουσι τὸν
πλούτον τῆς Μαλγασικῆς γλώσσης καὶ τὸ μέγεθος
τῆς ποιήσεώς των.

Τὸ δυτικὸν τῆς νήσου μέρος εἶναι τὸ ὀλιγώτερον
γνωστὸν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Οἱ κάτοικοι, ὀνομαζόμενοι
Σακολαῦαι, ἔχουσι σώματα μικρά, ἀλλὰ ἰσχυρά, τὸ χροῦ-
μα τοῦ προσώπου των εἶναι βαθύτατον μέλαν, οἱ χῶ-
μα κτῆρες κανονικοί, αἱ κόμαι μέλαιναί καὶ λαμπραὶ· οἱ
ἄνθρωποι αὐτοὶ, ἀδρανεῖς ἐν καιρῷ εἰρήνης, προθύ-
μως ἀρπάζουσι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ δει-
κνυνται ἐν ταῖς μάχαις γενναῖοι καὶ ἀτρόμητοι. Ἄν
καὶ ἀγγινοῦσται, εἶναι ὀλιγώτερον πονηροὶ καὶ
ψεύσται τῶν ἄλλων Μαλγασίων· ἐπὶ πολὺν δὲ χρό-
νον διετέλεσαν τὸ κρατιότερον ἔθνος τῆς Μαδαγά-
σκαρα καὶ ὅταν οἱ οἰκοῦντες τὴν μεσόγειον Χόβοι,
περὶ τῶν ὁποίων θέλωμεν ὁμιλήσει κατωτέρω, ἀπέ-

περὶ τὴν ὁσφὺν, προσαγομένων τῶν δύο ἄκρων μεταξὺ
τῶν σκελῶν καὶ ἀναβιβάζομένων ἔπειτα εἰς τὴν ζώνην
εἰς τρόπον ὥστε ἡ μία κρέμαται ἔμπροσθεν, ἡ δὲ ἄλλη
ὀπισθεν, ὅτε δὲ αἱ δύο ἄκραι ἐνοῦνται ἔμπροσθεν, ἐν
εἵδει προκαλύμματος (ἐμπροσθέλλας). Οἱ ἡγεμόνες
περικαλύπτουσι δι' αὐτοῦ συνήθως τὸ σῶμα, μὴ ἀνα-
βιβάζοντες τὰ ἄκρα μεταξὺ τῶν σκελῶν. Τὸ σιμβό-
ν εἶναι ἡ τήβεννος, ἡ χλαμὶς τῶν Μαλγασίων· εἶναι δὲ
ὀθόνη ἐχούσα τριῶν μέτρων πλάτος καὶ τεσσάρων
μήκος, δι' ἧς ἀμφιᾶζονται ὡς πάλαι ποτὲ οἱ Ἕλληνες
καὶ οἱ Ῥωμαῖοι. Ὅταν ὅμως θέλωσι νὰ ἦναι ἐλευθε-
ρώτεροι εἰς τὰ κινήματά των, τὴν φέρουν ἐστρω-
μένην ἐν εἵδει ζώνης ἐπὶ τοῦ σιθιδί. Αἱ γυναῖκες φέρουσιν ἐπίσης τὸ σιθιδί, ἀλλὰ μα-
κρότερον τοῦ τῶν ἀνδρῶν· ἀμφιᾶζονται δὲ καὶ διὰ
τοῦ σιμβοῦ, ἀλλὰ πολλάκις περικαλύπτονται ἐξ ὁ-
λοκλήρου δι' αὐτοῦ, μέχρις ὑπὸ τοὺς βραχίονας. Τοι-
ουτοτρόπως ἐνδεδυμένοι ἐξέρχονται τὸ πρῶτον τὸ δὲ

Κάλυμμα τῶν Μαλγασίων

πτυσαν τὴν κυριαρχίαν των, καὶ, μὴ ἀκροθύντες εἰς
τοῦτο, ἐπεχείρησαν νὰ ὑποδουλώσωσι τοὺς προτέ-
ρους δεσπότας, οἱ Σακαλαῦαι ἀπέκρουσαν τὰς προ-
βολὰς των.
Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, οἱ
Βετσιμσαράκαι καὶ οἱ Βετανιμέναι εἶναι οἱ μᾶλλον
ἀξιομνημόνευτοι, ἕνεκα τῶν ἀδιαλείπτων σχέσεων
τὰς ὁποίας ἔχουσι μετ' αὐτῶν οἱ Εὐρωπαῖοι πρὸ
δύο περίπου αἰώνων. Εἶναι δὲ, καθὼς καὶ οἱ γείτονες
αὐτῶν Ἀντουάρται καὶ Ἀμβανιβουλαί, ὑψηλοὶ καὶ
καλῶς ἐσχηματισμένοι· οἱ ὀφθαλμοὶ των ἔχουσι πολ-
λὴν γλυκύτητα καὶ ἀγαθότητα· κατὰ δυστυχίαν
εἶναι νωθροὶ καὶ ἀνάνδροι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε
πεντήκοντα Χόβοι ἀρκοῦν διὰ νὰ τοὺς τρέψωσιν ὁ-
λους εἰς φυγὴν.

Τὸ κύριον καὶ πολλάκις τὸ μόνον ἔνδυμα τῶν
κατοίκων αὐτῶν τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶναι τὸ
σιθιδί, ἥτοι ὀθόνη ἐχούσα πλάτος ἡμίσεος μέτρου,
καὶ μήκος ἑνός. Ἡ ὀθόνη αὕτη ὅτε μὲν προσαρτᾶται

ἀπόγευμα φοροῦσι τὸ γνωστὸν καὶ εἰς τὰς κυρίας μας
κανεζοῦ, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶναι εἰς Μαδαγάσκαρα τό-
σον στενόν, ὥστε δυσκολώτατα εἰσπορεῖ τις νὰ τὸ
ἐκβάλῃ χωρὶς νὰ τὸ σχίσῃ· ὅταν αἱ κυραὶ τῆς νήσου,
ὅταν τὸ κανεζοῦ των καταντήσῃ πολλὰ ρυπαρόν, τὸ
ρίπτουσι, προτιμῶσαι νὰ ἐπάρωσιν ἀντ' αὐτοῦ ἄλλο
νέον παρὰ νὰ τὸ πλύνωσι. Τὸ σιθιδί δὲν φορεῖται
μαζὶ μετ' αὐτῶν, καὶ ἀφίνει γυμνὸν μέρος ὀλο-
κλήρου τοῦ σώματος πλατὺ ὡς ἐν δάκτυλον· τότε τὸ
σιμβόν φέρεται ὡς σάλι. Ὡς κάλυμμα, καὶ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες, ἔχουσι τὸ σατοῦκ, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἡ
κώμη αὐτῶν διαιρεῖται ἐντέχνως εἰς μικρὰς πλεξίδας,
ἀποληγούσας εἰς βοστρυχῶδες σύσπρηγμα· τὰ δὲ
μῦρά των δὲν εἶναι πολλὰ εὐώδη, διότι ἀλείφονται
μετ' ἐλαῖον ῥητινώδες ἢ ἐκ κοκκοβάλανου.

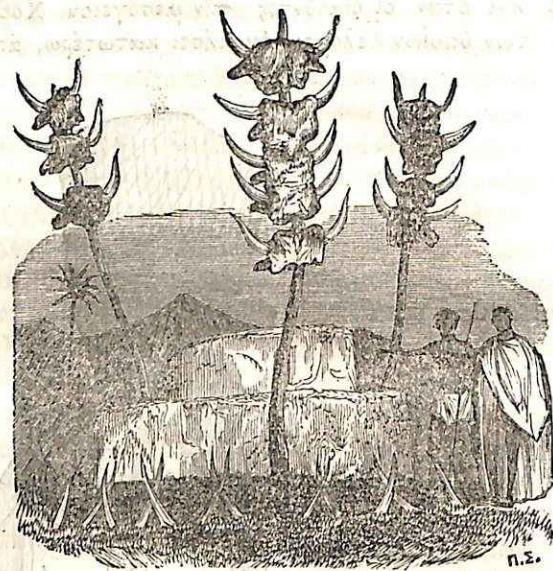
Ἀξιοσημείωτοι εἶναι καὶ οἱ Ἀμπούζχάβαι, δηλα-
δὴ οἱ μάγοι τῶν Μαλγασίων. Ἐξερχόμενοι ἀπὸ ἐν
χωρίου, λέγει ὁ Γάλλος περιηγητὴς Λεγαβέλ, ἀπην-
τῆσαμεν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπέστησε τὴν προσοχὴν μου·

ἦτο ὑψηλός, ισχνός, καὶ μαῦρος· τὰ προέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν του ἀνεδείκνυνον λαμπροτέρους καὶ μελανωτέρους τοὺς ὀφθαλμούς του· τὸ γένειόν του ἦτο κατὰλευκόν καὶ κατῆρχετο μέχρι τοῦ στήθους, τὸ δὲ ἔνδυμά του δὲν ὠμοιάζε· τὸ τῶν συνήθων Μαλγασίων ἔνδυμα. Τὸ σκεῦός αὐτοῦ ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ ὀθόνης γλαυκῆς· τὸ ἐξ ὀμοίου ὑφάσματος σείδιον ἦν ποδῆρες, καὶ τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπίσης ὑφάσματος σιμιθῶν περιεκάλυπτε τὸ σῶμά του καὶ ἐσύρετο κατὰ πιν του ἐν εἰδὲι οὐρῆς. Τὰ κοσμήματά του ἦσαν ἐπίσης ἀλλόκοτα ὅσον καὶ τὰ ἔνδυματά του· ἔφεραν ἐπὶ τὰ περιδερῖα καὶ περιδραχίονα ἐκ ῥιζῶν ἀπὸ τῆς ζώνης του ἐκρέματο μέγα βόειον κέρα, πλῆρες, ὡς μὲ εἶπον, σπῆρων καὶ χυμῶν διαφόρων φυτῶν· ἱστῆτο δὲ τὸ κέρα τοῦτο μεταξὺ δύο μαύρων ἀγαλματίων, τεχνικώτατα γεγλυμμένων καὶ εἰκονιζόντων ἓνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα· τὰ εἰκονίσματα αὐτὰ εἶχον ὀφθαλμούς μιλιτοσιδεῖς (ὁμοιάζοντας τὸν σμάλτον) καὶ ἐπειδὴ ἐκινούντο διὰ νήματος ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς τεθειμένου, ἐνόμιζες ὅτι εἶναι ζωντανά. Ὁ περιφρημος αὐτὸς ἄνθρωπος συνωδεύετο ὑπὸ δύο Μαλγασίων, οἵτινες ἔφερον κἀνίστρα ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν τὰ ἐφόδιά του. Εἰς ἐκ τῶν συνοδοιπόρων μου ὅστις τὸν ἐγνώριζε, τὸν ἐπαίρεισε ἐν ῥήματι «Φινάρτ, ἱαβάρ», δηλαδὴ «Καλὴ ἡμέρα, πάτερ», εἰς ὃ ἐκεῖνος μάλιστα ἀπήντησεν· ἔπειτα δὲ ὁ αὐτὸς συνοδοιπόρος μὲ εἶπε ταπεινῇ τῇ ρωνῇ· «Ἰδοὺ ὁ μέγιστος ὁμιδίας τῆς νήσου.»

Τοὺς ὁμιδίας καὶ ἄστρολόγους αὐτοὺς συμβουλεύοντα οἱ γονεῖς ἅμα γεννήσωσιν ἄρρεν· καὶ ἂν ὁ μάντις ἀποφασίσῃ, ὅτι τὸ νεογνὸν ἐγεννήθη εἰς ὥραν ἢ ἡμέραν ἀπαισίαν, τοῦτο ἢ ῥίπτεται εἰς ποταμὸν, ἢ ἐκτίθεται εἰς τοῦ δάσος, ἢ θάπτεται ζωντανόν. Ὁ ἄνωτέρω μνημονευθεὶς Γάλλος περιηγητὴς παρευρέθη εἰς ἐν ἀπὸ τὰ φοβερά αὐτὰ μαντεύματα. Ὁ πατήρ, περιεστοιχισμένος ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς του, ἔθεσε τὸ κάλλιστον τῶν ὀπλῶν του, κεκοσμημένον ὑπὸ στεφάνων, πλησίον τῆς ψάθης, ἐφ' ἧς ἀνεπαύετο ὁ παῖς, εἰς τὸν λαίμῳ τοῦ ὁποίου ἐκρεμάσθησαν διὰ φορα περιάπτει (φυλακτά)· τότε ἐπλησίασεν ὁ ὁμιδίας, ἐχάραζεν ἐπὶ τῆς μαμπίλας του, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ ἀμμοσκεποῦς πινακίου, διαφόρους Ἀραβικοὺς χαρρακτῆρας καὶ ἐπιθύρσεις μυστηριώδους τινὸς λόγου. Κατ' εὐτυχίαν, ἡ κρίσις τῆς εἰμαρμένης ἀπέβη εὐμενὴς καὶ οἱ παριστάμενοι ἔσπευσαν νὰ συγχρῶσι τὸν πατέρα διὰ τὴν ἀγαθὴν τύχην ἧς προκηγγέλληται εἰς τὸν υἱὸν του. Μετὰ ταῦτα ἐστάθη τράπεζα, καὶ μετὰ τὸ συμπόσιον ἐτελέσθησαν ὑπὸ τῶν νέων διάφοροι ἐνόπλιοι χοροὶ, ἢ δ' ἐορτὴ διήρκεσε μέχρι νυκτὸς βαθύας.

Μετὰ τινος ἡμέρας ὁ αὐτὸς περιηγητὴς παρευρέθη εἰς τὴν κηδεῖαν ἐνὸς τῶν κυριωτέρων κατοίκων τῆς πόλεως Ἀνδεβουράντης· οἱ πλησιέστεροι τοῦ πεθνεῶτος συγγενεῖς ἔνιψαν τὸ σῶμά του δι' ἀρωματικῶν ἀρεψήματος, τὸ ἐκάλυψαν διὰ περιδερῖα ἐκ ῥιζῶν ἐσχηματισμένων καὶ διὰ φυλακτῶν, ἵνα ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς κακοποιούς δαίμονας καὶ τὸ μετεκρέμωσιν εἰς ἔρημον τῆς οἰκίας μέρος, ὅπου οἱ δοῦλοι παρηγγέλλθησαν νὰ ἀνάψωσι πυρὰν μεγάλην. Ἐπειτα μετέβησαν πάντες ὑποκάτω γειτονικοῦ δέν-

δρου καὶ καθήσαντες τριγύρω εἰς τὴν πυρὰν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐψήνετο βοῦς, ἤρχισαν νὰ τρώωσιν αὐτόν. Τὸ δ' ἐσπέρας, ἐψάλησαν πολλὰ ἐπικήδεια ᾄσματα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἤρχισεν ὁ χορὸς διασκεῖταις μέχρι τῆς πρωῒας. Ἐπειδὴ ὁ ἀποθανὼν ἀφῆκε πολλοὺς βόας, ἐθυσίασαν ὅλους τὴν ἐπιούσαν καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας, οὐδὲ διελύθη ἡ ὁμήγυρις εἰμὴ ἀφ' οὗ ὅλοι κατηναλώθησαν· οὕτω τιμῶσι τὴν μνήμην τοῦ νεκροῦ. Τότε τινες τῶν συγγενῶν ἀπήγαγον τὸ λείψανον λάθρα καὶ τὸ ἐκήδευσαν, διότι δὲν εἶναι εἰς ἄλλους ἐπιτετραμμένον νὰ τὸ πλησιάζωσι καὶ νὰ τὸ συνοδεύωσιν εἰς τὸν τάφον. Τὰ κέρατα τῶν σραγέντων βοῶν προσκρτῶνται εἰς πασσάλους στηθέντας ἐπὶ τοῦ τάφου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πασσάλων αὐτῶν κρίνεται ὁ πλοῦτος τοῦ ἀποθανόντος. Πᾶσαι δὲ αἱ τελεταὶ αὗται γίνονται

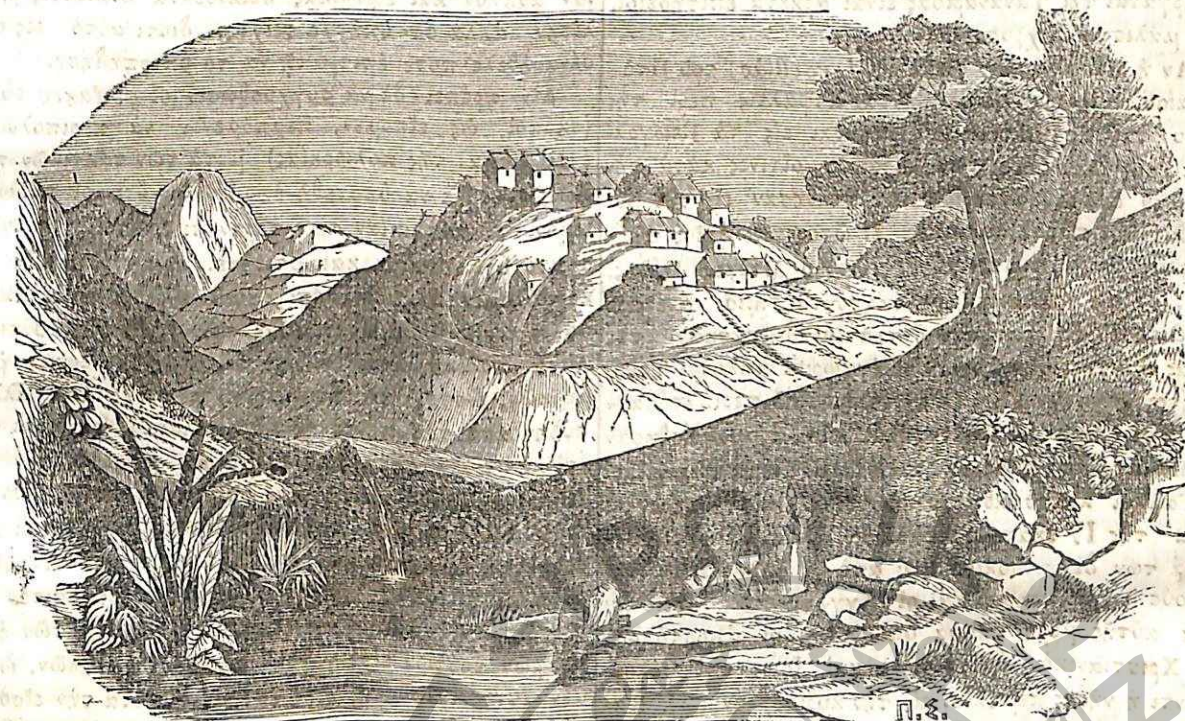
Τάφος Μαλγασίου.

μόνον διὰ τοὺς ἄνδρας· διότι οἱ Μαλγάσιοι δὲν φροντίζουν πολὺ περὶ τῶν γυναικῶν, οὐδ' ὅταν γεννηθῶσιν, οὐδ' ὅταν ἀποθνήσκωσι.

Δύο κυριώτατα αἶτια συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν κατοίκων τῆς Μαδαγάσκας· ἡ βάρβαρος συνήθεια τὴν ὁποίαν προκνεφέραμεν, τῆς ἐκθέσεως τῶν τέκνων, καὶ ἡ ἄλλη οὐδὲν ἥττον ἀπάνθρωπος, ἡ δικαστικὴ δοκιμασία ἡ γινόμενη διὰ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου, τοῦ ὃν μάζομεν τὰ γγγίνου. Τὸ κάρυον τοῦ τγγίνου (*tanghinia veneniflua*) περιέχει φυτικὸν δηλητήριον ὀξύτητον. Ὁ κατήγορος ἀναφέρεται κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν δικαστὴν, ὅστις τὸν παραπέμπει εἰς τὸν Ἀμπανάγγην, δηλαδὴ τὸν δήμιον συγχρόνως καὶ ἱερέα, ὅστις εἶναι συνήθως γέρων πτωχός, ἀλλὰ τιμώμενος διὰ τὴν χρησιμότητά του· λαμβάνει μικράν τιμὴν ἀντιμισθίαν ἀπὸ τὰ ἔξοδα τῆς δίκης καὶ ἐκπληροῖ μετὰ πολλὴν τιμιότητα τὸ καθήκον του, τὸ ὁποῖον θεωρεῖ ὡς ἱερὸν, οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ δωροδοκηθῇ. Ὁ Ἀμπανάγγης ἀρχίζει ἐπὶ ὀρνιθίων τὰς προπαρασκευαστικὰς αὐτοῦ δοκιμασίας, κατὰ τὸ τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἀπορατίζεται ἂν πρέπη ἢ δὲν πρέπη νὰ εἰσαχθῇ εἰς δίκην ὁ κατηγορούμενος. Αἱ δοκιμασίαι αὗται ἐπαναλαμβάνονται ἐπτάκις, καὶ

ἂν τρεῖς ἀποθῶσιν ὑπὲρ τοῦ κατηγόρου, παραδίδονται εἰς αὐτὸν αἱ κεφαλαὶ καὶ οἱ πόδες τῶν ἀποθανόντων ὀρνιθίων, ὃ δὲ, παρουσιάσας ταῦτα εἰς τὸν δικαστὴν, ζητεῖ νὰ ὀρισθῇ ἡ ἡμέρα τοῦ Σαχολι ἧτοι τῆς δίκης. Ἐλθούσης τῆς ἡμέρας ταύτης, ὁ κατηγορούμενος προσάγεται εἰς τὸ ὑκίθρον, ἐν τῷ μέσῳ τῶν περικυκλούντων αὐτὸν ἀνθρώπων. Ὁ δικαστὴς ἀναγγέλλει εἰς τοὺς παρισταμένους τὸν σκοπὸν καὶ τοὺς λόγους τῆς κατηγορίας, ὃ δὲ Ἀμπασάγγης προσφέρει εἰς τὸν κατηγορούμενον τὸ ταγγινικὸν κάρυον, τετριμμένον καὶ διαλελυμένον εἰς ὕδωρ. Τὸ δηλητήριον ἐνεργεῖ τῆχιστα εἰς τὸ θυμὸν, τὸ ὁποῖον προτρέπεται ὑπὸ τοῦ δημίου νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ἐγκλημα αὐτοῦ· σιγῶν δὲ πάντοτε ὁ θάνατος καταπαῖσι τὴν ἀγωνίαν του καὶ πείθει τοὺς παρισταμένους περὶ τῆς ἐνοχῆς του· ἂν κατὰ τύχην, ἢ διὰ τὴν ῥωμαλέην ιδιοσυγκρα-

θικὴν χαρακτηρῆται τῆς φυλῆς ἐκεῖνης. Ἐχουσιν ἀνάστημα μέτριον, καὶ καλῶς ἐσχηματισμένον· τὸ χρομὰ των εἶναι ἐλαιῶδες καὶ ἐνίοτε ὀλιγώτερον βαθύ· παρὰ τὸ τῶν κατοίκων τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης· οἱ χαρακτηρῆται τοῦ προσώπου των δὲν εἶναι ἀνώμαλοι καὶ τὸ κάτω αὐτῶν χεῖλος προέχει τοῦ ἄνω, ὡς ἐν τῇ Καυκασικῇ φυλῇ· αἱ τρίχες των εἶναι μέλαι· ναι, λεῖαι ἢ βροστρυχίζουσαι, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ καστανόχροες· εἶναι εὐκίνητοι καὶ ζωηροί, ἀλλ' ὅχι ῥωμαλέοι καὶ εὐχερῶς καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ κόπου. Ἡ διανοητικὴ τῶν Χόβων δύναμις εἶναι πολλή, ἀλλ' αἱ ἡθικαὶ ιδιότητες οὐχὶ ἀξιώται. Τὸ ψεῦδος, καὶ ἡ ἀπάτη δὲν θεωροῦνται παρ' αὐτοῖς ὡς κακίαις· ἐξεναντίας ἀποθαυμάζονται καὶ εἰς τῶν λόγων δι' οὓς ἀπέκρουσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι ἡ ἐπιβαλλομένη ὑπ' αὐτοῦ ἀπαγόρευσις

Μαλγασικὸν χωρίον.

σίαν τοῦ κατηγορούμενου, ἐπέλθωσι κενώσεις ταχέως καὶ ἀφθονοί, ἡ ἀθωότης του βεβαιούται, ὃ δὲ κατήγορος πληροῦναι ἀποζημιῶσιν ἧς δὲν εἶναι μεγάλη· τὸ ἐναντίον ὅμως εἶναι πολὺ συνηθέστερον, ὁ κατηγορούμενος δηλαδὴ ἀποθνήσκει, καὶ τότε τὰ κτήματά του διακροῦνται εἰς τρεῖς μερίδια· τὸ ἐν λαμβάνει ὁ ἡγεμὼν, τὸ ἄλλο οἱ ἀξιωματικοί, τὸ δὲ τρίτον ὁ καταμνηστής.

Τὰ ἔθνη τῆς ἀνατολικῆς πλευρῆς τῆς νήσου, τῶν ὁποίων περιεγράψαμεν τὰ ἔθνη, εἶναι σήμερον ὑποτελῆ ἔθνη· τοῦ ὁποίου οἱ εὐρωπαῖοι δὲν γνωρίζουσιν τὸ ὄνομα εἰμὴ πρὸ πεντήκοντα περίπου ἐτῶν. Οἱ Χόβοι, ἄλλοτε συνεσταλμένοι εἰς τὸ μεσογαῖότερον τῆς νήσου καὶ περιφρονούμενοι ὑπὸ τῶν ἄλλων Μαλγασίων, κατέστησαν ἀπὸ τινος χρόνου τὸ ἰσχυρότερον ἔθνος τῆς Μαδαγάσκας. Μῖναι δὲ μαλαῖσιοι· τὴν καταγωγὴν καὶ διετήρησαν τοὺς φυσικοὺς καὶ ἡ

τοῦ ψεύδεσθαι, ἔστω καὶ διὰ νὰ ἀπατήσῃ τις τοὺς ἑθνοὺς τῆς πατρίδος.

Ἡ πρωτεύουσα τῶν Χόβων ὀνομάζεται Τανανα· εἶναι ἡτοι αἱ γίλιαι καλῶσαι. Αἱ ὁδοὶ τῆς εἶναι στενὰ καὶ ἐλικασθεῖς καὶ αἱ πλείους τῶν οἰκίων εἶναι μικρὰ καὶ ὅλως ἀτέλως κατασκευασμένα. Οὐδὲν ἥττον εἶναι αἱ ἀρισταί τῆς ὅλης νήσου. Ἀπὸ πρωῒας οἱ πωληταὶ τῶν παντοειδῶν τροφίμων εἰςβάλλουσιν εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ, καθὼς εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀναγγέλλουσι τὰ ἐμπορεύματα των γεγωνυῖα τῇ φωνῇ. Ἀκατανόητος ὅμως εἶναι ἡ ἀκαθαρσία των κρεμνωμάτων. Ὁ βοῦς, τὸν ὁποῖον οἱ Χόβοι δὲν ἐκδέχονται, δὲν τρώγουν καὶ τὸ δέμας του, ὡς ὅλοι οἱ Μαλγάσιοι, καίται ἐξηλωμένος ἐπὶ ψάθης ὅπου κατακρουρεῖται εἰς ἐλάχιστα τεμάχια, πωλούμενα λιανικῶς· ἐπειδὴ δὲ δὲν καθαρίζονται τὰ ἐντόσθια του, ἐκπέμπει δυσωδίαν ἀπῳρητον. Μεταξὺ τῶν

τροφίμων συγκαταλέγονται καὶ αἱ ἀκρίδες, τὰς ὁποίας συλλέξαντες, βράζουν ὀλίγον, ἐπειτα ξηραίνουν εἰς τὸν ἥλιον, μετὰ ταῦτα λιχνίζουσιν ἐπανειλημμένως διὰ νὰ χωρίσωσιν ἀπὸ αὐτῶν τὰ πτερὰ καὶ τοὺς πόδας των, καὶ τελευταῖον, οὕτως ἐχούσας, πέμπουσιν εἰς τὴν ἀγοράν. Τρώγονται δὲ ἀφοῦ τηγανισθῶσι, καὶ οἱ Μιζγάσιοι βεβαιοῦσιν, ὅτι ἔχουσι τὴν γεῦσιν τῶν καρίδων.

Τὸ τάλληρον, τμηθὲν εἰς 60 τεμάχια, ἀναπληροῖ τὰ μικρὰ χαλκὰ νομισμάτια, τὰ ὁποία δὲν εἶναι ἐκεῖ ἐν χρήσει. Πρὶν δὲ λάβωσι τὰ τεμάχια ταῦτα, οἱ Χόβοι πάντοτε τὰ ζυγίζουσι, διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν, ὅτι τὸ τάλληρον ἐκόπη εἰς ἴσα μέρη. Τὰ τρώφιμα εἶναι τοσοῦτον εὐθὺν εἰς Ταναναρίδαν, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐξαγωγῆς, ὥστε μὲ 40 φράγκα κατὰ μῆνα εἰμφορεῖ κανεὶς νὰ θρέψῃ δέκα ὑπηρέτας καὶ νὰ ζήσῃ καθὼς ζῇ εἰς τὴν Εὐρώπην μὲ 2,000 φράγκα. Οἱ ἐργάται τῆς Ταναναρίδας εἶναι ἀρκετὰ ἐπιτήδαιοι, καὶ μάλιστα οἱ χρυσοχοί.

Ἄν ἡ Μαδαγάσκᾶ εἴναι ἡ Μεμουθιάς τοῦ Πτολεμαίου, ἀδελφὸν αἱ δὲ πρῶται ἀσφαλεῖς περὶ τῆς νήσου ταύτης εἰδήσεις εὐρίσκονται εἰς τὰ Γεωγραφικὰ συγγράμματα τῶν Ἀράβων, οἵτινες κατὰ τὴν ἐξδόμην ἐκατονταετηρίδα κατεστάθησαν εἰς τὴν βορειοδυτικὴν παραλίαν αὐτῆς. Πρῶτος εὐρωπαῖος συγγραφεὺς μνημονεύσας αὐτῆς εἶναι ὁ Μάρκος Πόλος, ὅστις ἐν τῇ τρικαιδεκάτῃ ἐκατονταετηρίδι ἀνέφερε τὸ ἔκτοτε ἐπικρατήσαν ὄνομα (Μαδαγιάσκαρ) τῆς χώρας ταύτης, τὴν ὁποίαν οἱ ἐγγύριοι καλοῦσι Τανιβέ ἢ τοὶ μεγάλῃν Γῆν. Οἱ ἐν ἔτει 1497 περιπλεύσαντες τὴν Ἀφρικὴν Πορτογάλοι, δὲν προσωρμίσθησαν εἰς Μαδαγάσκᾶν εἰμὴ ἐν ἔτει 1506, ἕνεκα τρικυμίας. Οἱ Γάλλοι κατεστάθησαν πρῶτοι εἰς αὐτὴν περὶ τὰ μέτα τῆς 17 ἐκατονταετηρίδος, ἀλλὰ τὰ καταστήματα των δὲν ὑποκίμνησαν ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἐπεχείρησαν καὶ οἱ Ἀγγλοὶ νὰ καταλάβωσι τινὰ αὐτῆς μέρη καὶ νὰ διαδώσωσι, δι' ἀποστόλων, τὸ Χριστιανικὸν θρησκευμα καὶ ἴσως ἐπὶ τέλους τῶν ἐν τῇ νήσῳ περιέλθῃ εἰς τὴν κυριαρχίαν των. Κατὰ τὸ παρὸν, ὡς προείπομεν, ἀληθεῖς κύριοι αὐτῆς εἶναι οἱ Χόβοι, ἐπιτυχόντες τὴν ὑπεροχὴν ταύτην διὰ τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν Ραδάμ, ὅστις ἐδολοφονήθη τῷ 1828 ὑπὸ τῆς συζύγου καὶ διαδόχου του Ραναύλης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗ.

Εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐργασιῶν ἀρθρίδιον τοῦ ΝΖ. φυλλαδίου τῆς Πανδώρας, ὀφείλομεν, ἀκριβοῦς χάριν, νὰ ἐπανορθώσωμεν ἐν παρόραμα. Ἡ μικρὰ ἀνευρεθεῖσα θύρα κεῖται τῷ ὄντι ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τῶν Προπυλαίων, ὡς μᾶς ἀπέδει-

ξεν ἐπίτηδες γενομένη καταμέτρησις, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἡ ὄψις μᾶς εἶχε πείσει περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν μεταβάλλει, νομίζομεν, κατ' οὐδὲν τὸν χαρακτήρα τοῦ περιέχοντος αὐτὴν προτειχίσματος, οὔτε καθιστᾷ καταληπτότερον πῶς ὁ Κινησίας ἐδύνατο νὰ εὐρεθῇ ἐντὸς αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἡ Ἀκρόπολις ἐπολιορκεῖτο. Καὶ ἡκούσαμεν μὲν τὴν ἐνστάσιν ὅτι ἴσως μὲν ὑπῆρχε τὸ τεῖχος τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐφρουρεῖτο. Οὐ μόνον ὅμως εἶναι ἀπίθανον ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἤθελεν ὑποθέσει ὁ ποιητὴς ὡς ἐγκαταλελειμμένον ἐν ὥρᾳ πολιορκίας τὸν πρῶτον προμαχῶνα τῆς ἀκροπόλεως, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς λέγει ἡ Λυσιστράτη περὶ τοῦ Κινησίου.

α Τίς οὗτος δύντὸς τῶν φυλάκων ἐστὼς;

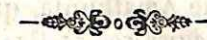
Ὅθεν, ὅπου διήλθεν ὁ Κινησίας ὑπῆρχον φύλακες, δηλαδὴ πρόσκοποι (sentinelles avancées), οἵτινες ἀδιαφόρως ἄφινον νὰ παρέλθῃ μεταξὺ των ἓνα μόνον ἄσπλον καὶ εἰρηνικὰς δεικνύοντα διαθέσεις πολίτην, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε τεῖχος, διότι αὐτὸ εἰς οὐδὲνα ἤθελε ποτὲ ἐπιτραπῇ νὰ τὸ ὑπερπηδήσῃ.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχυσθῶσιν οἱ φύλακες οὗτοι (σκοποὶ, ὡς εἵπομεν, πεμπόμενοι νὰ περιπολῶσιν ἐκεῖ ἕνεκα τῆς πολιορκίας) μετὰ τῶν τακτικῶν πυλῶρων, οὐδὲ νὰ ὑποτεθῇ ἐπομένως ὅτι οἱ πυλωροὶ εἶχον τὴν κατοικίαν των πέραν τῆς θέσεως ὅπου ἵστατο ὁ Κινησίας, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἦν ἡ πύλη τῆς ἀκροπόλεως. Διάφοροι ἐπιγραφαὶ εὐρέθησαν ἐν Ἀκροπόλει περιέχουσαι ἀναγραφὰς τῶν Πυλῶρων τούτων. Ἀλλὰ παρατηρεῖται ἅ. ὅτι πᾶσαι εἰσὶ χρόνων ῥωμαϊκῶν, ὥστε, ἂν οὗτοι τῷ ὄντι ἐφύλαττον ἄλλην πύλην ἀπὸ τὰς πέντε τῶν προπυλαίων, φαίνεται ὅτι καὶ ἡ πύλη αὕτη ἐπὶ Ῥωμαίων ἐγένετο. β'. Οἱ πυλωροὶ οὗτοι, κατὰ τὰς ἐπιγραφάς, ἦσαν δύο ἢ τρεῖς τὸν ἀριθμὸν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ᾔναι οἱ αὐτοὶ μετὰ τῶν φυλάκων τῆς Λυσιστράτης, διότι ὁρῶ φύλακες ἐγκαταλελειμμένοι εἰς μέρος προσιτὸν τῷ ἐχθρῷ, δὲν ἐδύναντο νὰ μείνωσι. γ'. Τινὲς τῶν ἐπιγραφῶν τούτων εἰσὶ γεγραμμέναι ἐπὶ στηλῶν, ὧν ἡ μὲν ἐντετειχισμένη, ἡ δὲ ἐστημένη κατὰ τὴν εἰσόδον τῆς ἀκροπόλεως, παρὰ τοῖς νῦν ἀπομάχοις, ὅπου καθ' ἐκάστην πιθανώτερον γίνεται ὅτι διέβαινε ποτὲ ἡ πρὸς τὰ προπύλαια ἀνοδος. Ἀλλ' αἱ στηλαὶ ἐκεῖναι δύνανται καὶ νὰ μετεκομίσθησαν ἐκεῖ ἀλλαχόθεν. Μία ὅμως εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος, καὶ ἄλλη, ἥτις τοὺς πυλωροὺς ἀκροφυλάκας ὀνομάζει, εἶναι κεχαραγμένη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τοίχου τῆς ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τῶν Προπυλαίων. Ἄν οἱ Ἀκροφύλακες ἦσαν οἱ αὐτοὶ τοῖς πυλωροῖς, ἐφρουροῦν προφανῶς εἰς τὰ προπύλαια. ἂν δὲ ἄλλοι καὶ ἀλλαχοῦ ἐφρουροῦν, δὲν εἶναι προγενέστεροι τῶν Ῥωμαίων.

Μία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, ἡ ἐπὶ τῆς στηλῆς τῆς πρὸ τῶν ἀπομάχων, χρονολογεῖται δι' ἐπωνύμου ἄρχοντος Ροιμητάλκα τινὸς βασιλέως. Ἰπῆρχον Ροιμητάλκαι, βασιλεῖς τοῦ Πόντου ἐπὶ Ἀντωνίνων, καὶ ἄλλοι ὁμώνυμοι, βασιλεῖς τῆς Θράκης ἐπὶ Αὐγούστου. Ὁ Βοίκιος (τ. 3 265) ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἐπώνυμος ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν ἦτον ὁ Θράξ, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τῶν πυλῶρων τὸ καθιστᾷ ἀναμφισβήτητον,

λεγουσα α ἐπὶ Ροιμητάλκα (ἄρχοντας, ὅτε) Καίσαρ Αὐτοκράτωρ ἀνεδείχθη. Τότε λοιπὸν ἦδη ὑπῆρχον πυλωροί. Περιέχει δὲ ἡ στηλὴ αὕτη καὶ ἄλλο τι ἀξίον προσοχῆς. Πλαγίως τῆς κυριωτέρας ἐπιγραφῆς, ὑπῆρχον ἄλλαι μεταγενέστεραι, διὰ μικροτέρων γραμμάτων, καὶ ὡς παρέργως, κεχαραγμέναι, ἀναγραφαὶ καὶ αὐταὶ πυλῶρων, οἵτινες φαίνεται ὅτι κατ' ἔτος μετέλλασσον. Ἡ μία φέρει « Πυλωροὶ οἱ δεῖντες ἐφ' ὧν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀναβάσεως ἐγένετο. » Ἡ λέξις ἀνάβασις ἐξηγεῖται παρ' ὅλων τῶν λεξικογράφων ὡς δηλοῦσα, τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀναβαίνειν, καὶ ἰδίως ἔλεγον ἐν Ἀθήναις, ἀναβαίνειν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (Ἀρποκρ. ἐν λέξ. Σκαφηφόροι), ὅθεν καὶ ἡ ἐνδεκάτη τοῦ Πυσανειῶνος ἐλέγετο Ἀνάβασις, διότι αἱ γυναῖκες ἀνῆρχοντο εἰς Θεσμοφορίαν (Ἡσύχ.). Ὁ σοφὸς Μάξιρ ὅμως ὑποπτεῖται μὴ ἡ Ἀνάβασις αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ τοῦ ἰδίου Ὀκταβίου, οὗ τὴν στέψιν ὡς ἐποχὴν ἀναφέρει ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ, ἀνάβασις εἰς τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ μάχην. Ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἐκφρασις τὸ ἔργον τῆς ἀναβάσεως, μᾶλλον φαίνεται σημαίνουσα ἐργασίαν τινὰ, ὥστε ἀνάβασις δύναται ἐνταῦθα νὰ ἔχῃ καταχρηστικῶς τὴν σημασίαν ἀναβάθρας, ὡς ἡ λέξις ἀνοδος σημαίνει ἀμφοτέρω. Τὰ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ Ναοῦ τῆς Νίκης ἄλλοτε διακρινόμενα ἔχνη ἦσαν διπλᾶ, ἐλέγχοντα κατασκευὴν κλίμακος κατὰ δύο ἐποχὰς διαφόρους. Ἰσως ἡ μία, ἡ ἀρχαιότερα, εἶναι ἡ τοῦ Αὐγούστου, ἡ δὲ νεωτέρα, ἡ τοῦ ἀρτίως ἀνακαλυφθέντος τοίχου, διότι ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ βαναύσου τούτου τοίχου εἰς χρόνους τοῦ Αὐγούστου, ἐφ' οὗ ἤκμαζεν ἀκόμη ἡ τέχνη, εἰς χρόνους προγενεστέρους τῶν λαμπρῶν ἔργων τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτε μάλιστα καὶ ἡ ἀνεστραμμένη ἐκείνη ἐπιγραφὴ, μετ' ἄλλων δύο, ἐπίσης ἀνεστραμμένων, μαρτυροῦσι περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἡ ἐπιεικεστέρᾳ κρίσις εἰς ἡν δυνάμεθα νὰ συγκατανεύσωμεν ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα τῶν ἔργων τούτων, εἶναι ὅτι, ἡ μὲν κλίμαξ εἶναι ἴσως ἡ ἀνάβασις ἡ ἐπὶ Αὐγούστου· ὁ δὲ τοίχος μετὰ τῆς θύρας ὅτι εἶναι τῶν χριστιανικῶν χρόνων. Ὡς ἀποδείξεις τῆς μὴ ταυτοχρόνου ταύτης οἰκοδομῆς τῆς τε κλίμακος καὶ τοῦ τοίχου δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ τινες μικραὶ βιβθμίδες, αἵτινες, ἐτι ἀτελέστεραι τῆς μεγάλης κλίμακος, κατέρχονται ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν θυρίδα, ἀνεπιδεξιῶς οὕτω τὸ ἀρχαιότερον πρὸς τὸ νεώτερον ἔργον ἐνοῦσαι. Γνωστὸν εἶναι καὶ ἀρχαῖον τι νόμισμα παριστῶν ἀκόμψως καὶ ἀτέχνως τὴν βορειοδυτικὴν ὄψιν τῆς ἀκροπόλεως. Ἐπ' αὐτοῦ φαίνεται ὁ βράχος, μετὰ τοῦ Παρθενῶνος τῆς Προμάχου Ἀθηνᾶς, καὶ τῶν Προπυλαίων, ἀφ' ὧν φαίνεται μακρὰ κλίμαξ κατερχομένη. Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι τύπου ῥωμαϊκοῦ, καὶ δὲν φαίνεται ἀπίθανον ἡ ἀναβάθρα ἐκείνη νὰ ᾔναι αὕτη ἡ ἐπὶ Αὐγούστου ἴσως οἰκοδομηθεῖσα, ἂν καὶ τινες ὑπέλαβον ὅτι εἶναι ἡ μικρὰ ἡ ἀπὸ τοῦ μνημείου τοῦ Ἀγρίππα πρὸς τὸ σπήλαιον τοῦ Πανὸς κατιοῦσα. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ νομίσματος, ἐμπρὸς τῆς κλίμακος οὐδὲν ἄλλο προτειχίσμα φαίνεται, ὅπερ, ἂν ἡ κλίμαξ ἐκείνη ὑποτεθῇ ὅτι εἶναι τῷ ὄντι ἡ τῶν Προπυλαίων, ἀποδεικνύει, ὅτι ὅταν ἐκόπη τὸ

νόμισμα, ἡ μὲν ἀναβάθρα ὑπῆρχεν, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ τοίχος μετὰ τῆς θύρας.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΥΠΡῳ ΓΟΛΓΩΝ.

Ἡ πόλις Γόλγοι, ἡ τοσοῦτον παρὰ τε τοῖς Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις διὰ τὸν τῆς Ἀφροδίτης ναὸν διάσημος, ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαιολόγων μέχρι τοῦδε εἰς ποῖον τῆς νήσου μέρος ἐκεῖτο εἶχεν ἀνακαλυφθῇ. Καὶ ὁ μὲν κύριος Münter θεωρεῖ αὐτὴν ὡς τὴν Παλαίπαρον, νῦν δὲ Κούκλια, ἐκ τινος τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Νικακλέους ὀνομασθεῖσα Νικόκλια, καὶ κατ' ἀποκοπὴν τοῦ Νι καὶ προσθέσει ἐνὸς διγμάματος Κούκλια, ἄλλοι δὲ τὴν Καρπασίαν. ἦτοι ὁ μὲν εἰς τὸ ἐν τῆς νήσου ἄκρον θέτει αὐτὴν ἀνευ οὐδεμιᾶς βάσεως, οἱ δὲ εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα μᾶς ἀποδεικνύουσιν ἅπαντα, ὅτι ὅλως ἡ πόλις ἦτον ἄγνωστος. Ὁ Mannert λέγει μετὰ μεγίστης ἀμφιβολίας ὅτι ἐκεῖτο πλησίον τοῦ Ἰδαίου, καὶ εἶναι ὁ μόνος ὅστις μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὡς κατωτέρω θέλομεν ἀποδείξει. — §. Ἐρευνήσαντες συντόμως περὶ ταύτης τῆς πόλεως εὐρομεν αὐτὴν ἐν τέταρτον βορειανατολικῶς τῆς Ἀθιένου, κώμης ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ Ἀάρνακος καὶ Λευκωσίας, Γόργους ὑπὸ τῶν περιοικούντων καλουμένην, κατ' ἐναλλαγὴν γράμματος τοῦ λ εἰς ρ, ὅπερ συχνότατα οἱ Αἰολοδωρίζοντες πράττουσιν, λέγοντες τὸ ἀλμυρὸν ἀρμυρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει. « Γόλγοι πόλις Κύπρου ἀπὸ Γόλγου τοῦ ἡγεσάμενου τῆς Σικυωνίων ἀποικίας. Λέγεται καὶ Γόλγον οὐδετέρως, ἀφοῦ καὶ Γολγία, ἡ Ἀφροδίτη. » Φαίνεται δὲ ὅτι ἐγενεῖν ἡ ἀποικία αὕτη, καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἕλληνες τὰς μεγάλας, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, Ρόδον, Κύπρον καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τὰς παρὰ τὴν Ἀσίαν, ἔκαμαν ἀποικίας.

Ὁ δὲ Πυσανίας εἰς τὰ αὐτοῦ Ἀρχαδιακά τὸν ἀρχαιότατον λέγει ὅτι εἶχεν ἐνταῦθα ἡ Ἀφροδίτη ναόν. « Καὶ Πάφου Ἀγαπήνωρ ἐγένετο οἰκιστὴς, καὶ τῆς Ἀφροδίτης κατεσκευάσατο ἐν πόλει Πάφῳ τὸ ἱερόν. Τέως γὰρ ἡ θεὸς παρὰ Κυπρίων τιμὰς εἶχεν ἐν Γόλγοις καλουμένῳ χωρίῳ. » Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεόκριτος, Εἰδυλ. 15. 100, ναὸν ἐπίσης ἐν Γόλγοις ὑπανιττεται διάσημον τῆς Ἀφροδίτης.

Δέσποινα ἡ Γόλγοντα καὶ Ἰδάλιον ἐφίλασας.

— Ἀφροδίτα.

Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Σχολιαστὴν αὐτοῦ, νὰ καλέσῃ Ἀδώνιδος καὶ Ἀφροδίτης υἱὸν τὸν Γόλγον. « Γόλγοι πόλις Κύπρου, ὀνομασθεῖσα ἀπὸ Γόλγου τινὸς Ἀδώνιδος καὶ Ἀφροδίτης. » Καὶ ὁ Λυκόφρων δὲ διάσημον τὴν ἐν Γόλγοις τῆς Ἀφροδίτης ἑδρὰν λέγει.

Πέμπτοι τέταρτοι γαίαν, ἴζονται θεᾶς

Γόλγων ἀνάσσης.

Ὁ δὲ Κάτουλλος εἰς τὸ 37 αὐτοῦ ἐπίγραμμα, ὅλα

σχεδὸν τὰ ἐν Κύπρῳ ὡς Ἀφροδίτης ἀναφέρει ἱερά, καὶ μετ' αὐτῶν τὸ ἐν Γόλγους, πλὴν τῆς Πάφου.

Quae sanctum Idalium, uriosque apertos
colis, quaeque Amathuntia, quaeque Golgos.

Εἰς δὲ τὸ ἐπιθαλάμιον τοῦ τε Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, τὸ Ἰδάλιον καὶ τοὺς Γόλγους ὁμοῦ ἀναφέρει

Quaeque regis Golgos, quaeque Idalium frondosum.

Ταῦτα πάντα τὰ τεμάχια, ἅπερ πάντοτε πλησίον τοῦ Ἰδαλίου θέτουσι τοὺς Γόλγους, ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς πᾶν ἀφορμὴν πλησίον αὐτοῦ ν' ἀναζητήσωμεν τὴν πόλιν, διότι ὁ μὲν Θεόκριτος Ἰδαλίον καὶ Γόλγους λέγει, ὁ δὲ Κάτουλλος Golgos et Idalium, εἰς τὸ ἄλλο ὅμως τεμάχιον μακρότερον, καὶ τοῦτο διότι οὕτω ἀπῆται τὸ μέτρον. Καὶ τῷ ὄντι 1 1/2 μίλιον ΝΑ. αὕτη τοῦ Ἰδαλίου κεῖται, ὡς καὶ 2 μίλια ΒΑ. Λάρνακος.

Ἡ πόλις αὕτη πολιτικῶς φαίνεται ὅτι οὐδεμίαν ἔλαβεν ἐπίδοσιν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ὅπως παρὰ τῶν συγγραφέων ὡς τοιαύτη ἀναφέρεται· ἡ δ' αὐτῆς ἐπιστημότης εἰς τὸν τῆς Ἀφροδίτης συστάται ἀρχαίον ναόν, ἐξ οὗ καὶ ἡ θεὰ τὸ τοῦ τόπου ἔλαβεν ὄνομα Γολγία καλουμένη. Καὶ ὅτι μὲν ἦτο μικρὰ οὐ μόνον τὰ παρὰ τοῦ Παυσανίου εἰρημένα τὴν χαρακτηρίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ νῦν σωζόμενα ἐρεῖπια. Κεῖται δ' ἐπὶ λοφίσκου τινὸς ἐκτεταμένον ἔχουσα ὀρίζοντα, καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπόκειται τὸ τῆς Μεσσαρίας πεδῖον, ὅπερ μὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὴν εὐφορίαν, ὡς λέγει ὁ Αἰλιανός, ἀντικρίνεται. Καὶ εἶναι θαῦμα πῶς ἐν καλῇ οὕτῃ θέσει δὲν κατέστη μία τῶν ἐπιστῆμων τῆς Κύπρου πόλεων· ἀλλ' ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ γεινιῆσις τῆς Σαλαμίνας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἡ τοῦ Κιτίου καὶ ἄλλων πόλεων ἐμπόδισαν τὴν αὐτῆς ἐπίδοσιν. — §. Περιελαμβάνετο ἐν τῷ τείχεσι περὶ τὰ ἐξ ἔχοντος στάδια περίμετρον· τοῦτο καθ' ὅλα τὰ μέρη ἔχνη φαίνονται, καὶ μάλιστα τὸ νοτιοδυτικὸν σώζει ἐτι μικρὰ λείψανα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας, τὰ ὅποια μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἐκλείψει, διότι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀθιένου ἐντεῦθεν μεταφέρουσι τοὺς ἀναγκαίους διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν τῶν λίθους. Πρὸς τὸ ΝΑ. μάλιστα μέρος φαίνονται ἔχνη μιᾶς πύλης, εἰς δὲ τὸ μέσον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἅπαντες οἱ γεραίτεροι τῆς κώμης κάτοικοι καὶ ἑτέραν μεγάλην πύλην ἐνθυμοῦνται. Ἀλλὰ ποῦ εἴητο ὁ τῆς Ἀφροδίτης ναός; Πιθανὸν εἰς τὸ νότιον τῆς πόλεως μέρος, διότι ἐκεῖ ὑπάρχουσι πολλοὶ σωροὶ λίθων, καὶ μάλιστα πολλῶν καλῶς εἰργασμένων, ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα αὐτῆς μέρη σποράδην τοιούτους βλέπομεν, ὑπὸ τῶν χωρικῶν συναθροισθέντας, ὡς σπειρομένης ὑπ' αὐτῶν ἀπάσης τῆς πόλεως. Ἦτον εὐχὴς ἔργον μικρὰ τις νὰ ἐγίνετο ἀνασκαφὴ, καὶ ἀναμφιδόλως πολὺ τιμα θέλουσιν εὐρεθῇ λείψανα.

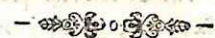
Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ πόλις μόνον ἐντὸς τῶν τειχῶν περιωρίζετο, διότι κύκλωθεν αὐτῶν ἐκτὸς, πολλὰ βλέπομεν ἀρχαίων οἰκοδομῶν ἐρεῖπια.

Ἐν αὐτῇ δὲν ἀπαντῶμεν ἐρεῖπια νεωτέρων χρόνων· καὶ φαίνεται ὅτι ἡ πόλις ἐκπαλαι κατεστράφη. Εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος σώζονται ἐτι λείψανα τῶν ὑδραγωγείων τῆς, ὡς περ τὰ ὕδατα ἐκ τῶν κήπων

τῶν πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Λάρνακος, Καφούντα νῦν καλουμένων, ἐφέροντο.

Ἐκτὸς τοῦ φρουρίου πολλὰ εὐρέθησαν ὡς καὶ ἤδη εὐρίσκονται ἀγαλμάτια ἐξ εὐθαύστου λίθου, ἐτι δὲ καὶ πλῆθος πηλίνων ἀγγείων, ὅχι ὅμως ἀπάντων καλῶς κατεσκευασμένων. Οἱ πρεσβύτεροι τῆς κώμης μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι εὗρον πελώριον τι ἐντὸς τοῦ τείχους ἀγαλμα, οὐ περ μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀξίαν τὸ κατεσύντριψαν. Μεταξὺ δ' Ἀθιένου καὶ Γόλγων πλῆθος κατ' αὐτὰς εὐρέθησαν ἀγγείων, ἅτινα οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὰς κηδεῖας τῶν μετεχειρίζοντο· ἴσως κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὑπῆρχεν ἐργαστήριον πηλοποιίας. Ἦδη δὲ ἡ πόλις ἀντικατέστη διὰ τῆς παρακειμένης κώμης Ἀθιένου περὶ τὰς 250 ἔχουσα χριστιανῶν οἰκογενείας, εἰς τὴν γεωργίαν, καὶ τὴν τοῦ ἀγωγιᾶτου τέχνην ἐνασχολουμένων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ

Ἀνεκδότων.

Μόλις ἔφθασεν εἰς Ναύπλιον ἡ εἰδησις ὅτι τὰ πλοῖα τὰ συνοδεύοντα τὸν βασιλέα ἐφάνησαν παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ, ἥτις οὐδὲ τὰ μέλη αὐτῆς ἴσχυον νὰ διοικήσῃ, φοβηθεῖσα μὴ, μαθούσα καθ' ὁδὸν ἡ Ἀντιβασιλεὺς τὴν γενομένην ἐν Ἀργεῖ σφαγὴν, ἐκπτοηθῇ καὶ ἀποτρέψῃ τὸν νέον Ἡγεμόνα τοῦ ν' ἀποβῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ προλάβῃ τὸν κίνδυνον. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ στείλῃ πρὸς αὐτὴν, νκυπορούσαν ἐτι, ἐπιστολὴν, καὶ κομιστὴν χρέος ἔχοντα νὰ υποστηρίξῃ διὰ ζώσης τὰ γραφόμενα, δι' ὧν παριστάνοντο ὡς οὐδὲ κἀν λόγου ἄξια τὰ διατρέξαντα, ἂν καὶ εἶχον σφαγὴ 160. περίπου ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά. Ποτὲ ἴσως τὸ ψεῦδος δὲν ἦτο τόσῳ χρήσιμον εἰς τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα, ὅσῳ κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην ἐποχὴν!

Ἡ ἐπιστολὴ συνετάχθη ἀπὸ τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργόν, καὶ κομιστὴς διωρίσθη ὁ γράφων τὰς ἀναμνήσεις ταύτας.

Μὲ ὁποῖαν σπουδὴν τὴν ἔφερον μόνος εἰς τὰ τρία σωζόμενα μέλη τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ τὴν υπογράψωσι, καὶ μὲ πόσῃν, οὕτως εἰπεῖν, ἀδυσχελεῖαν τὴν κατεβύθισα εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ θυλακίου μου! Ἐπεριπάτου, καὶ ἐπείζον αὐτὴν διὰ τοῦ βραχίονος ἐπὶ τῆς παλλούσης καρδίας μου, καὶ τὴν ἔψαυον ἀνὰ πᾶν βῆμα, καὶ ἔστρεφον περὶ ἑμαυτὸν ἀδιακόπως τὰ βλέμματα, φοβούμενος μὴ πέσῃ, ἢ μὴ μὲ τὴν ἀρπᾶσιν ἄλλος φθονῶν τὴν τύχην μου.

Καὶ τῶντι ἡ τύχη μου δὲν ἦτο μικρὰ. Πρῶτος ἐγὼ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἔμμελλον νὰ ἴδω τὸν βασιλέα τῆς, νέον, ὡραίον, ὡς παριστάνετο, καὶ ἐρχόμενον νὰ μὲ σώσῃ ἀπὸ τοὺς σπαραγμοὺς τῆς ἀναρχίας καὶ τὸ δ-

νειδος τῆς ξενικῆς ἐπεμβάσεως. Χθὲς ἐτι ὁ Ζέρβας, ἀποτρέψας τὸ εἰσεῖν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου ὕδωρ, δὲν μᾶς ἔφερον εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ ν' ἀποθνήσκωμεν τῆς δίψης, καὶ αἱ τρεῖς σημαῖαι τῶν Συμμάχων δὲν ἐκυματίζοντο ἀγέρωχοι ἐπὶ τοῦ Παλαμίδου, ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε νὰ πετυγίζῃ ἐνδοξος ἡ κυανόλευκος σημαία;

Οὕτω λοιπὸν πιέζων καὶ ψαύων τὴν πολυτίμητον ἐπιστολὴν, ἔσπευδον πρὸς τὸν λιμένα διὰ νὰ ναυλώσω τρεχαντήριον.

— Πόσῃ θέλεις, ἡρώτησά τινα κυβερνήτην, διὰ νὰ μὲ ὀδηγήσῃς πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ νὰ μὲ φέρῃς πάλιν ὀπίσω;

— Ἐκτὸν πεντήκοντα γρόσια, μὲ ἀπεκρίθη ἡμι-αλβανιστὴς ὁ Σπετσιώτης.

— Ἐτοιμάσθητι λοιπὸν, καὶ ἀμέσως ἐπιστρέφω.

— Καὶ ἐπιστρέφων θὰ μὲ φέρῃς τὰ 150 γρόσια, ἐπανέλαβεν ὁ κυβερνήτης.

— Θὰ σὲ τὰ πληρώσῃ, ἀπεκρίθη, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας ἡ Κυβέρνησις.

— Ἡ ψωροκώστανα! ἀνέκραξεν ὁ γέρον Σπετσιώτης, καὶ μ' ἐδείξε τὴν ῥάχιν του.

Ἦμην ὑπάλληλος, καὶ ἐκ τῶν συνταγματικῶν, καὶ μ' ἐφαίνετο ὅτι, προσβάλλομένης τῆς Κυβερνήσεώς μου, προσεδάλλομην ἐγὼ αὐτός.

Ἀπετάθην λοιπὸν πρὸς ἄλλον κυβερνήτην ἄλλὰ καὶ αὐτός, καὶ ὁ τρίτος τὸν ὅποιον ἐτόλμησα νὰ δοκιμάσω, μόλις ἀκούσαντες ὅτι τὸν ναῦλον ἔμελλε νὰ πληρώσῃ ἡ Κυβέρνησις, ἔστρεφον τὰ νῶτα καὶ μὲ ἄφινον σφίγγοντα τὴν ἐπιστολὴν μου.

Κατησχυμένος ἐπανῆλθον πρὸς τὸν ἀρχηγόν μου.

— Δὲν ἀνεχώρησες, μὲ εἶπεν, ἀκόμη!

— Καὶ πῶς νὰ πληρώσω τὸν ναῦλον;

— Τίς ἡ χρεία νὰ τὸν πληρώσῃς τώρα· ὅταν ἐπιστρέψῃς τὸν πληρόναι ἡ Κυβέρνησις.

— Τὴν Κυβέρνησιν, ἀπεκρίθη, τὴν ὀνομάζουν ψωροκώστανα, καὶ δὲν τὴν ἐμπιστεύονται οὔτε λεπτόν. Ἀφοῦ θὰ πληρωθῶν αὐριον ἢ μεθαύριον, τότε διὰ τί δὲν πληρόνεται σήμερον;

— Σήμερον! ἐπανέλαβεν ἀνυψώσας ἐκστατικῶς τὰς ὀφρὺς ὁ Κ. Τρικούπης· σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐ γινώσκεις τὰ γινόμενα ἐν αὐτῇ;

— Ποῖα; ἡρώτησα μὲ ἥθος ἐπίσης ἄπορον.

— Δὲν ἤξεύρεις ὅτι δὲν ἔχει οὐδ' 150 λεπτὰ τὸ ταμεῖον;

Οἱ βραχίονές μου κατέπεσον, καὶ οὐδ' ἐπείζον οὐδ' ἔψαυον πλέον τὴν ἐπιστολὴν.

— Ὑπαγε, μὲ εἶπε μετὰ βραχείαν σιωπὴν, εἰς τοῦ Κ. Ζαήμη, καὶ εἰπέ τον ὅσα μὲ εἶπες.

Ἀσθμαίνων ἐφθασα εἰς τοῦ Κ. Ζαήμη τὴν οἰκίαν. Καθήμενος ἐπὶ ἀνακλιντροῦ ὀθωμανικοῦ ὁ πολὺμητις ἀλλ' αὐτάρεσκος ἐκεῖνος τῶν Πελοποννησίων Νέστωρ, ἀνεβόρει σοβαρῶς καπνὸν, καὶ εἶχεν ἐστραμμένον τὸ βλέμμα ἐξωθεν τοῦ παραθύρου.

— Τί θέλεις πάλιν; μὲ ἡρώτησεν ἄμ' ἀκούσας τὰ βήματά μου· δὲν ἀνεχώρησες ἀκόμη;

— Ὁραῖα, ἀπεκρίθη, ἡρώτησις, τὴν ὁποίαν μὲ ἀπεύθυνε καὶ ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργός. Εἰς

τὸν τόπον μου ὁψάρια δὲν πιάνονται χωρὶς δόλωμα.

— Ἄν εἶγες περισσότερον πνεῦμα, ἐπανέλαβεν ὁ φρονηματίας Πολιοποννήσιος, θὰ ἔβλεπες ὅτι ἐνῶ ὑπέγραφα τὴν ἐπιστολὴν ἔσεια τὴν κεφαλὴν.

Εἶπε, καὶ τὰ ἄκρα τῶν χειλέων του διεστάλησαν ὑπὸ τὸν δαυτὸν μύστακά του, ὡς ἂν μὲ ἐμυκτηρίζεν ἐπὶ μωρία.

— Ὅτι ἐσεῖσάτε τὴν κεφαλὴν, ἀπεκρίθη πρὸς βληθεῖς ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν, τὸ ἴδιον ἐνόμισα ὅμως ὅτι τὴν ἐσεῖσάτε, ἐπρόσθεσα μὲ πικρίαν, ἐνθυμηθέντες ὅτι ἐκεῖνη ἦτον ἡ τελευταία κυβερνητικὴ ὑπογραφή σας.

Ὁ κατηγὴς διοικητὴς τῆς Ἑλλάδος, συνοφρυθεῖς ἐτι μᾶλλον καὶ συναγαγὼν τὰ χεῖλη, ἔφερε τὸν καπνοπόρον σωλῆνα εἰς τὸ στόμα του, καὶ ἔστρεψεν, ὡς καὶ πρῶτον, τὴν κεφαλὴν.

Ἐγὼ δὲ ἰσπᾶμην ἀναμμένων ἀπάντησιν.

Ἄλλ' αὐτός, ἐκδικούμενος τὴν τὸλμην μου, δὲν ἀπῆντα.

— Ἐὰν ἔχῃς ὀρεξίν, μὲ εἶπεν ἐπὶ τέλους χωρὶς νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα πρὸς ἐμὲ, νὰ ἰδῇς μίαν ὥραν προτῆτερα τὸν βασιλέα, πλήρως ἀπὸ τὸ βαλάντιόν σου· τὸ ταμεῖον δὲν ἔχει χρήματα.

— Ἀξιόλογα! ἀπεκρίθη· καὶ ἂν μάθῃ τὴν σφάγην τοῦ Ἀργούς;

Μόλις μὲ ἤκουσε, καὶ ἀποτινάζας τὸν καπνοπόρον σωλῆνά του ἀνηγέσθη. Τὸ πρόσωπόν του ἐνέφαινε παράδοξον ἀδημονίαν, ἀδημονίαν ἀνθρώπου ὑπάρχοντος ἄλλοτε εὐπόρου, καὶ διαχειρισθέντος μεγαλοπρεπῶς πλουσίαν περιουσίαν, ἀλλὰ μὴ ἱκανοῦντος σήμερον νὰ δώσῃ οὐδ' 150 γρόσια.

— Ὑπαγε, ἀνεφώνησεν ὀργίλως, εἰς τοῦ Ζωγράφου, καὶ εἰπέ τον νὰ πληρώσῃ τὸν ναῦλόν σου ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου.

Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τὰ εἰσοδήματα τοῦ τελωνείου Ναυπλίου εἶχον προσδιορισθῇ διὰ τοὺς στρατιωτικούς, καὶ διὰ νὰ μὴ γίνῃ παρεκτροπὴ τις, εἶχον παρακινηθῇ εἰς τὴν ἄμεσον διαχείρισιν τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ.

Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Ἄννα εἰς τοῦ Καϊάφα, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Πραιτώριον, πειθόμενος σχεδὸν κατ' ἑμαυτὸν ὅτι Ἀρκαδίην αἰτῶ.

Ὁ Κ. Ζωγράφος, ἄλλος ἀμειδῆς καὶ σκυθρωπὸς Πελοποννήσιος, ἄμ' ἀκούσας μὲ μὲ ἀπέπεμψε. Ἦως μετὰ ταῦτα κατεπαίσθη νὰ μὲ δώσῃ διαταγὴν διὰ νὰ λάβω ἀπὸ τὸ τελωνεῖον τὰ 150 γρ. δὲν ἐνθυμοῦμαι· ἐνθυμοῦμαι μόνον ὅτι ἔσφιγγον καὶ αὐτὴν πολὺ πλέον τῆς ἄλλης.

Ὁλόκληρον ὥραν, ὥραν ἀληθοῦς ἀγωνίας, κατέτριψα ἐν τῷ καταστήματι τοῦ τελωνείου, ἕως οὗ μετρήσῃ ὁ κυβερνήτης τὰ χάλκινα νομίσματα, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἄλλα τὰ ταμεῖον· τὰ παρεπείρει σχεδὸν ἐν πρὸς ἐν φοβούμενος μὴ ἦσαν κίβδηλα. Τοιαύτης ὑπολήψεως ἀπέλαυνεν ἡ διοικητικὴ ἐπιτροπὴ!

Ἐπέβην τέλος πάντων εἰς τὸ τρεχαντήριον, καὶ στεναγμὸς βαθύς, ἐξελθὼν τοῦ στήθους μου, μὲ ἀνεκούφισε.

Κατὰ τὰς ὁδηγίας μου, ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἴδω τὰ

μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, νὰ συνομιλήσω μετ' αὐτῶν περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς μου, νὰ διακοινώσω ἀκριβῶς ἀλλὰ κρυφίως αὐτὰ τὰ συμβάντα τοῦ Ἀργους, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἐγγειρίσω πρὸς τὴν Ἀντιβασιλείαν τὸ ἐγγράφον.

Μαθὼν τὴν νύκτα ἀπὸ πλοῖον Ἑλληνικόν, ἐκ τῶν μετακομιζόντων τὰ βυζαντινὰ στρατεύματα, ὅτι ἡ Πρεσβεία εὐρίσκειτο ἐπὶ κορβέττας γαλλικῆς, διέταξα τὸν κυβερνήτην νὰ διευθυνθῇ τὸ πρῶτον πρὸς αὐτήν.

Καὶ τῶντι τὸ πρῶτον ἴδομεν μακρὰν ὄλα τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὰ συνοδεύοντα τὸν βασιλέα, λοξοδρομούντα περὶ Ἐπίδαυρον τὴν Αἰμυράν διὰ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ἐπειδὴ ἡ αὔρα ἦτο ἀντίπνοος.

Ὁ κυβερνήτης μου ἔστρεψεν ἀμέσως τὴν πλώραν πρὸς τὴν κορβέτταν, καὶ δύο κωπηλάται, εἰς οὓς πρόσετέθη καὶ τρίτος, ὁ ἀνυπόμονος τῆς ἐπιστολῆς κομιστής, προσεβόηθον τὸν ἀνεμὸν.

Ὡς οἱ Ἑβραῖοι τὸν Μεσσίαν, οὕτω μὲ ὑπεδέχθησαν τὰ τρία μέλη τῆς Πρεσβείας, ἦτοι ὁ ναύαρχος Μιαούλης, καὶ οἱ στρατηγοὶ Βότσαρης καὶ Πλαπούτας. Δάκρυα ἐκυκλοφόρουν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, διότι πρὸ μηνῶν δὲν εἶχον λάβει οὐδ' ἐπιστολὴν οὐδὲ εἰδήσιν τινα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Εἶχον ὅμως ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῶν ἐν Ἀργεὶ συμβάντων, δοθείσαν τὴν προτεραίαν πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ πλοίαριον, καὶ περὶ αὐτῶν μ' ἐζήτουν ἰδίως πληροφορίας, διότι ὡς μ' ἐβεβαίουν, ἡ Ἀντιβασιλεία ἦτο, μετὰ τὴν εἰδήσιν αὐτὴν, εἰς ἄκρον ἀνήσυχος.

Κατὰ τὰς ὁδηγίας μου, ἐξέθεσα πρὸς αὐτοὺς ἀκριβῶς τὰ γενόμενα, καὶ ἐπρόσθεσα ὅτι διὰ νὰ τὰ μετριάσω κυρίως, ἡρχόμην φέρων ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Ἀντιβασιλείαν.

Ἡ Ἀντιβασιλεία, μὲ εἶπον, συμπλέει μετὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς ἀγγλικῆς φρεγάτας Μαδαγασκάρ' ἀνάμεινον λοιπὸν ὀλίγον νὰ ἐτοιμασθῶμεν καὶ θέλομεν παρακαλέσει τὸν πλοίαρχον νὰ μᾶς στείλῃ διὰ τῆς λέμβου του.

Καὶ ὁ μὲν Μιαούλης καὶ ὁ Βότσαρης ἐξυρίσθησαν καὶ ἐφόρυσαν ἐνδύματα καινουργέστερα καὶ καθαρότερα, ὁ δὲ Πλαπούτας ἡρέσθη νὰ βάλῃ ἀντὶ τοῦ λιγδωμένου φρεσίου του ἄλλο ἥττον λιγδωμένον.

Καὶ οὕτω μετέβημεν εἰς τὴν Μαδαγασκάρ.

Μόλις ἐπλησιάσαμεν εἰς αὐτήν, καὶ συριγμὸς ὀξύτατος ἤχησε, καὶ τέσσαρες ναῦται καταβάντες παρετάχθησαν ἐκατέρωθεν τῆς κλίμακος, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς ἀξιωματικοὶ ὑπεδέχθησαν τὴν Πρεσβείαν.

Ὁ Μιαούλης, ὡς μόνος μετὰ τῶν συναδέλφων τοῦ ὁμίλων ξένην γλῶσσαν, τὴν Ἰταλικήν, εἰδοποίησε τὴν Ἀντιβασιλείαν ὅτι ἀπεσταλμένος τις τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς ἔφερε πρὸς αὐτὴν γράμματα.

Καὶ μετ' ὀλίγον Ἀβελ, ἀνελθὼν εἰς τὸ κατάστρωμα, ζήτησας ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν, εἰπὼν με ὅτι ἀφοῦ ἀναγνώσθῃ ἐν συνεδριάσει ἀπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας, θέλω προσκληθῇ νὰ καταβῶ πρὸς αὐτήν.

Ἐν τοσούτῳ, πλῆθος Βαυαρῶν μ' ἐπερικύκλωσαν, καὶ μὲ ἡρώτων περὶ Ἑλλάδος. Ἐκεῖ ἐγνώρισα καὶ

τὸν Σαπόρταν, καὶ τὸν Ρέζερ, καὶ τὸν Στέγγελ, καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Γερμανοὺς ὅσοι ἦσαν ἐπὶ τῆς φρεγάτας. Ὁ μὲν ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ἐὰν εὐρίσκη χειρόκτια εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐλησμόνησε ν' ἀγοράσῃ εἰς Τεργέστην, ὁ δὲ ἐὰν τὰ παρὰ θύρα ἔχουσιν ὕλους ἢ χαρτί, ὡς εἶχεν εἰπεῖ ὁ στρατηγὸς Εὐδὲκ, ἄλλος, ἐὰν ὑπάρχῃ φραγκορόπτης, καὶ τέταρτος ἐὰν σφάζωσι καθ' ἡμέραν κρέας, διότι ἦτο συνειθισμένος νὰ ἔχῃ πάντοτε ῥόφημα εἰς τὴν τράπεζάν του.

Τινὲς μὲ ἡρώτησαν καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀργεὶ συμβάντων, ἀλλ' ὅλοι ἐφαίνοντο κατεχόμενοι ἀπὸ ἀκάθεκτον ἐπιθυμίαν νὰ μάθωσι τι περὶ Κωλοκοτρόνου. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἐδόξαζον ὅτι ὁ γέρον τῆς Πελοποννήσου στρατηγὸς ἦτο ὑπερφύς τι ὄν, καὶ ὅτι, ὡς μὴ ἀναγνώρισας τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν, ἔμελλε ν' ἀντισταθῇ καὶ εἰς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὴν ἐγκαθίδρυσιν. Οἱ πλείστοι τὸν ἐθεώρουν ὡς ἄλλον κύκλωπα μονόφθαλμον, ἀκαταμάχητον ἔχοντα δύναμιν, ἢ ὡς σατανᾶν οὐροφόρον, δυνάμενον νὰ πατάξῃ διὰ τῆς οὐρᾶς του ὁλόκληρον τὴν Βαυαρικὴν στρατιάν καὶ νὰ καταβυθίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν πόντον. Τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ τρόμος ὅστις κατελάμβανεν αὐτοὺς μόλις ἀκούοντας τὸ ὄνομά του, ὥστε, ὅταν τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως εἰς τὸ Ναύπλιον, ὁ γέρον στρατηγὸς ἔστειλεν εἰς τὴν Μαδαγασκάρ Βιτάλην τινὰ ἀξιωματικὸν διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν Ἀντιβασιλείαν, αὐτὴ, μετὰ πολὺν χρόνον σύσκεψιν, ὑπεξέφυγε τὴν ἀπάντησιν, χωρὶς κἄν νὰ ἴδῃ τὸν ἀγγελιαφόρον. Καὶ ὁ ἑωρκῶς μεμαρτύρηκε.

Καὶ ἀπῆντων μὲν εἰς ὅλας ταύτας τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἀγῶνα φρικτὸν κατέβαλλον εἰς τὸ νὰ ὑπερνικήσω τὴν ἀκατάσχεστον κλίσιν μου εἰς τὸ νὰ διαβρῇθῃ γελῶν. Φοβούμενος δὲ μὴ ἐκλάβωσι κ' ἐμὲ ὡς Βεελζεβούλ, δὲν ἐτόλμησα νὰ εἶπω ὅτι πολλάκις συνέφαγον καὶ συνέπιον μετὰ τοῦ Κωλοκοτρόνου.

Ἐνῶ δὲ κατεγινόμην εἰς ταῦτα, ἤκουσα τὴν φωνὴν ἐνός τῶν τριῶν πρέσβων καλοῦσάν με κατ' ὄνομα, καὶ στραφείς ἴδον καὶ τοὺς τρεῖς συνηγμένους ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ τὸν καλέσαντά με, νεύοντά με νὰ πλησιάσω πρὸς αὐτοὺς.

Ἐσπευσα νὰ ὑπακούσω, καὶ ἴδον ἐν μέσῳ αὐτῶν νέον εὐζωνὸν καὶ εὐειδῆ, φοροῦντα ἱμάτιον μακρὸν, κομωμένον, καὶ πῖλον μαῦρον ὡς τὸν ἰδικόν μου.

Ὁ καλέσας με μὲ εἶπεν εὐθύς.

— Ἡ Μεγαλειότηὶς σου σὲ γυρεύει.

Καὶ μὲ παρουσίασεν εἰς τὸν βασιλέα.

Ὁλίγον ἔλειψε ν' ἀνακαγχάσω διὰ τὸν νέον τοῦτον τύπον τῆς ὀνομαστικῆς. Καὶ ὅμως, ἀποβαλὼν τὸν πῖλόν μου, ἐστάθην εὐθυτενῆς ὡς στρατιώτης, ἀναμένων τοῦ βασιλέως τὰς διαταγὰς.

Ὁ βασιλεὺς, ἀποταθείς πρῶτον πρὸς τὸν ναύαρχον ἡρώτησε ποῖαν ξένην γλῶσσαν ὁμίλῳ, καὶ μετὰ ταῦτα, διατάξας με γαλλιστὶ δις καὶ τρίς νὰ καλύψω τὴν κεφαλὴν, μὲ ἀπέτεινεν εὐμενῶς τὸν λόγον.

Δὲν ἐνθυμούμαι ἀκριβῶς οὔτε τί μὲ ἡρώτησεν, οὔτε τί ἀπεκρίθην· ἀμφιβάλλω μάλιστα ἂν ἀπεκρίθην δεόντως, τόσῳ μὲ εἶχε καταπλήξει τὸ ἀπροσδόκητον τῆς παρουσίας μου εἰς τὸν βασιλέα.

Μετὰ τινῶν λεπτῶν συνδιάλεξιν ὁ βασιλεὺς ἀπεσύρθη, καὶ πλησιάσας με ὁ πλοίαρχος Κύριος Δάγνης, ὁ μετὰ ταῦτα Πρέσβης τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει, τὸν ὁποῖον εἶχον γνωρίσει ἄλλοτε, μ' ἐσυρεν ἀπὸ τοῦ βραχίονος, καὶ μὲ ἡρώτησε κατ' ἰδίαν περὶ τῶν ἐν Ἀργεὶ συμβάντων· ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς πρὸς ἀληθὴ φίλον τῆς Ἑλλάδος, ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ἀνακαλύψω, εἰ καὶ συνεσκιασμένως, τὰ διατρέξαντα, διὰ νὰ ζητήσω τὴν συνδρομὴν του. Ὡς ὁμίλων δὲ γαλλιστὶ, ὠνόμασα αὐτὰ ἐπὶ τέλους une petite action.

— Comment, Monsieur, ἐσύριξε φωνὴ τις βροντωδὲστάτη καὶ στεντώρειος εἰς τὴν ἀκοήν μου, εἰς βαθμὸν ὥστε ἀνεσκήρτησα ἐντρομος, vous dites qu' une action a eu lieu à Argos, et vous oubliez que vous nous disiez tout à l' heure le contraire?

Ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο τοῦ κόμητος Σαπόρτα, ὑπαπιστοῦ τοῦ βασιλέως, ὅστις, διερχόμενος ἐκείθεν, ἤκουσε μόνην τὴν τελευταίαν φράσιν μου.

Ὁμολογῶ ὅτι τὸ δῶρον τῆς ἀγγινοίας, ἡ τῆς περὶ τοὺς λόγους ἐτοιμότητος, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, δὲν μ' ἐπεδαψιλεύθη ἀπὸ τὴν φύσιν· αἱ ἀνίως, ἡ σχεδὸν αἰωνίως, ἡ προσφυῆς καὶ εὐφυῆς ἀπόκρισις παρουσιάζεται εἰς τὰ χεῖλη μου ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ ὥρα τῆς ἀπαντήσεως. Τότε ἀδημονῶ καὶ ὀδύρομαι· ἀλλ' ἡ ἀγγίνοια δὲν ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἀδημονίας.

Φαντάσθητε τὴν ἀπελπισίαν μου! νὰ σταλῶ διὰ νὰ παραστήσω ὡς οὐτιδανὰ τὰ ἐν Ἀργεὶ γενόμενα, καὶ ἐγὼ νὰ τὰ κενώσω ὅλα κατὰ μῆκος καὶ πλάτος!

Εὐτυχῶς ὁ μικρὸς οἰκίσκος τοῦ ἐγκεφάλου μου ἐν ᾧ ἐμφωλεῖται ἡ ἀγγίνοια, δὲν ἡσθάνθη τότε τὰ συνήθη τῆς δυσκολίας συμπτώματα· ἐν στοίχειον τοῦ ἀλφαβήτου, τὸ Φ. μὲ ἔσωσε.

— Ποῖαν συμπλοκὴν λέγετε; ἡρώτησα μὲ ἥθος ἐπιτηδευθὲν ἐπὶ τὸ ἀπορώτερον· δὲν ὠμίλουν περὶ συμπλοκῆς (action), ἀλλ' ἔλεγα ὅτι μικρὰ καὶ ἀνάξια προσοχῆς εἶναι ἡ φατρία τοῦ Κωλοκοτρόνου. (c' est une petite faction.)

— Enchanté, Monsieur, enchanté! Καὶ μ' ἐχάδευσε θωπευτικώτατα ὁ ἀγαθὸς κόμης, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ μὲ φιλήσῃ.

Ὁ Κωλοκοτρόνης ἦτο, διὰ νὰ εἶπω φραγκικώτερον, ὁ πνιγαλὴν τῶν Βαυαρῶν.

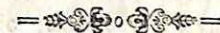
Ἡ Ἀντιβασιλεία, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, ἐνόμισε περιττὸν νὰ μὲ ζητήσῃ πολλὰς πληροφορίας· μ' ἐπρότρεψε μόνον νὰ μείνω μετ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἐγὼ, καταφλεγόμενος ἀπὸ θέρμην ἀνυπομονησίας, διὰ νὰ ἐπανελθῶ τὸ ταχύτερον καὶ διακηρύξω εἰς Ναύπλιον ὅτι ἴδον τὸν βασιλέα καὶ συνομιλήσας μετ' αὐτοῦ, ἐπροφασίσθη ὅτι ἤμην διατεταγμένος νὰ ἐπιστρέψω. Λαβὼν τότε ἀπ' αὐτοῦ ἐγγράφον, ἀπεχαιρέτισα καὶ τοὺς Ἀντιβασιλεῖς, καὶ τοὺς πρέσβεις, καὶ τοὺς νέους γνωρίμους μου, καὶ τὰς ὁμήλικας καὶ φιλομενέας θυγατέρας τοῦ κόμητος Ἀρμανσπέργου, καὶ πλήρης

ἐλπίδων καὶ χαρᾶς ἐπέβην εἰς τὸ πλοίαριόν μου, καὶ συγκωπηλατῶν ἐφθασα εἰς Ναύπλιον.

Ἦτο τότε μεσονύκτιον, καὶ αἱ πύλαι τοῦ φρουρίου ἦσαν κλεισταί· ἀλλὰ μόλις ἐπέδειξα τὴν βασιλικὴν διαταγὴν, καὶ αἱ πύλαι ἠνεώχθησαν, καὶ ἐγὼ εἰσέβην ἐν θριάμβῳ.

Ἐξύπνισα ἀμέσως καὶ κυβερνήτας καὶ ὑπουργούς, οἵτινες ἐκοιμῶντο βαθέως ὡς ἐμελλον νὰ κοιμηθῶσι μετὰ ταῦτα καὶ αἱ ἐλπίδες μας, καὶ

N. Δ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—o—

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ,

Δημοσιευθεῖσα εἰς τὴν Ἀμάθειαν
καὶ εἰς τὴν Ἀθηναίαν τὸ 1851

ὑπὸ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ Θ. ΞΕΝΟΥ.

Ἐν Λονδίῳ. 1851. Τιμ. σελ. 15.

Ἡ ἐν Λονδίῳ Παγκόσμιος Ἐκθεσις ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως τὸ ἀξιολογώτερον γεγονός τῶν τελευταίων τούτων χρόνων, οὐχὶ τόσῳ διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἐπιχειρήματος ἢ τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγωγὴν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ὅσῳ διὰ τὴν συγκρότησιν αὐτῆς ἐν μέσῳ τοῦ κραταιότερου καὶ πλουσιωτέρου τῆς Εὐρώπης ἔθνους, ὡς συμβόλου εἰρήνης καὶ ἀρμοσύνης τῶν ἐθνῶν, ὅπως λέγει καὶ οὐφυῆς συγγραφεὺς (σελ. 7.) οὗτινος ἀναγγέλλομεν ἀνωτέρω τὸ πόνημα.

Περὶ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἔγραψε πολλάκις ὁ τύπος τῆς Ἑλλάδος ὅ τε πολιτικὸς καὶ ὁ φιλολογικὸς· ἀλλ' αἱ περιγραφαὶ ἦσαν ἐξ ἀνάγκης σύντομοι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιπόλαιοι, γορηγοῦσαι μὲν πρὸς τὸν ἀναγνώστην ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τοῦ μεγαλοεργήματος, μικράν δὲ καὶ ἀτελεῖ πορίζουσαι τὴν πληροφορίαν πρὸς τοὺς περὶ τὰς τέχνας ἀσχολουμένους.

Ἀλλ' ὁ Κ. Στέφανος Θ. Ξένος, νέος Ἕλλην διατρίβων ἐν Ἀγγλίᾳ, φέρων ὄνομα ἀσπαστὸν παρ' ἡμῖν διὰ τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ θεοῦ Ἑμμανουὴλ τὰς ὑπὲρ πατρίδος θυσίας καὶ ὑπηρεσίας, ἐννοήσας τὴν ἑλπίσιν ταύτην, καὶ καθαρὸν σκοπὸν προτιθεὶς, ὡς λέγει ἐν τῇ ἀγγελίᾳ αὐτοῦ, τὸ ἐθνικὸν ὄφελος, ἀνέλαβε τὸ δυσχερὲς τῶντι ἔργον τῆς λεπτομεροῦς περιγραφῆς καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα συγκρίσεως τῶν ἐκτεθέντων κατὰ τὴν ἀληθῆς οἰκουμένην ἐκείνην σύνοδον, ὃ καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ἐπιτυχῶς ἐκδοὺς τὸν

πρὸς αὐτὸν ὁμῶς ἐπιθυμούντα πρὸ πάντων τὴν ὠφέλειαν τῶν βιομηχανῶν ὁμογενῶν, δὲν ἤρκει μόνη

ἡ περιγραφή ὅτῳ ἐξηκριβωμένη καὶ ἂν ἦτο· ἡσθάνετο ὅτι αὐτὴ ἀδυνατεῖ νὰ μεταδώσῃ τὰς εἰδήσεις ὧν ἀντιλαμβάνομεθα διὰ μόνης τῆς ὁράσεως, καὶ, ὡς ὁ δραματογράφος ὅστις, ὅπως καταστήσῃ καταλληλότερον τὸ ἔργον τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ὑποδοῖται τὴν ἀντίληψιν διὰ τῆς ἐπὶ τῆς σκηνῆς παραστάσεως, προσέθηκε τὴν γραφίδα πρὸς τὴν ἐξιστόρησιν, προσθεὶς οὕτω πρὸς τὸ δυσχερὲς καὶ τὸ πολυδάπανον. Ἡ Παγκόσμιος Ἐκθεσις τοῦ Κ. Ζένου περιέχει 400 περίπου εἰκόνας.

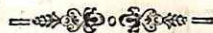
Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἤρκεσεν εἰς τὴν φιλογένειαν τοῦ συγγραφέως. Γνωρίζων τὴν πτωχείαν τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ ἐννοῶν ὅτι δυσκόλως οἱ ἀποζώντες ἐκ τοῦ εὐτελεῦς προϊόντος τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἤθελον δαπανῆσαι ἢ ἀποκτήσωσι τὸ σύγγραμμα, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ εὐεργετήματος, ἀφιερώσας πεντακόσια ὄλα ἀντίτυπα εἰς τὰ δημοτικὰ Σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς ἐργοστασιαρχὰς αὐτῆς.

Περὶ δὲ τῆς συγγραφῆς αὐτῆς λέγομεν ὅτι αἱ περιγραφαὶ εἰσὶν ἀκριβεῖς, ἡ διήγησις ἀρετῆς, καὶ ἀρμόδια πολλῶν ἢ ἄλλως δύσκολος μετάφρασις τῶν πρωτοτύπων ὄρων. Παρὰ τὸν ἐνθερμον πατριωτισμὸν ὁ συγγραφεὺς ἔχει καὶ φαντασίαν ἐνθερμον, καὶ μάρτυς τοῦ περὶ τῶν προϊόντων τῆς Ἑλλάδος Κεφάλαιον. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐκτιμῶμεν τὰς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας συμβουλὰς, καὶ συμπεριζόμεθα ἐσθ' ὅπου αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς εἶπομεν καὶ ἄλλοτε ὁμιλοῦντες περὶ αὐτῆς τῆς βιομηχανίας (Φυλλάδ. ΜΔ'), αἱ τέχναι ἀκαχέουσιν ὑπὸ μόνῃ τὴν σκίαν τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων διότι πρὸς τοῦτο ἀνάγκη καὶ πλούτου, καὶ βραχυόνων, καὶ, ὡς δὲν ἀγνοεῖ ὁ συγγραφεὺς, ἡ πατρὶς ἡμῶν στερεῖται δυστυχῶς ἀμφοτέρων.

Ἐν τῇ ἀμάρτημα εὐρίσκουμεν ἐν τῷ ἀξιολόγῳ τούτῳ πονήματι, τὴν περὶ τὴν καλλιτέλειαν ὀλιγορίαν· καὶ ὅμως τὸ κάλλος συσκιάζεται συνήθως καὶ ταπεινοῦται ὑπὸ ἐνδυμα ἀτημελῆς, ξενοπρεπῆς καὶ χαυῖνον. Ὁ συγγραφεὺς, οὐχὶ μόνον δρέπεται ἀφθόνως τῶν ξένων γλωσσῶν τὰς φράσεις, ἀλλὰ καὶ κλίσιν ἔχει πολλήν πρὸς τὸ δημιουργεῖν λέξεις, πολλὰκις μάλιστα ἄνευ ἀνάγκης. Οὕτω λέγει συνεκλιματίσθησαν, καὶ ἀντελόπην, καὶ βοροβορότερα βάρθρα, καὶ φρικουρήματα, καὶ ἀπεκαρδιώθη, καὶ παρ' ἡμῶν φῶς, καὶ μάρτυς τῆς διαμελιτικῆς ἐκείνης θέσεως, καὶ ἄλλα, εἰς δ' προσθετέον, καὶ τὸ σρέλιτα, καὶ τὸ σίσουσαι, καὶ τὸ ἡμερούσια συνεχῶς ἐπαναλαμβάνόμενα, ἀντὶ τοῦ σρέλα, σίσουσαι, καὶ ἡμερήσια, καὶ τὸ ἀρθρα ἀντὶ τοῦ εἶδη, καὶ τὸ ὑγερ τῶν περιεχομένων, καὶ τὸ ἐπεχειρίσθην ὑπὲρ τῶν δυναμέων μου. Δημιουργίαν λέξεων δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπωμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς εἰμὴ ὅσκις οἱ θεσχυροὶ τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώττης δὲν ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν νέων ἰδεῶν. Ἀλλὰ καὶ τότε τὸ ἔργον δεῖται καὶ πολλῆς προσοχῆς, καὶ πολλῆς κρίσεως.

Καὶ ὅμως ἡ ἑλλειψὶς αὕτη κατ' οὐδὲν ἐλαττοῖ τὴν ἀξίαν τῆς προθέσεως τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς συγγραφῆς αὐτῆς. Ἡ ἐπιτυχία ὡς πρὸς τὸ πραγμα-

τικὸν εἶναι πλήρης, καὶ πληρεστέρα ἢ ἐπιδοκιμασία τῶν ὁμογενῶν. Εἴθ' ἐξακολουθήσοι συναρμολόγων τὸν κερδῶν μετὰ τοῦ λογίου Ἑρμοῦ!

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ.

—ο—

Ἀρ' οὐ αἰ ἐν Σελ. 258-259. ὀλίγαι λέξεις περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀρόπυλιν ἀνασκαφῶν εἶχον ἐκτυπωθῆ, ἔδομεν ὅτι εἰς τῶν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ ἀξιοπύου ἐπιστάσις ἐκδόντων τὸ δεύτερον φυλλάδιον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ψωμᾶ εὐρεθειῶν ἐπιγραφῶν, ὁ Κ. Εὐστρατιάδης, ἐπραγματεύθη ἐν παραρτήματι τοῦ περιέχοντος αὐτὰς φυλλάδιου σπουδαίως τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπὶ Ῥοικτάλκᾳ ἐπιγραφὴν ἀναφέρων, τὸ αὐτὸ περίπου περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς κλίμακος ἐξάγει συμπέρασμα. Προσθέτει δὲ καὶ ἀξίαν λόγου τινὰ παρατήρησιν ὡς πρὸς τὴν τοῦ τοίχου οἰκοδομήν, ἀναφέρων τὴν ὑπ' ἀρ. 521 τοῦ Θεσχυροῦ τοῦ Βοικίου ἐπιγραφὴν, καθ' ἣν Σεπτίμιος τῆς Μακελλεῖνος ἀφιερώσεν ἐκ τῶν ἰδίων τοὺς πυλῶνας τῇ πόλει. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη φαίνεται οὕτα, καὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βοικίου, οὐχὶ ἀρχαιότερα τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου. Καὶ ἡ μὲν ἐκφρασις τοὺς πυλῶνας μᾶς φαίνεται ὀλίγον ἐκρημοζομένη εἰς τὴν μικρὰν ἀνευρεθεῖσαν θυρίδα. Ἀλλ' εὐρίσκουμεν πιθανωτάτην τὴν γνώμην τοῦ Κ. Εὐστρατιάδου, ὅτι οἱ πυλῶνες οὗτοι, ὅπου δέηστε καὶ ἂν ἔκειντο, (ἴσως ἐξακολουθοῦσα ἡ ἀνασκαφὴ τοὺς ἀνακλύβη ἀκόμη), καὶ συγχρόνως ὁ εὐρεθεὶς τοίχος καὶ ἡ θυρίς, κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Οὐαλεριανοῦ (253-259 Μ. Χ.), ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὰς εἰσοδὰς τῶν Γόθων ἐπαπειλούμενοι, πρῶτον ἤδη ἀπὸ Σύλλα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ζώσιμος (Ι, 20), τὰ τῆς πόλεως τέλην οἰκωδόμησαν.

Ὡς τετελευτήσας ἀποτέλεσμα ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε παρατηρήσεων καὶ σκέψεων παραδεχόμεθα μέχρι νεωτέρας ἀποδείξεως, ὅτι ἀναβίθρα καὶ τοίχος εἰσὶν ἔργα οὐχὶ Ἑλληνικὰ, οὐδὲ ἔργα σύγχρονα, ἀλλ' ὁ μὲν τοίχος τῶν χρόνων τοῦ Οὐαλεριανοῦ, ἡ δὲ ἀναβίθρα τῶν τοῦ Ἀγρόστου. Πιστεύομεν δὲ μάλιστα ἤδη εἶναι ὁ Ἀγρίππας ἐδωρήσας αὐτὴν εἰς τὰς Ἀθήνας, δι' ἧς καὶ τῷ ἀνηγέρθη παρ' αὐτὴν τὸ μέγα ἐκεῖνο μέχρι τοῦδε σωζόμενον βῆθρον, τὸ εἰς ὄνομά του ἐπιγεγραμμένον.

ΛΕΞΙΓΡΦΟΣ.

—ο—

Ἐν τῶν μελῶν τοῦ σώματος τὸ πρῶτον μὲν ἐκράζει. Πλὴν τούτου τρυφερά μερὶς πολλὰκις βλαπτομένη. Παράγει, φεῖ! τὸ δεύτερον ποῦ ὅλους μᾶς τρομάζει, καὶ δι' αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος εἰς κτήνος καταβάλλεται. Ἄν παραπλεύσῃς βέβαια τὴν ἀπειρον Ἀσίαν, ὅ' ἀνακλύβης τὸ ὅλον μὲν οὐ, ἰδὼν τὴν παρὰ τὴν Πλὴν, τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τὴν σήμερον δὲν φέρει. Εἰμὴ τι ζῶν ἀπ' αὐτοῦ παράγωγον ἐν μέρει.

—(ο)—